
AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

KAITSEMINISTEERIUM

Tõnis Ormisson

September 2010

Tatari 6, 10116 Tallinn
tel (0) 627 7583, faks (0) 627 7584
post@turu-uuringute.ee
www.turu-uuringute.ee

Turu-uuringute AS

SISUKORD

SISUKORD	2
KOKKUVÕTE	4
UURINGU TAUST	7
1 Valim	7
2 Küsitlustöö	8
3 Teostajad	11
TULEMUSED	12
1 Institutsioonide usaldusväärsus	12
1.1 Üldine taust	12
1.2 Kaitsestruktuurid	14
2 Julgeolek ning ohud	16
2.1 Julgeolek maailmas ning Eestis.....	16
2.2 Ohud Eestile.....	17
2.3 Energiasõltuvus Venemaast	19
2.4 Julgeoleku tagatised.....	22
2.5 Informeeritus käitumisest võimaliku kataastroofi korral.....	24
3 Rahvusvahelised operatsioonid	25
3.1 Üldine suhtumine.....	25
3.2 Rahvusvahelistel operatsioonidel osalemise argumendid	25
3.3 Osalemine Afganistani operatsioonis	28
3.4 Afganistani operatsiooni kuvand	29
3.5 Piraatlusevastane operatsioon Somaalias.....	32
4 Eesti elanikkonna kaitsetahe	32
4.1 Elanike huvi riigikaitse vastu	32
4.2 Suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse	33
4.3 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda	37
4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral.....	38
5 Eesti kaitsevõime	39
5.1 Suhtumine Eesti kaitsevõimesse	39
5.2 Suhtumine kaitsekulutustesse	40
5.3 Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel	41
6 NATO	43
6.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse.....	43
6.2 Informeeritus NATO-st	47
6.3 NATO abi võimaliku ohu korral	49
6.4 NATO ja Venemaa koostöö.....	51
7 Info Eesti kaitsepoliitika ja riigikaitse kohta	53
7.1 Infokanalid	53

8	Kaitseväeteenistus	55
8.1	Kokkupuude kaitsestruktuuridega	55
8.2	Ajateenistuse vajalikkus	58
8.3	Suhtumine kutselisse kaitseväesse	59
8.4	Ajateenistuse eesmärgid	60
8.5	Ajateenistus naistele	62
9	Kaitseliit	64
10	Riigikaitseõpetus	66
LISAD		67
1	Lisa 1 – Ankeet	67
2	Lisa 2 – Vastuste tabeljaotused	67

KOKKUVÕTE

- Kõige usaldusväärsemateks institutsioonideks on Eestis 15-74 aastase elanikkonna hinnangul Päästeamet ning Politsei ja Piirivalveamet, mida usaldab täielikult või pigem vastavalt 95 ja 87% elanikkonnast.
- Kaitseväge usaldab kindlasti või pigem 83% elanikest, sealhulgas 91% eestlastest ning 62% mitte-eestlastest. Uuringus mõõdetud kahekümne neljast institutsioonist on kaitseväed järjestuses kolmas enamusaldatud institutsioon. Kaitseleidiu usaldusväärsus elanike seas on endiselt madalam kaitseväge omast. Kaitseleitu usaldab täielikult või pigem kokku 71% küsitletutest.
- Sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas lähema kümnendi jooksul peab tõenäoliseks 44%. Eestit ähvardavate võimalike ohtude seas peetakse kõige tõenäolisemaks nn. küberrünnakuid (57%) ning mõnda ulatuslikku keskkonnareostust (55%). Mõne välisriigi sõjalist rünnakut peab tõenäoiseks 9% elanikest.
- 2/3 elanikest leiab, et Eesti on maagaasi kasutamisel täielikult või olulisel määral sõltuv Venemaast. Harvem usutakse Eesti olevat Venemaast sõltuv autokütuste (32%) ning elektrienergia kasutamisel (18%). Võimalike tulevaste probleemide tekkimist maagaasi kasutamisel peab väga tõenäoliseks või vältimatuks 32% elanikest.
- Olulisemate Eesti jubeolekut tagavate tegurite seas nähakse kõige sagedamini kuulumist NATO-sse (65%). Sellele järgnevad koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga (42%) ja kuulumine Euroopa Liitu (38%). Eestlaste seas peetakse ülekaalukalt kõige olulisemaks kuulumist NATO-sse, mitte-eestlaste seas koostööd ning heanaaberlikke suhteid Venemaaga.
- Elanike üldine suhtumine Eesti kaitseväelaste osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides on pigem pooldav (51%) kui vastaline (42%). Käsitledes täpsemalt konkreetset Afganistani operatsiooni, muutub elanike hoiak selle jätkmise osas selget negatiivsemaks (39% pooldab, 54% on vastu). Elanike kuvandis Afganistani operatsioonile jäävad kõlrama positiivne hoiak meie sõdurite suhtes ning nõustumine ratsionaalsete koalitsioonivägede ja Eesti huvidest lähtuvate argumentidega (sõditakse Talibani sisside, mitte kohalike elanike ja kultuuriga; osalemine tagab meile liitlaste toetuse) ent teisalt ka soov hoiduda turvalisse kaugusse (miski ei

õigusta meie sõdurite hukkumist; edu saavutada ei ole võimalik ning peaks lahkuma nii kiiresti kui võimalik) ja pigem negatiivne hinnang koalitsiooni senise tegevuse efektiivsusele.

- Elanike hinnangud Eesti osalemisele piraatlusevastasel operatsioonil Somaalias lahknevad pooleks: nii pooldajaid kui vastaseid on siin võrdselt 45% elanikest (sh kindlate vastased ületavad kindlad pooldajad 20% vs 14%).
- Kõige primaarsemaks võimalikuks kasuks seoses eestlaste osalemisega sõjalistel operatsioonidel väljaspool Eestit peetakse lootust, et see tagab NATO abi võimalike ohtude puhul Eestis (30% peab esmaseks) ning kaitseväelastele vajalike kogemuste saamist (21%).
- Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 74% elanikest. Ise oleks valmis oma võimete kohaselt kaitsetegevuses osalema 60%. Lahkuda üritaks Eestist kallaletungi korral kindlasti või tõenäoliselt kokku 20% küsitletutest. Pisut enam kui pooled (55%) elanikest peab tõenäoliseks, et Eestit on võimalik võõrriigi relvastatud kallaletungi korral kaitsta.
- Eesti kuulumist NATO-sse pooldab kokku 78% elanikest, sh 38% pooldab seda kindlasti ning 40% pigem pooldab seda. NATO-sse kuulumise vastaseid on kokku 13%. Selgelt madalam on toetus NATO-le mitte-eestlaste seas (48%) võrreldes eestlastega (89%). Üldine toetuse kasv on võimalik eelkõige toetuse tõstmise abil mitte-eestlaste seas.
- Vastajatest 79% usub, et võimaliku puhkeva sõjalise konflikti puhul osutab NATO meile abikäe. Neist 47% arvab, et NATO osutaks meile otsest sõjalist abi ning kolmandik vastajatest arvab, et NATO piirduks vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega.
- Valdav osa elanikkonnast peab mõistlikuks vähemalt mingis vormis koostööd NATO ning Venemaa vahel (72%). NATO võimaliku tulevase liikmena näeb neist Venemaad 10%, kolmandik (32%) leiab, et võiks olla tihe sõjaline ja poliitiline koostöö sarnaselt kandidaatriikidega tehtavale ning 29% vastajatest leiab, et NATO peaks tegema Venemaaga koostööd mittesõjalistes küsimustes.
- Ehkki elanike isiklikud kokkupuuted kaitseväge struktuuridega on valdavalt napid (kaitseväes teeninuid on 11%), on kokkupuude lähikondsete kaudu laiem (55% vastajatest on kaitseväes teeninud sõpru või pereliikmeid).
- Elanike hinnangud ajateenistuse osas on valdavalt positiivsed: ajateenistuse läbimist peab noormeeste jaoks vajalikuks tervelt 93% elanikkonnast; 81% elanikest toetab kaitseväge ülesehitusel hetkel töötavat mudelit, kus kutseline kaitseväge on

kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustuva reservarmeeaga. Naiste võimaliku ajateenistuses (vabatahtliku) osalemise suhtes on selgelt eitaval seisukohal 35% elanikest, 37% leiab, et soovijad peaks teenistuse läbima eriprogrammi alusel, 24% leiab et soovijad peaks läbima teenistuse noormeestega samadel tingimustel (va üldine kohustus), vaid 2% leiab, et ajateenistus võiks olla ka naistele kohustuslik.

- Kaitseliiduga liitumise peamiste motivaatoritena nähakse eelkõige oma panuse andmist ühiskonna hüvanguks (annab riigi- ja kodanikukaitseks vajaliku väljaõppe; saab anda panuse Eesti riigi kaitseesse) ning vähem tuuakse esile üksikisiku tasemel motivaatoreid (huvitav vaba aja veetmine, tugeva sõpruskonna leidmine).
- Koolides pakutava riigikaitseõpetuse puhul eelistavad elanikud õppetööd, kus põhirõhk on teorial ent mis sisaldab ka praktilist õpet (60%). Üksnes teoreetilist õpet pooldab 14% ning peamiselt praktilist õpet 15% elanikest. Vaid 4% ei kiida koolides antavat riigikaitseõpet üldse heaks.

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt 15. - 29. septembril 2010. aastal läbi viidud omnibussiküsitluse ning varasemate samalaadsete küsitluste tulemuste põhjal. Aruanne esitatakse **Kaitseministeeriumile**.

Uuringu eesmärgiks oli selgitada, milline on:

- Riikliike institutsioonid (sh. kaitsestruktuuride) usaldusväärsus elanike seas;
- Elanike hinnangud seoses võimalike Eestit ning maailma puudutavate ohtude ning julgeolekuriskidega;
- Arvamused seoses rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonidega;
- Elanike kaitsetahe ning hoiakud seoses käitumisega võimalike Eestit ähvardavate ohtudega;
- Suhtumised seoses Eesti kaitsevõimekusega;
- Suhtumine NATO-sse ja sellega seonduvate arengutega;
- Suhtumine ajateenistusse ning Kaitseväele.

Aruande esimeses osas on toodud meetoodika kirjeldus, teises osas tulemused koos jooniste ning kommentaaridega, lisas on esitatud kasutatud ankeet ning tulemuste tabeljaotused oluliste taustatunnuste lõikes.

1 Valim

Küsitlus viidi läbi Omnibuss-keskkonnas. Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat, kokku 1 034 572 inimest (ESA, 01.01.2010.a.).

Planeeritud valimi suurus on **1000 vastajat**. Valim moodustatakse üldkogumi **proportsionaalse mudeli alusel**. Mudeli aluseks on piirkonnad ning asula suurus (elanike arv), mille alusel valitakse kokku 100 lähteadressi (valimipunkti). Lähteadressi valik iga piirkonna sees toimub **juhulikkuse põhimõttel** Rahvastikuregistri aadressiloendite alusel.

Vastajate valikul lähteadressil rakendatakse nn „**noore mehe reeglit**“. See tähendab, et valimisse sattunud aadressil viiakse läbi intervjuu noorima kodusoleva meessoost leibkonna liikmega vanuses 15–74, kui mehi kodus ei ole, siis noorima naisega.

Täiendavalt rakendatakse vastaja valikul **vanuselisi kvoote** (igas valimipunktis küsitletakse maksimaalselt 2 inimest vanuses 50-59 ning 2-3 üle 60-aastast inimest). Selline meetod annab neile vastajate kategooriatele, kes tavaliselt harvemini kodus viibivad (nooremad inimesed, meesterahvad), lisatõenäosuse valimisse sattuda, muutes nii empiirilise valimi elanikkonna tegeliku soolis-vanuselise koosseisule vastavamaks.

Lähtumine üldkogumi proportsionaalsest mudelist tagab valimi esinduslikkuse ehk võimaluse uuringu alusel tehtud järeldusi üldistada kogu Eesti vastavaealisele elanikkonnale. 1000 inimese küsitlemisel ei ületa maksimaalne viga $\pm 3,10\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

Järgnevas tabelis 1 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 1 Valimivea piirid

		Vastuse proportsioon											
		50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
Valimi suurus	10	30.99%	30.83%	30.36%	29.56%	28.40%	26.84%	24.79%	22.13%	18.59%	13.51%	10.57%	8.68%
	20	21.91%	21.80%	21.47%	20.90%	20.08%	18.98%	17.53%	15.65%	13.15%	9.55%	7.48%	6.14%
	30	17.89%	17.80%	17.53%	17.07%	16.40%	15.49%	14.31%	12.78%	10.74%	7.80%	6.10%	5.01%
	40	15.49%	15.42%	15.18%	14.78%	14.20%	13.42%	12.40%	11.07%	9.30%	6.75%	5.29%	4.34%
	50	13.86%	13.79%	13.58%	13.22%	12.70%	12.00%	11.09%	9.90%	8.32%	6.04%	4.73%	3.88%
	60	12.65%	12.59%	12.40%	12.07%	11.60%	10.96%	10.12%	9.03%	7.59%	5.51%	4.32%	3.54%
	70	11.71%	11.65%	11.48%	11.17%	10.73%	10.14%	9.37%	8.36%	7.03%	5.11%	4.00%	3.28%
	80	10.96%	10.90%	10.73%	10.45%	10.04%	9.49%	8.77%	7.82%	6.57%	4.78%	3.74%	3.07%
	90	10.33%	10.28%	10.12%	9.85%	9.47%	8.95%	8.26%	7.38%	6.20%	4.50%	3.52%	2.89%
	100	9.80%	9.75%	9.60%	9.35%	8.98%	8.49%	7.84%	7.00%	5.88%	4.27%	3.34%	2.74%
	110	9.34%	9.30%	9.15%	8.91%	8.56%	8.09%	7.47%	6.67%	5.61%	4.07%	3.19%	2.62%
	120	8.95%	8.90%	8.76%	8.53%	8.20%	7.75%	7.16%	6.39%	5.37%	3.90%	3.05%	2.50%
	130	8.59%	8.55%	8.42%	8.20%	7.88%	7.44%	6.88%	6.14%	5.16%	3.75%	2.93%	2.41%
	150	8.00%	7.96%	7.84%	7.63%	7.33%	6.93%	6.40%	5.71%	4.80%	3.49%	2.73%	2.24%
	200	6.93%	6.89%	6.79%	6.61%	6.35%	6.00%	5.54%	4.95%	4.16%	3.02%	2.36%	1.94%
	300	5.66%	5.63%	5.54%	5.40%	5.18%	4.90%	4.53%	4.04%	3.39%	2.47%	1.93%	1.58%
	500	4.38%	4.36%	4.29%	4.18%	4.02%	3.79%	3.51%	3.13%	2.63%	1.91%	1.49%	1.23%
	750	3.58%	3.56%	3.50%	3.41%	3.28%	3.10%	2.86%	2.55%	2.15%	1.56%	1.22%	1.00%
1 000	3.10%	3.08%	3.03%	2.95%	2.84%	2.68%	2.48%	2.21%	1.86%	1.35%	1.06%	0.87%	
1 500	2.53%	2.52%	2.48%	2.41%	2.32%	2.19%	2.02%	1.81%	1.52%	1.10%	0.86%	0.71%	

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati trükitud ankeedi alusel läbiviidavat personaalintervjuud, mis viidi läbi eesti ja vene keeles. Küsitlustöös osales 64 vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitlajat. Kokku viidi läbi 1000 intervjuud. Vastanute sotsiaal-demograafiline profiil on toodud joonisel 1.

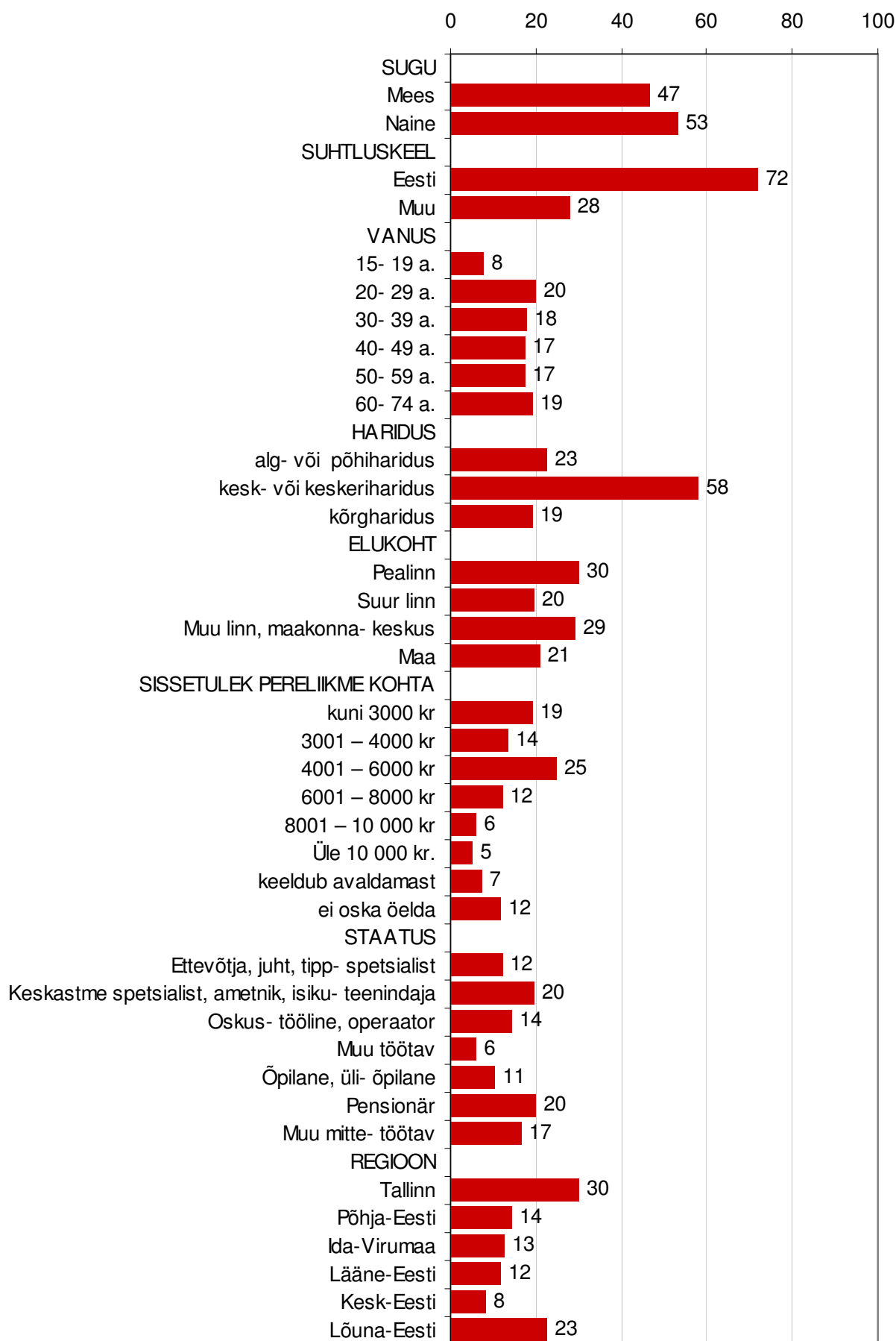
Ülevaade küsitlustöö tulemustest (külastatud aadresside arv, intervjuu mitte-toimumise põhjused) on esitatud tabelis 2.

Tabel 2 Küsitlustöö tulemused

Küsitluse mitte-toimumise põhjused	Kokku
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	669
Kedagi pole kodus	2343
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	78
Keelduti kontaktist	411
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	678
Kokkuvõte	
Korduvvisiite	1967
Valimist kõrvaldatud ankeete (praak)	0
Korrektset täidetud ankeete	1000
Kokku aadresse	5180

Uuringutulemuste tötluseks kasutati andmetöötluspaketti SPSS for Windows (PASW Statistics).

Joonis 1 Vastanute sotsiaaldemograafiline profiil, %, n=1000

3 Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

Aruanne, projektijuhtimine:

Tõnis Ormisson

Valim/Küsitlustöö koordineerimine:

Marina Karpištšenko,

Kristel Toom,

Rutt Vihtla.

Andmesisestuse koordineerimine:

Asta Pajos

Andmetöötlus ja tabelid:

Tõnis Stamberg

Kontaktandmed:

- Üldtelefon: 6 277 583
- Faks: 6 277 584
- E-post: post@туру-uuringute.ee
- Kodulehekülg: www.turu-uuringute.ee
- Aadress: Tatari 6 (3. korrus), 10 116 Tallinn

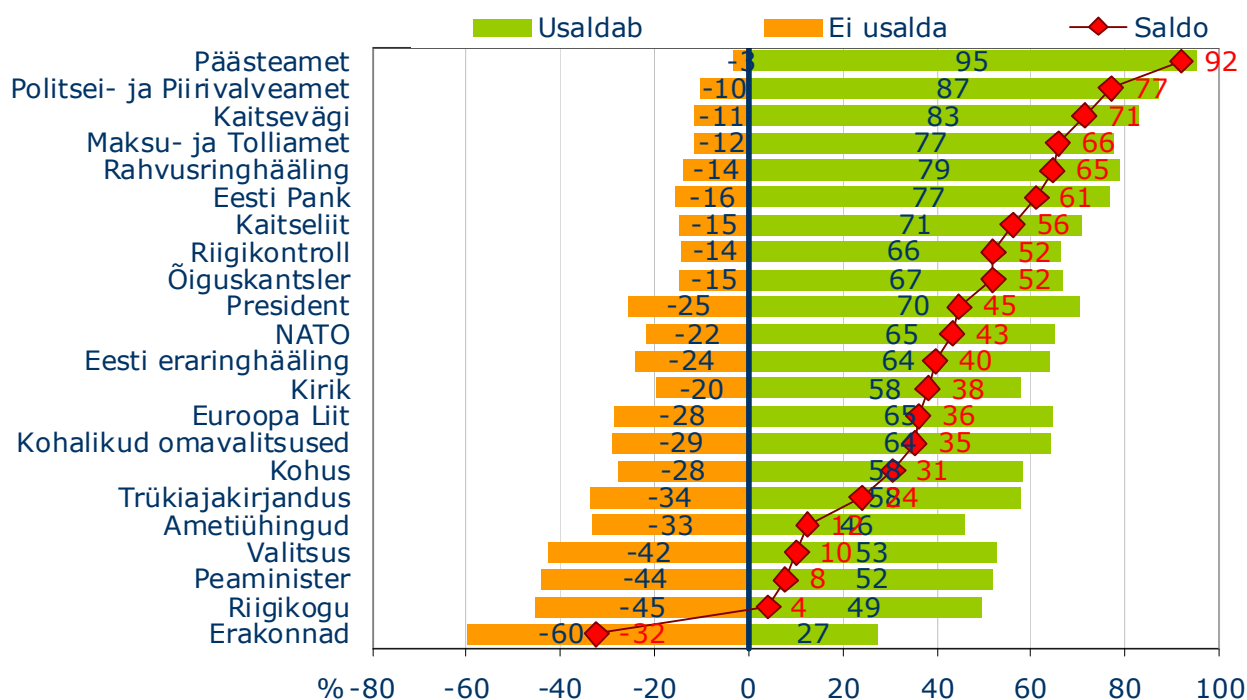
TULEMUSED

1 Institutsioonide usaldusväärsus

1.1 Üldine taust

Kahekümne kahe institutsiooni usaldusväärsusust mõõdeti skaalal *täiesti usaldan/pigem usaldan /pigem ei usalda/ üldse ei usalda*. Kõige parema tulemuse sai septembris taas päästeamet, mida täiesti/pigem usaldab 95% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast (Joonis 2). Pingereas on kõrgetel positsioonidel ka politsei ja piirivalve (87%), kaitsevägi (83%), maksu- ja tolliamet (77%) ning rahvusringhääling (79%). Kõige madalam on usaldus poliitiliste institutsioonide, sh. Jätkuvalt eriti erakondade vastu, keda peab usaldusväärseks vaid 27% elanikkonnast. Erakonnad on ka ainus mõõdetud institutsiooni, kus mitte-usaldajate osakaal ületab usaldajate oma – seda 32 protsendipunkti võrra.

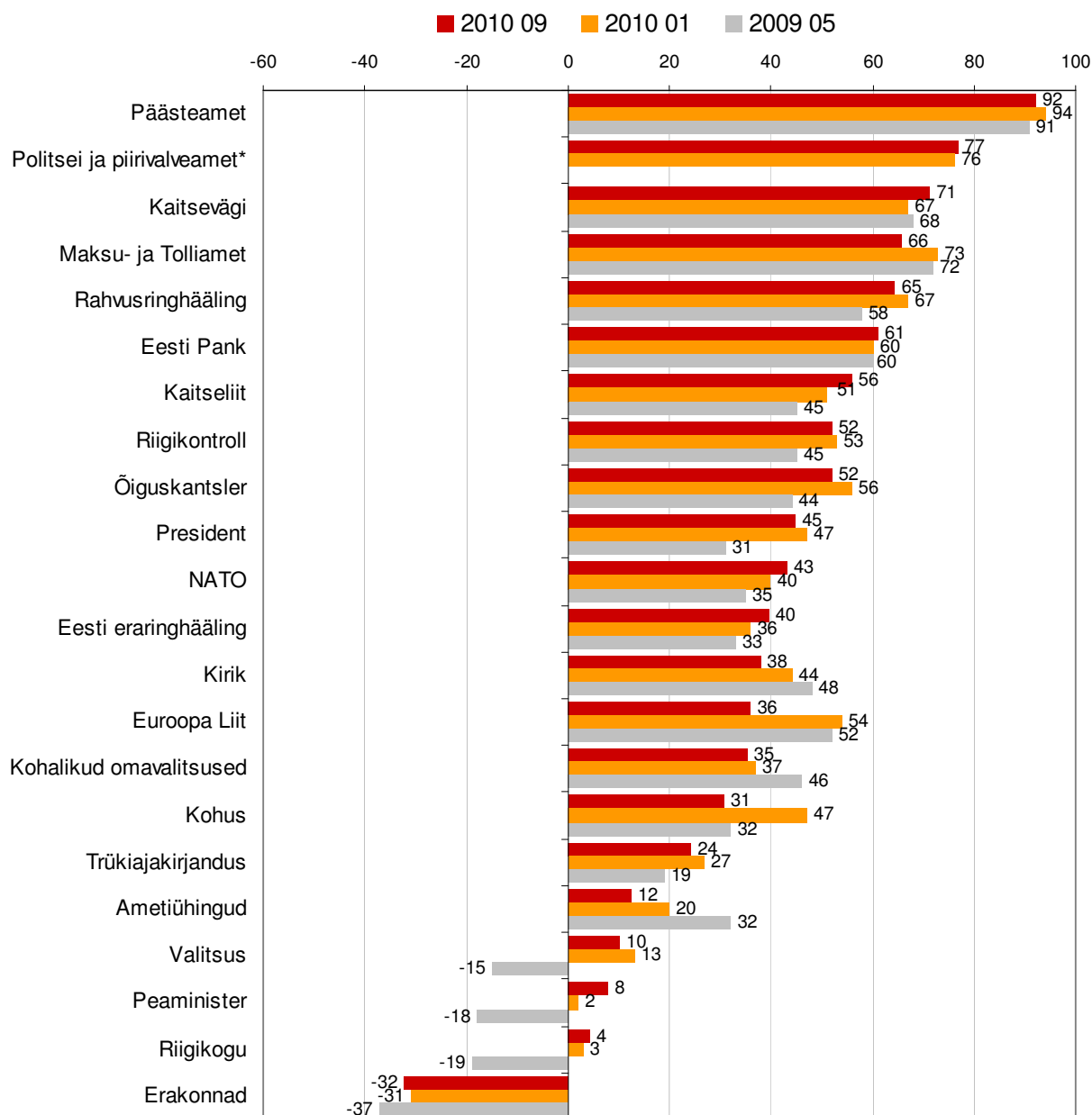
Joonis 2 Institutsioonide usaldusväärsus (% , n=kõik vastajad)

Vaadeldes institutsioonide usaldusväärsusetele antud hinnangute saldo väärtuste ajalist muutumist, näeme suurime muutusena võrreldes 2010. a jaanuariga Euroopa Liidu usaldusväärsusete kahanemist 18 saldopunkti võrra 54 punktilt 36 punktile (Joonis 3). Analüüsisid tulemusi detailsemalt Turu-uuringute AS'il olemasolevate igakuiste andmete

alusel näeme, et Euroopa Liidu usaldusväärsus elanike seas on kahanenud aasta algusest sujuvalt – seega ei on ilmne, et tegemist ei ole mingi konkreetse sündmusega seotud mõõnaga. Lisaks võime igakuise trendi alusel väita et jaanuarikuine tulemus 52p on olnud ajalises võrdluses üks kõrgemaid (mõõtmistulemused alates 2000 aastate algusest näitavad vaid ühel kuul veelgi kõrgemat usaldust), mis mõnevõrra tehniliselt selgitab erinevuse järsku iseloomu. Siiski võime järeldada, et Euroopa Liidu usaldusväärsus eesti elanike silmis on selgelt madalam kui aasta alguses. Samuti on võrreldes jaanuariga märkimisväärselt langenud kohtu usaldusindikaator. Kohtu puhul näeme langemist tagasi üle-eelmise uuringuga võrreldavale tasemele samas teades, et jaanuarikuine tulemus oli viimase paari aasta lõikes üks kõrgemaid.

Joonis 3 Võrdlus varasemate küsitlustega (usaldajate ning mitte-usaldajate saldo, n=kõik vastajad)

* 2010. aasta jaanuarikuus käsitleti esmakordselt politseid ning piirivalvet ühinenud institutsioonina.

1.2 Kaitsestruktuurid

Kaitsevägi

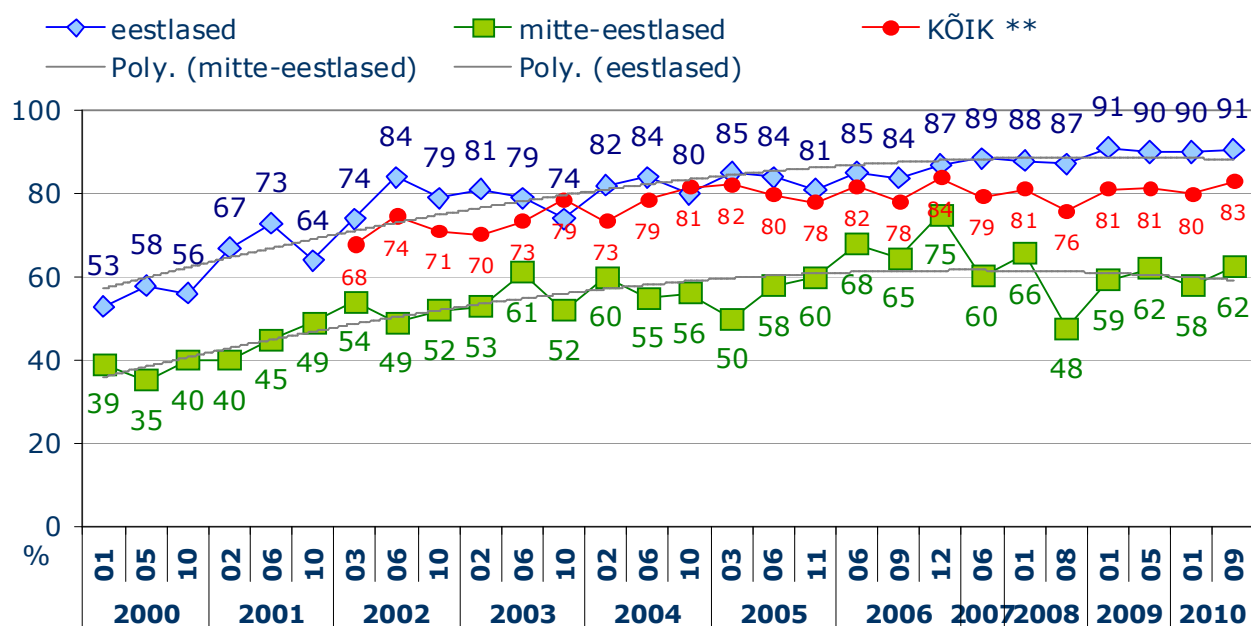
Võrreldes teiste vaatlusaluste institutsioonidega peeti ka septembris kaitseväge keskmiselt usaldusväärsemaks institutsiooniks. Käesolevas uuringus on kaitsevägi järjestuses kolmas enamusaldatud institutsioon mõõdetud kahekümne kahest. **Kogu 15-74 aastasest elanikkonnast usaldas septembris 2010 kaitsevägesid 83%**, 2010. aasta mais ning jaanuaris 80% (Joonis 4). Viimaste aastate jooksul on kogu elanikkonna lõikes Kaitseväe usaldusväärsus püsinud võrdlemisi stabiilselt kõrge kõikides ~80% lähistel.

Jätkuvalt on mitte-eestlaste seas usaldus kaitseväge vastu madalam kui eestlaste seas. Kui eestlaste seas on kaitseväge usaldavate vastajate osakaal olnud viimastel aastatel stabiilselt väga kõrge ~90% lähedal, siis mitte-eestlaste puhul on ei ole näitaja kerkinud oluliselt kõrgemale ~60% tasemest.

Mitte-eestlaste usaldus kaitseväge vastu langes viimaste aastate madalaimale tasemele 2008. aasta augustis reaktsioonina Eesti riigijuhtide seisukohavõttudele Venemaa-Gruusia konflikti suhtes, kuid on peale seda sündmust taastunud eelnenud ajaga võrreldavale tasemele.

Kümnendi esimesel poolel näeme veel selgelt usalduse kasvutrendi nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas. Samas viimaste aastate jooksul on kasvutrend jäänud seisma. Kui Eestlaste seas on mõistetav usalduse kasvutrendi pidurdumine maksimumi-lähedase tulemuse saavutamisega, siis **mitte-eestlaste seas on seevastu selgelt ruumi tõusuks**.

Joonis 4 Kaitseväe usaldusväärsus 2000-2010, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (täiesti ja pigem usaldajate %)

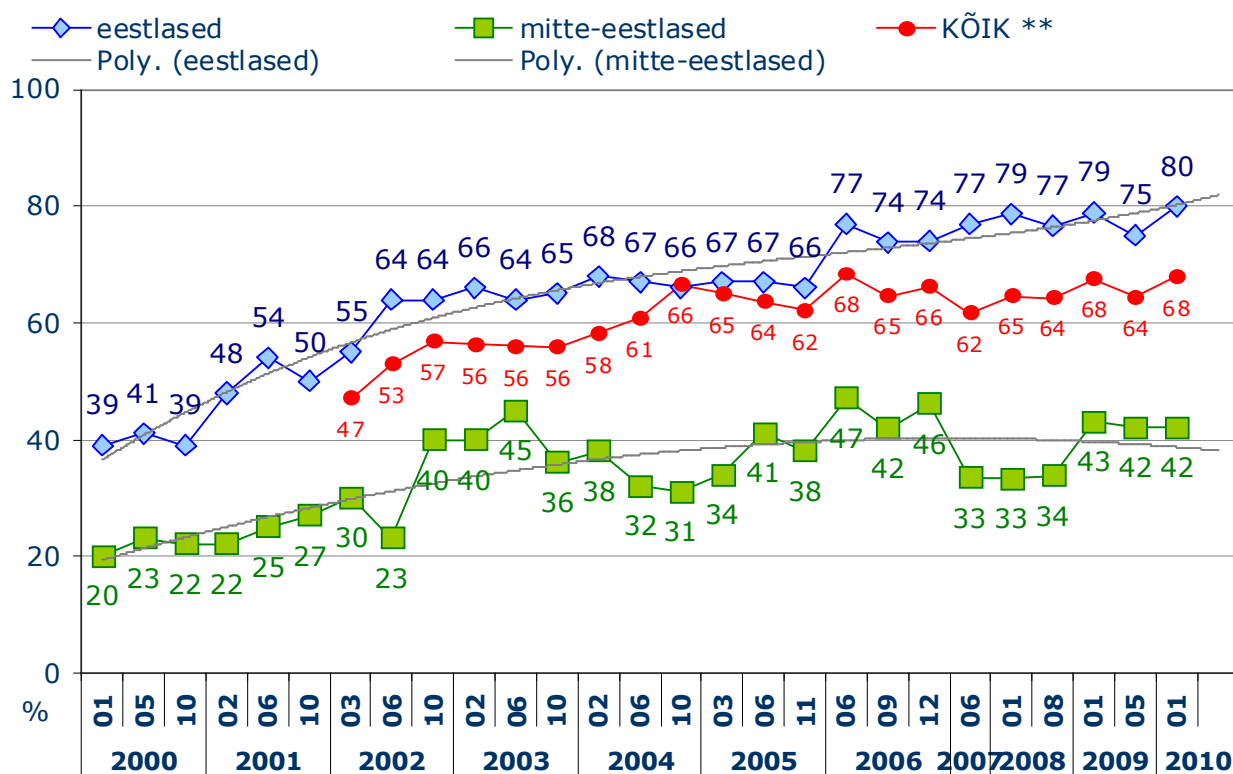
** Turu-uuringute AS trend (rahvuse lõikes kohati andmed ka Uurigukeskus Faktum alusel)

Kaitseliit

Kaitseliidu usaldusreiting on jäänud läbivalt alla kaitseväe usaldusreitingule. Septembris 2010 usaldas kaitseliitu 71% eestimaalastest (kaitseväge vastavalt 83%).

Sarnaselt kaitseväele on ka kaitseliidu usaldusväärssusele antud hinnangud mitte-eestlaste seas selgelt madalamad kui eestlaste seas (Joonis 5). Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste hinnangud kaitseliidu usaldusväärssusele on viimase kümne aasta jooksul selgelt paranenud. Mitte-eestlaste hinnangud kaitseliidu usaldusväärssusele tegid kerge languse läbi 2007.-2008. aastal, mil institutsiooni usaldavate inimeste suhtarv langes 33-34%-ni. Viimaste küsitluste andmetel on kaitseliitu usaldavate inimeste suhtarv mitte-eestlaste seas siiski taas tõusnud üle 40%-i piiri.

Joonis 5 Kaitseliidu usaldusväärsus 2000-2010, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (täiesti ja pigem usaldajate %)

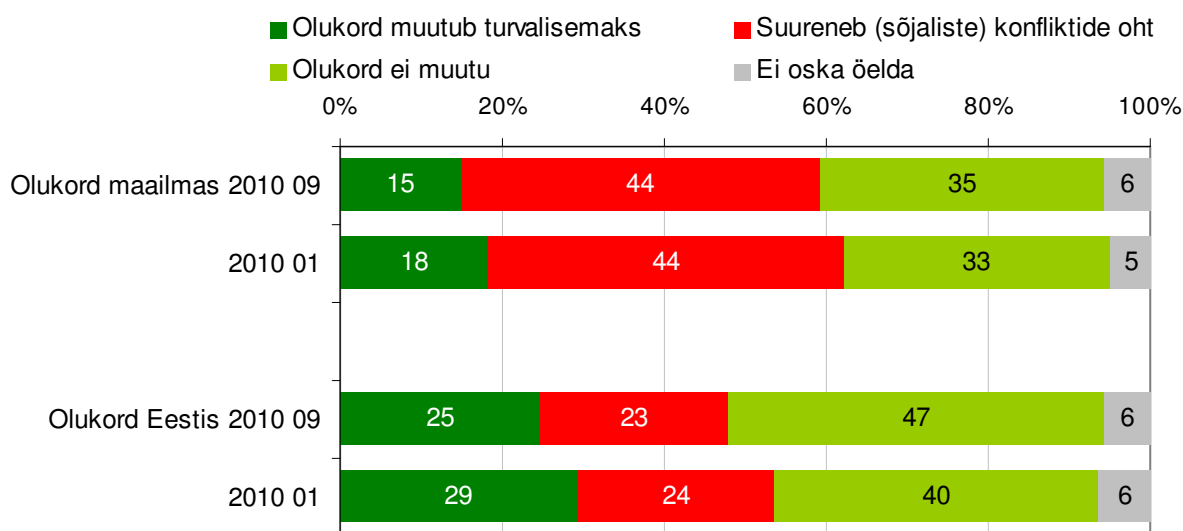
** Turu-uuringute AS trend (rahvuse lõikes kohati andmed ka Uurigukeskus Faktum alusel)

2 Julgeolek ning ohud

2.1 Julgeolek maailmas ning Eestis

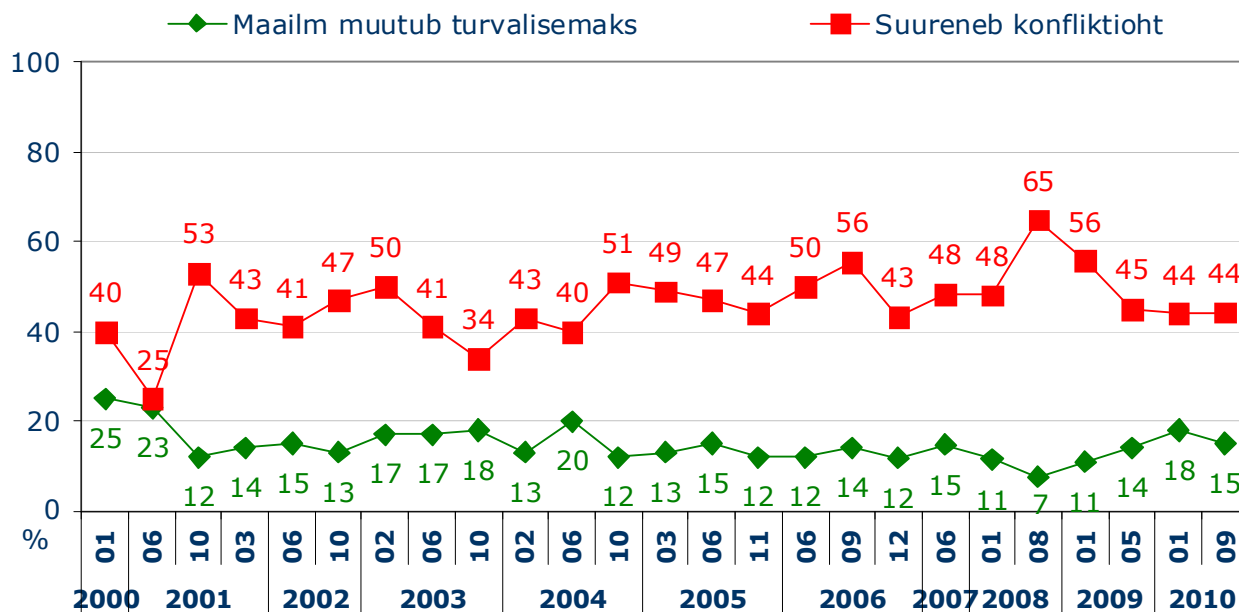
Elanikest 15% on arvamusel, et maailm muutub lähema aastakümne jooksul turvalisemaks, 35% leiab, et praegune olukord ei muutu ning 44% usub sõjaliste konfliktide ohu suurenemist ([Joonis 6](#)). **Eesti olukorda kümne aasta pärast tajuvad elanikud valdavalt positiivsemana kui olukorda maailmas tervikuna** – seda, et olukord Eestis muutub turvalisemaks, usub 25%, samas kui olukorra muutumist konfliktiohtlikumaks usub 23%. Võrreldes aasta alguses läbi viidud uuringuga, on elanikud sagedamini arvamusel, et olukord ei muutu (40% -> 47%).

Joonis 6 Julgeolek maailmas ning Eestis (% , n=kõik vastajad)

Viimastel aastatel oli elanike ohutunnetus sõjaliste konfliktide esinemise tõenäosuse suhtes maailmas tervikuna kõrgeim 2008. aasta augustis kui kogu maailma avalikkuse tähelepanu all oli Venemaa-Gruusia konflikt ([Joonis 7](#)). Järgnevad küsitlused näitasid ohutunde vähenemist ning viimase kolme uuringulaine lõikes on konfliktiohu kasvu tunnetamine olnud stabiilselt 44-45% tasemel.

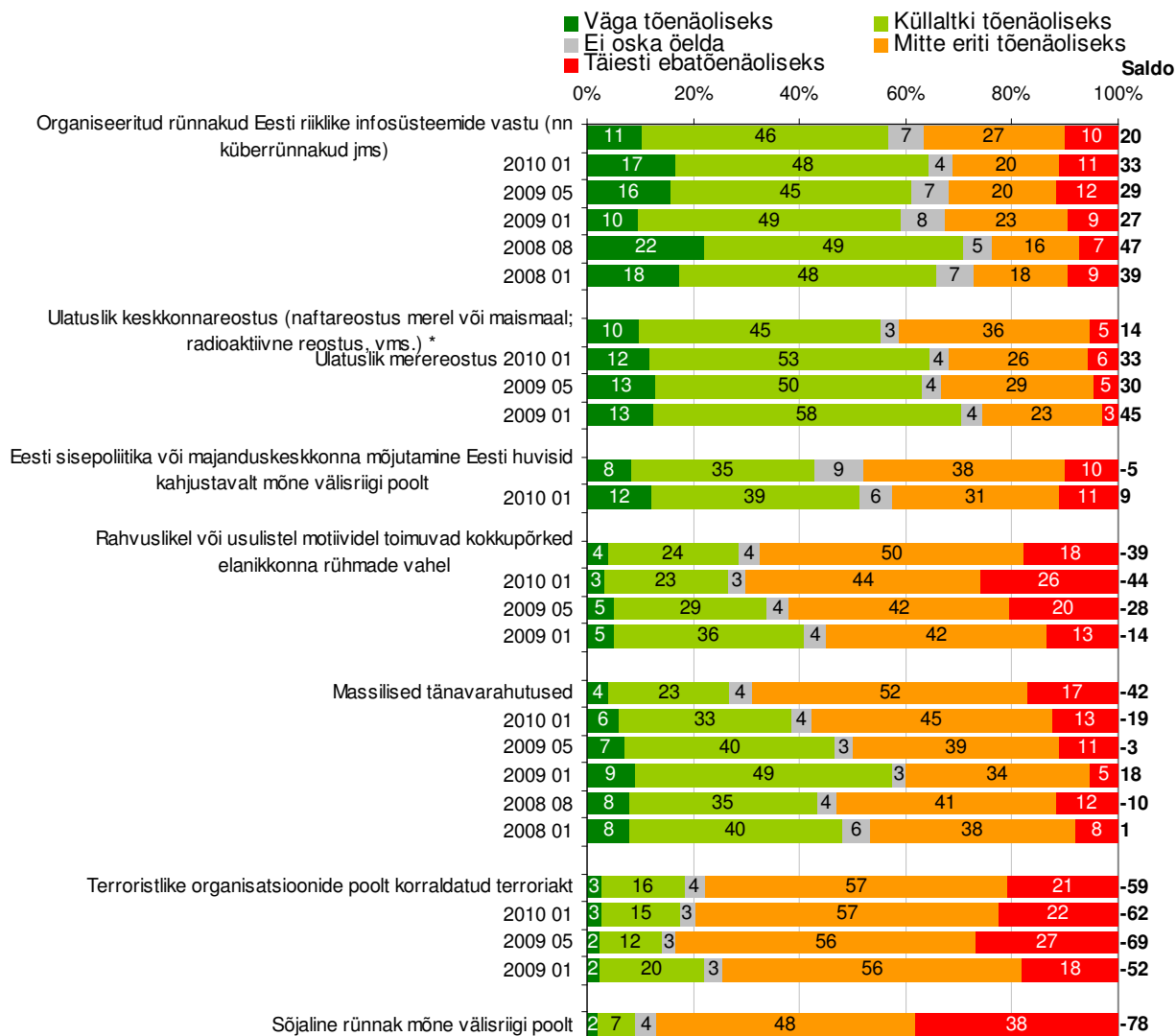

Joonis 7 Julgeolek maailmas – muutus 2000-2010 (% , n=kõik vastajad)**2.2 Ohud Eestile**

Kõige tõenäolisemateks ohtudeks, mis Eestit lähemate aastate jooksul võivad ähvardada, peetakse nn. küberrünnakuid ning ulatuslikku keskkonnareostust (Joonis 8). Eesti riiklike infosüsteemide vastu suunatud organiseeritud rünnakute ehk nn. küberrünnakute peab toimumist lähemate aastate jooksul peab tõenäoseks kokku 57% elanikkonnast, sealhulgas 11% väga tõenäoseks. 55% vastanutest peab tõenäoseks mõne ulatusliku keskkonnareostuse toimumist.

Teiste mõõdetud võimalike ohtude puhul on ülekaalus vastajad, kes peavad toodud ohte ebatõenäoseks. Selgelt kõige vähemtõenäoseks peetakse sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (vaid 9% peab tõenäoseks, 87% peab ebatõenäoseks).

Joonis 8 Erinevate ohtude tõenäosus Eestile lähemate aastate jooksul, tulemuste ajaline võrdlus (% ja saldo, n=kõik vastajad)

* Enne 2010 01 ja varem küsitud kitsamalt „ulatusliku merereostuse“ kohta.

Võrreldes eelmiste uuringutega on elanike ohutunne pea kõigi vaadeldavate ohtude suhtes nõrgenenud – nimetatud ohtude realiseerumise võimalikkust peetakse järjest enam ebatõenäoliseks. Kõige selgemalt on vähenenud ohutunne võimalike massirahutuste osas, mida tõenäoliseks pidavate elanike osakaal on 2009. aasta 58% tasemelt tänaseks kukkunud vaid 27%-ni. Siinjuures tasub meenutada, et 2009. aasta kõrge tulemus olukorras, kus küsitluse läbiviimisele eelnesid vahetult majanduskriisi mõjude ning kärpekavadega seotud tänavarahutused Lätis ja Leedus.

Kui võrdleme tulemusi vastaja rahvusest sõltuvalt, siis väga selge vahe tekib küberrünnakute ohu tajumisel, mida eestlastest vastajad peavad tõenäoliseks 66% ning mitte-eestlastest vaid 33%. Samas muude ohtude tajumisel on erinevused rahvuse baasil selgelt väiksemad (kuni 8%).

Lisaks palusime vastajatel seekordses uuringus nimetada oma sõnadega vabas vormis võimalikke muid ohte, mida vastajad peavad võimalikuks. Enamik vastajatest (~80%) jättis

siin muud võimalikud ohud nimetamata. Antud vastuste seas tuuakse kõige sagedamini välja võimalikke looduskatastroofe ja ekstreemseid ilmastikunähtusi nagu tormid, uputused, põuad jne. Eraldi teemana tõusevad esile sotsiaal- ja majanduslikud ohud nagu tööpuudus, vaesus, välistööjõu sissetoomine, majanduskriis ja finantsprobleemid, sh ka eurole üleminek. Poliitiliste aspektidena viidatakse võimalikule demokraatia ja iseseisvuse kadumisele, samuti ohule keele ja kultuuri kadumise osas, rahva arvamusega mitteametustamisele, korruptsioonile.

2.3 Energiasõltuvus Venemaast

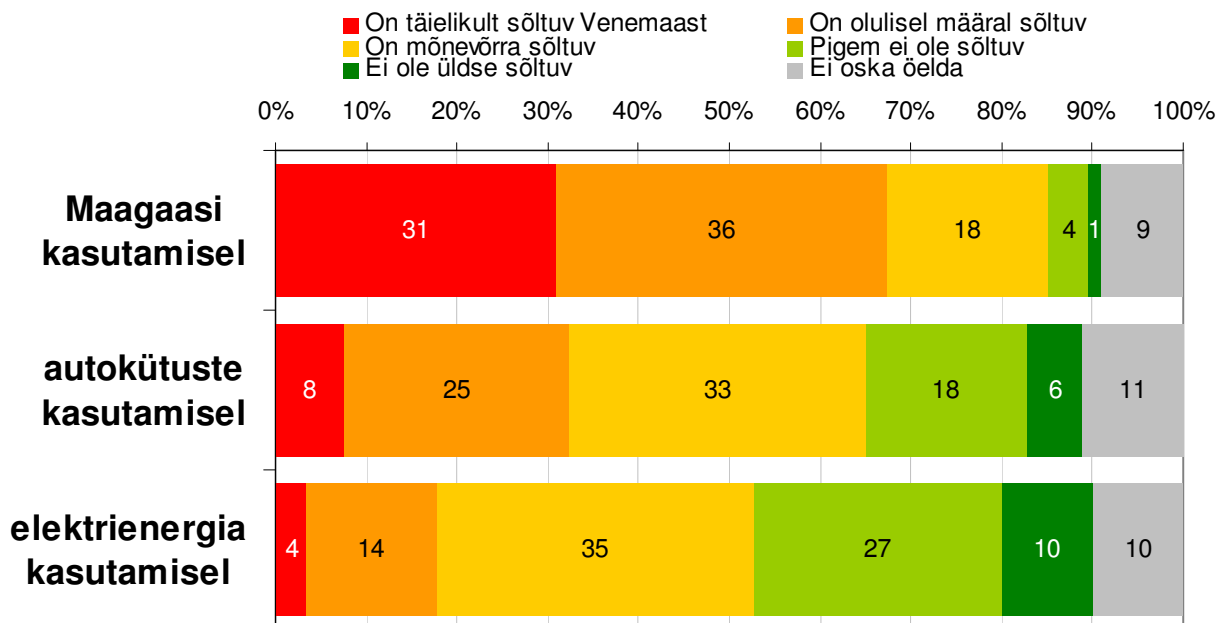
Seekordses uuringus käsitlesime esmakordselt eraldi teemana Eesti elanike arvamusi seoses erinevate Venemaalt tarnitavate energialiikide kasutamisega. Jaotasime küsimuse kahte osasse. Esmalt palusime vastajatel hinnata, mil määral on vastaja hinnangul Eesti erinevate energialiikide kasutamisel sõltuv Venemaast. Seejärel palusime hinnata, kui tõenäoseks peetakse võimalike probleemide tekkimist seoses nimetatud energialiikide kasutamisega (ilma viiteta Venemaale). Kahes osas küsides vältisime sellist küsimuse sõnastust, mis sisaldaks otsest eeldust Eesti Venemaa suunalise energiasõltuvuse osas.

Eesti sõltuvus Venemaast

Elanikud peavad Eestit Venemaast sõltuvaks eelkõige maagaasi kasutamise osas. Tervelt 2/3 elanikkonnast on seisukohal, et maagaasi kasutamise osas on Eesti Venemaast kas täielikult või suurel määral sõltuv (Joonis 9). Selliseid vastajaid, kes leiavad, et Eesti ei ole (või pigem ei ole) Venemaast maagaasi kasutamisel sõltuv on kokku vaid 6%.

Selgelt vähem on neid, kes usuvad energiasõltuvust autokütuste (32% hindab täiesti või olulisel määral sõltuvaks) ning elektrienergia kasutamise osas (vastavalt 18%). Samas ei ole ka autokütuste ega elektrienergia puhul siiski kuigi tugevat nägemust ka mitte-sõltuvuse osas (vastavalt 24% ja 37%) ning üsna kolmandik vastajaid leiab, et Eesti on Venemaast „mõnevõrra sõltuv jättes seega kaalukeele selgelt ikka pigem võimaliku sõltuvuse poole - autokütuste puhul hindab vähemalt mõningast sõltuvust 65% ning elektrienergia puhul 53% vastajatest.

Joonis 9 Mil määral on Teie hinnangul Eesti erinevate energialiikide kasutamisel sõltuv Venemaast? (% , Kõik vastajad, n=1000)

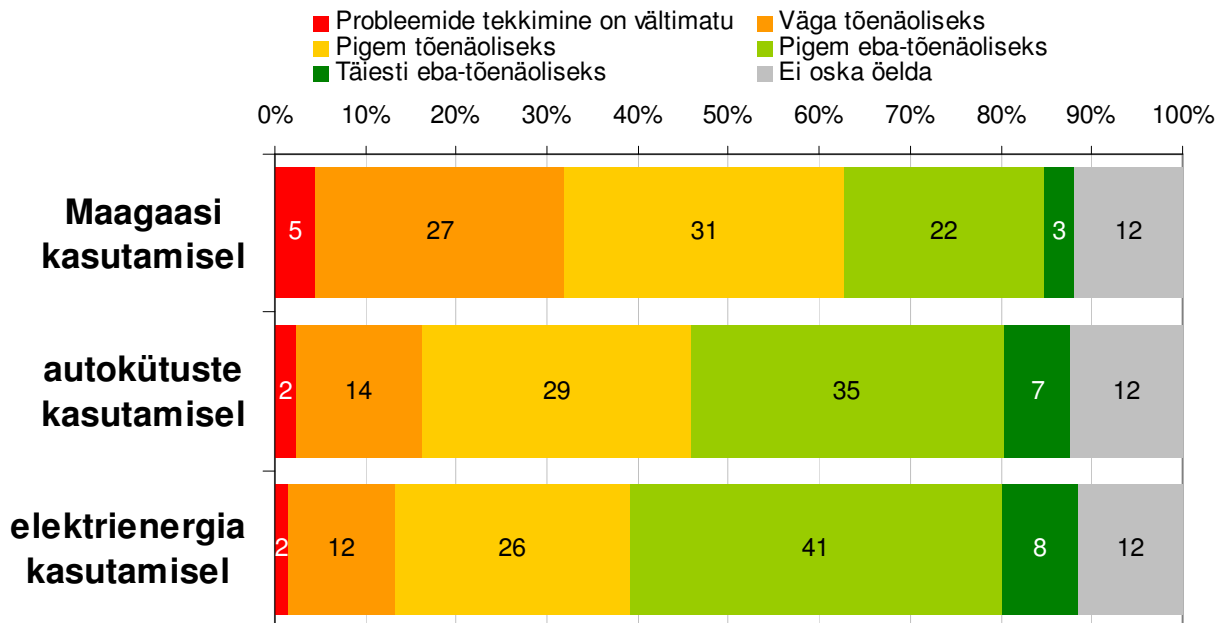
Võimalikud probleemid

Võimalike probleemide tekkimise ohtu seoses nimetatud energialiikide kasutamisega Eestis tajutakse selgelt väiksemana kui venemaasuunalise sõltuvuse olemasolu (Joonis 10, 11). Seejuures tuletame meelde, et probleemide osas ei palunud me vastajatel hinnata probleeme seoses Venemaaga vaid probleeme üldiselt.

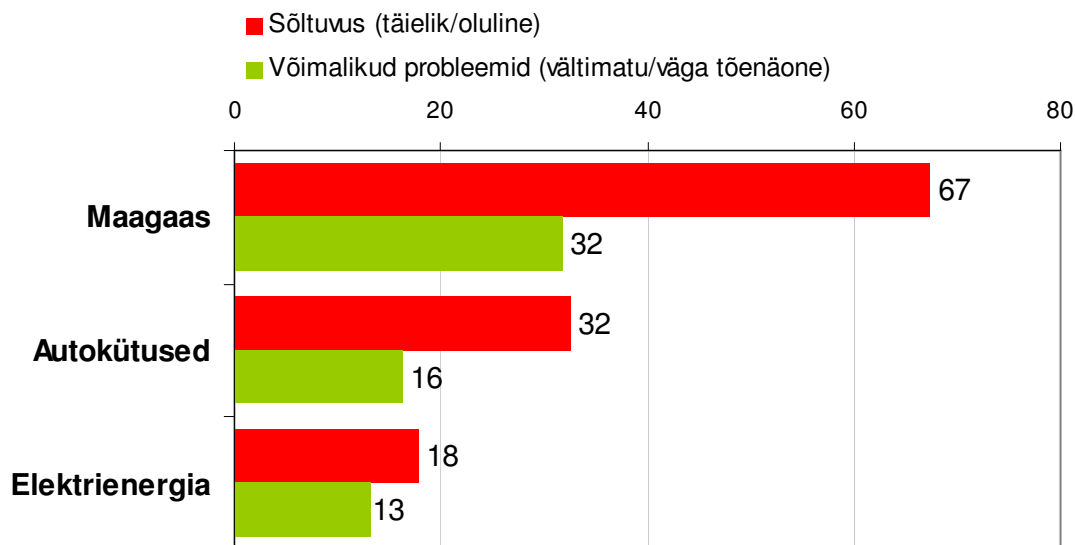
Kui pea kolmandik elanikkonnast peab maagaasi puhul Eestit Venemaast täielikult sõltuvaks. Siis võimalike probleemide peab vältimatuks vaid 5%. Siiski kokku 32% peab probleemide tekkimist vähemalt väga tõenäoseks.

Ka teiste energialiikude puhul on hinnangus võimalike tulevaste probleemide osas tagasihoidlikum kui venemaasuunalise sõltuvuse olemasolu hindamine.

Joonis 10 Kui suureks hindate ohtu, et Eestil võib tulevikus tekkida probleeme seoses nimetatud energialiikude kasutamisega? (% , kõik vastajad, n=1000)

Joonis 11 Venemaa energiasõltuvuse ning võimalike tulevaste probleemide võrdlus, (% , kõik vastajad, n=1000)

Kui vaatame tulemusi sõltuvalt vastajate rahvuslikust taustast (põhilisest suhtluskeelest lähtuvalt), siis näeme, et elanikke hinnangud venemaasuunalise energiasõltuvuse olemasolu kohta on rahvusgruppides võrdlemisi sarnased. Nii on eesti ja muu suhtluskeelega vastajad hinnanud sõltuvuse olemasolu vähemalt pigem tõenäoseks maagaasi puhul 86% vs 84%, elektrienergia puhul 55% vs 48% ning autokütuste puhul võrdselt 65%. Eestlased on oma hinnangutes küll pisut pehmemad (nimetavad harvem täielikku sõltuvust), ent laiemas plaanis on hinnangud väga sarnased.

Pisut selgemad erinevused tekivad rahvuse lõikes aga võimalike tulevaste probleemide hindamisel, kus eesti keeletaustaga inimesed hindavad probleemide võimalikkust mitte-eestlastest valdavalt tõenäosemaks. Nii peab maagaasi puhul võimalikke probleeme

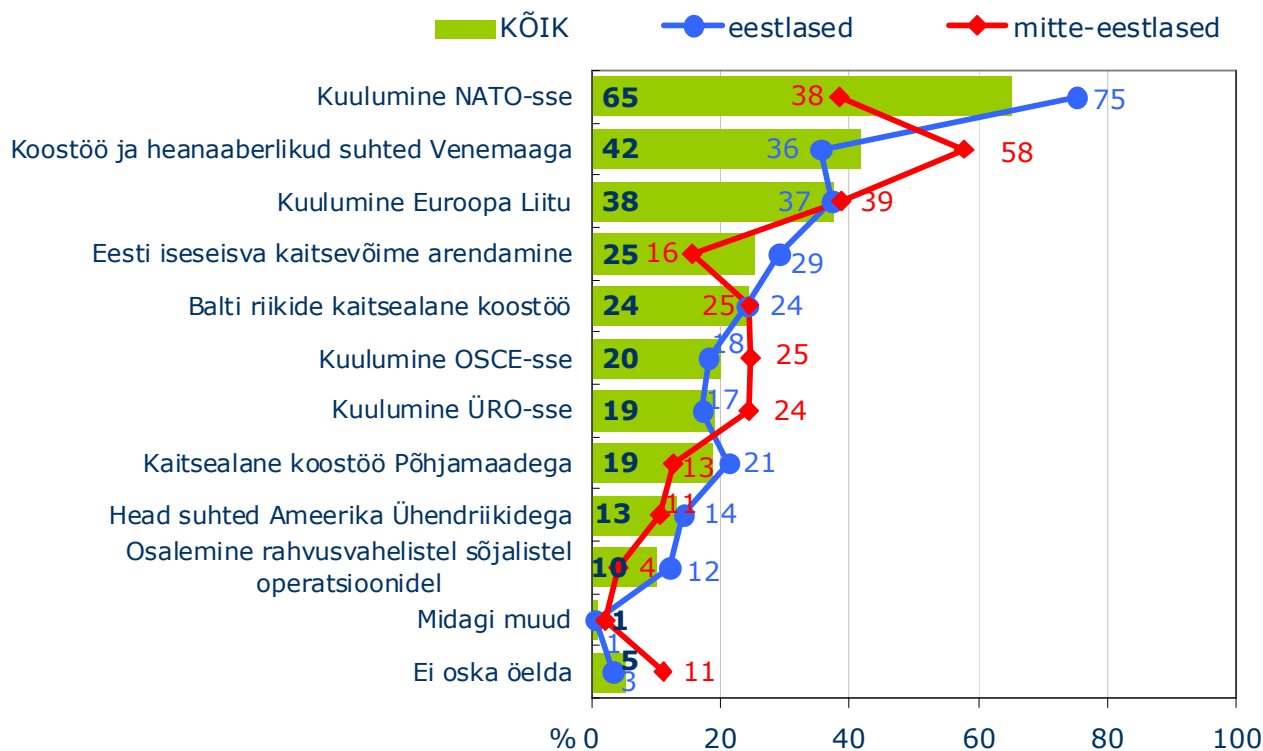
vähemalt pigem tõenäoseks 68% eesti ning 48% muu taustaga vastajatest, elektrienergia puhul vastavalt 42% vs 33% ning autoküteuste puhul 48% vs 41%.

2.4 Julgeoleku tagatised

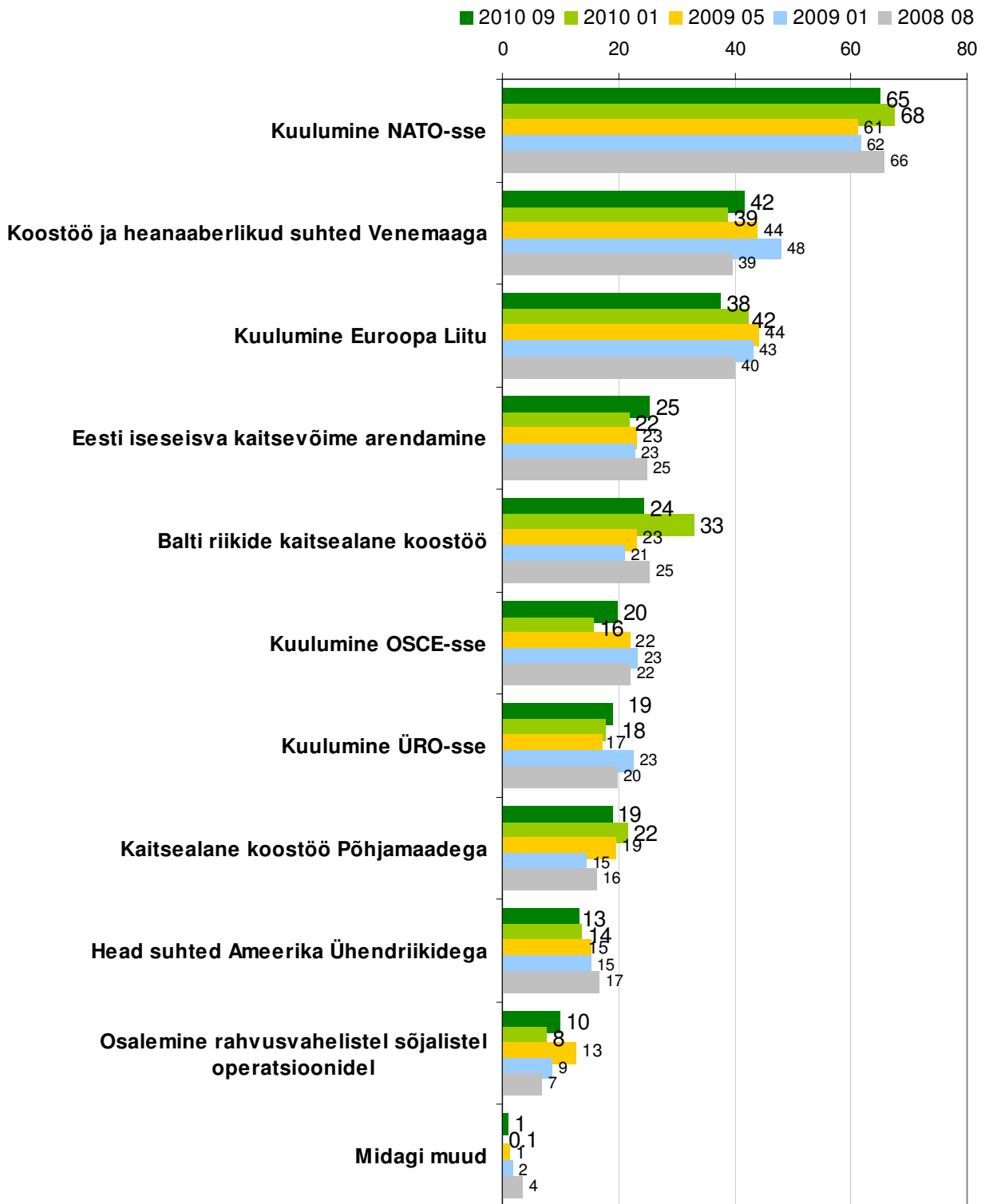
Üheks Eesti julgeoleku suurimaks tagatiseks peab enam kui pool elanikkonnast kuulumist NATO-sse, mida on kolme tähtsama julgeolekugarantii seas nimetanud 65% vastajatest (Joonis 12). Enam kui kolmandik vastajaist nimetas ühena kolmest tähtsamast julgeolekugarantiist kuulumist Euroopa Liitu (42%) või koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga (38%).

Väga selge lõhe eestlaste ning mitte-eestlaste arvamusel vahel on jätkuvalt nähtav eelkõige NATO-Venemaa teljel. Eestlased näevad julgeolekugarantiina võrreldes mitte-eestlastega oluliselt sagedamini kuulumist NATO-sse (75% vs 38%), mitte-eestlased seevastu peavad sagedamini oluliseks koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga (58% vs 36%). Lisaks peavad mitte-eesti taustaga inimesed sagedamini oluliseks kuulumist rahvusvahelistesse organisatsioonidesse (OSCE ja ÜRO), vähem aga on viidatud iseseisva kaitsevõime arendamisele ja teistele faktoritele.

Joonis 12 Eesti julgeoleku garantiid, iga vastaja võis märkida kuni kolm vastust, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Joonis 13 Eesti julgeoleku garantiid (tulemuste ajaline võrdlus), iga vastaja võis märkida kuni kolm vastust (%) (%, n=kõik vastajad)

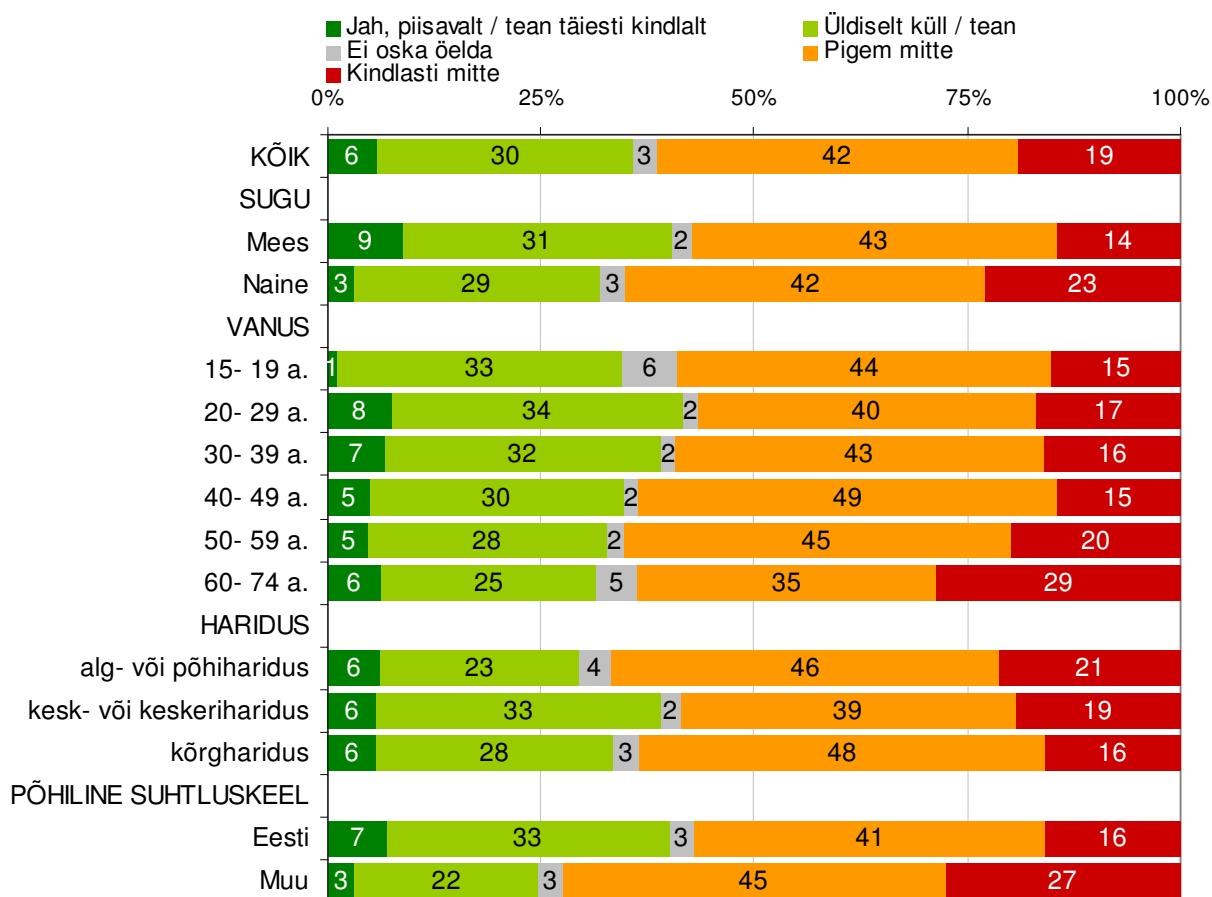
2.5 Informeeritus käitumisest võimaliku kataastroofi korral

Seekordses uuringus käsitlesime eraldi küsimusena elanike hinnangut selle kohta, mil määral peetakse ennast informeerituks sellest, mida teha ning kuidas tagada enda ning oma lähedaste julgeolekut loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud suurkataastroofi korral.

Tulemustest (Joonis 14) selgub, et valdav osa elanikkonnast peab ennast pigem halvasti informeerituks (pigem/kindlasti mitte 61%), mida säärases olukorras teha. Kokku 36% elanikest teab kas kindlasti (6%) või üldiselt (30%), kuidas sellises olukorras käituda.

Selgelt vähem harvem peavad end informeerituks mitte-eesti suhtluskeelega vastajad (25%) võrreldes eestlastega (40%). Samuti on kahtlevamal seisukohal naised võrreldes meestega. Keskmisest sagedamini peavad end teadlikuks 20-30ndates aastates elanikud ning keskharidusega vastajad.

Joonis 14 Informeeritus käitumisest enda ja lähedaste julgeoleku tagamiseks loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud suurkataastroofi korral, %

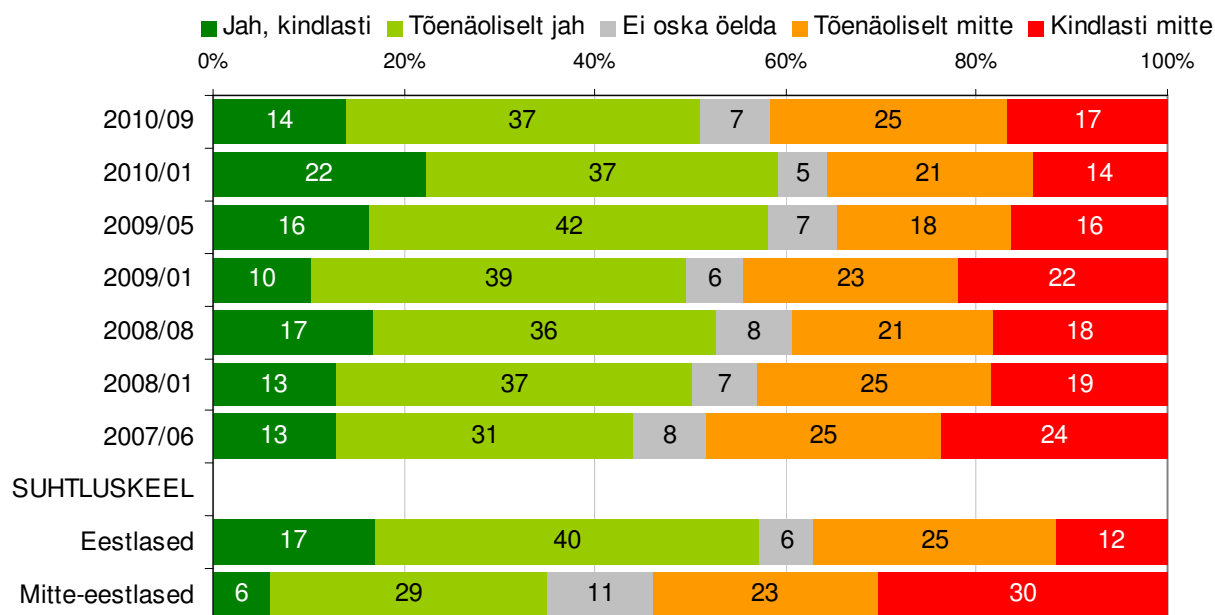
3 Rahvusvahelised operatsioonid

3.1 Üldine suhtumine

Eesti kaitseväelaste osalemist rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides (vastavalt oma võimalustele) pooldab 51% elanikkonnast, vastu on sellele 42% (Joonis 15). Kui viimase paari uuringu lõikes oleme näinud toetava hoiaku mõningast kasvu, siis 2010 aasta septembris on taas selgelt kasvanud tõrjuv hoiak seoses üldise suhtumisega rahvusvahelistel operatsioonidel osalemisse.

On ilmne, et elanike suhtumist sõjalistes operatsioonides osalemisse mõjutavad reaalsed sündmused käimasolevate operatsioonidega seoses. Augusti viimastel päevadel (vahetult enne käesoleva uuringu küsitlustöö toimumist septembri teisel poolel) hukkus Afganistanis Eesti kaitsevälane nooremseersant Herdis Sikka.

Joonis 15 Suhtumine Eesti kaitsejõudude üksuste osalemisse vastavalt oma võimalustele rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides, tulemuste ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

3.2 Rahvusvahelistel operatsioonidel osalemise argumendid

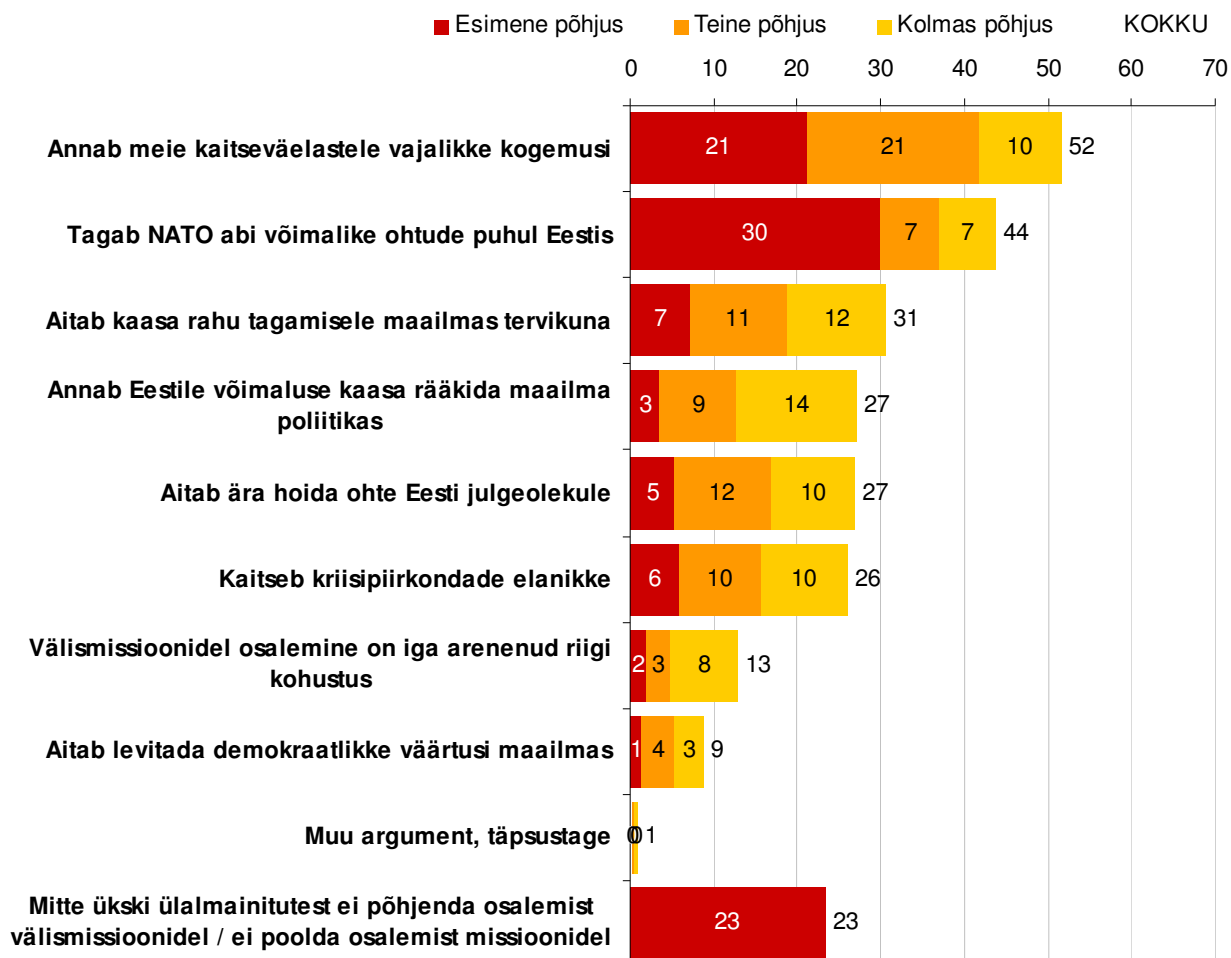
Palusime vastajatel etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat põhjust, miks peaks Eesti nende hinnangul osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides.

Eesti osalemise vajalikkust rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides põhjendavad elanikud eelkõige vajaliku sõdurikogemuse saamise ning NATO abi tagamise ootust võimalike Eestit ähvardavate ohtude puhul (Joonis 16). Kõige esmase põhjendusena viitan NATO abile võimalike ohtude puhul 30% vastajatest, 21% nimetab

esimesena kaitseväelaste poolt operatsioonidel saadud vajalikke kogemusi. Kolme olulisema põhjenduse seas on nimetatud kahte märkinud vastavalt 44% ja 52% vastajatest.

Järgnevaid võimalikke põhjendusi on nimetatud juba selgelt vähem. Nii on maailmarahule kaasa aitamist järgmisena esimese põhjusena välja toonud 7% ning kokku 31% vastajatest.

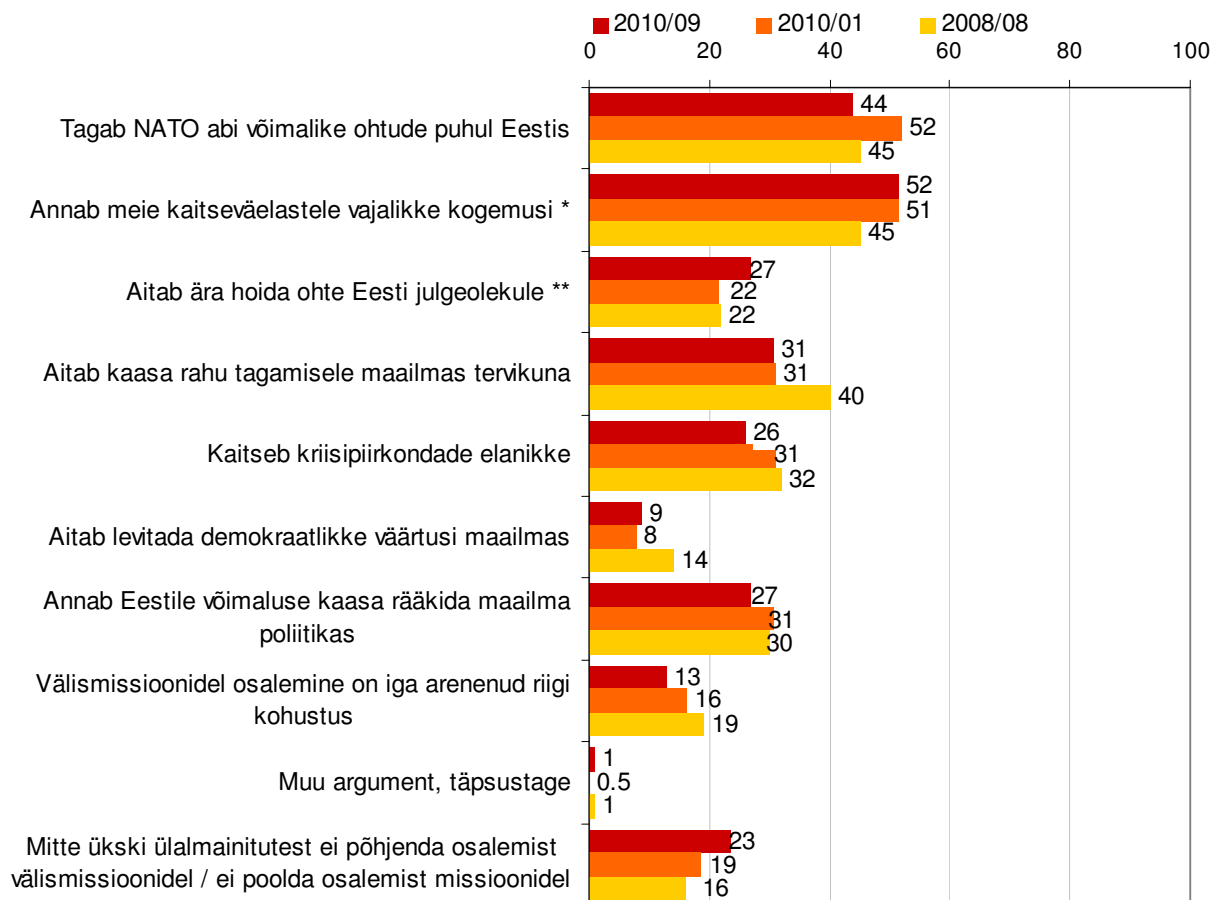
Joonis 16 Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides (% , n=kõik vastajad)

Joonisel 17 on toodud tulemuste võrdlus kahe eelnenud uuringuga, seejuures oleme siin arvesse võtnud vastajate poolt antud kõik kolm võimalikku põhjendust.

Võrreldes eelmiste uuringutega on pisut enam nimetatud viidatud kaasa aitamist Eesti julgeolekut ähvardavate ohtude ärahoidmisele. Samas tasub tähele panna, et nimetatud vastusevariandi sõnastust on seekordses uuringus pisut korrigeeritud. Samuti on kolme uuringu lõikes kasvanud nende elanike hulk, kes ei poolda üldse operatsioonidel osalemist, millist trendi nägime ka ülal käsitletud küsimustes. Tagasi üle-eelmise uuringuga sarnasele tasemele on langenud NATO võimalikule abile viitamine.

Joonis 17 Põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes missioonides (kolm olulisemat), tulemuste ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

* enne käesolevat uuringt sõnastatud: Annab meie sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse

** enne käesolevat uuringt sõnastatud: Aitab ära hoida konfliktide levimist Eestisse

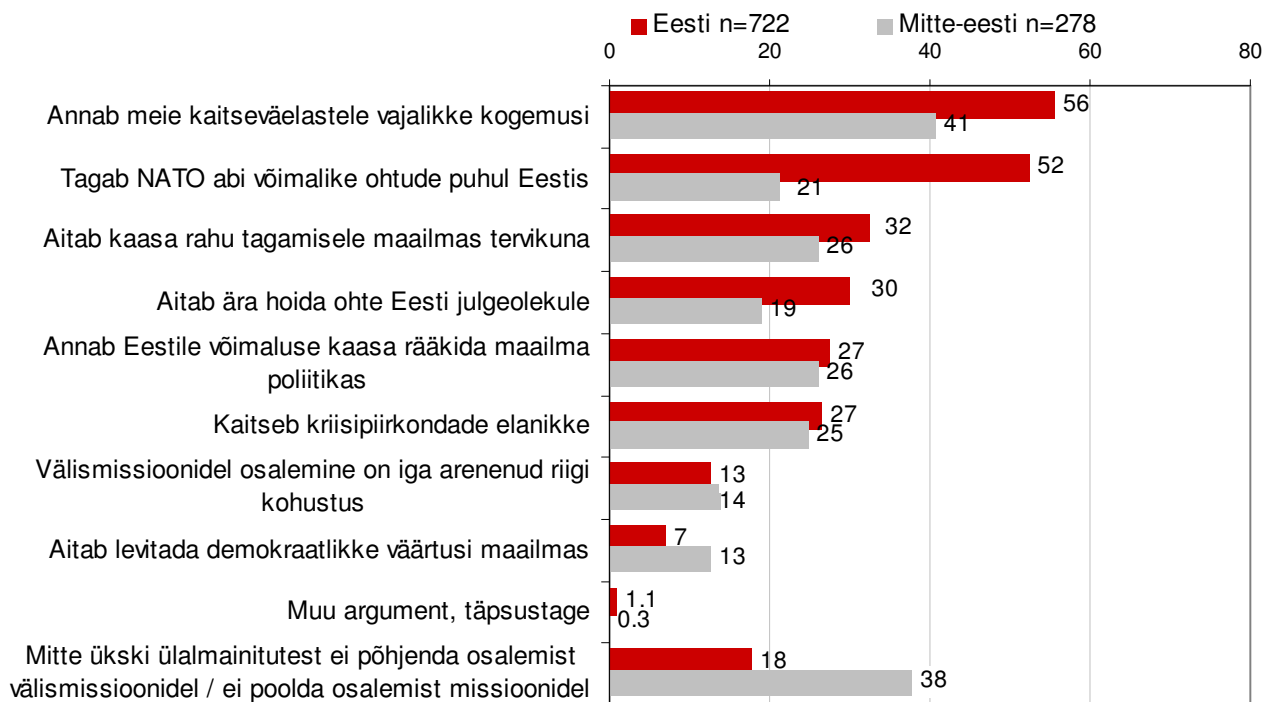
Joonisel 18 on esitatud eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangute jagunemine (koondtulemus - kolm kõige olulisemat põhjust).

Nagu paljude riigikaitse-alaste hoiakute puhul, nii ilmnevad ka siin suhtumises märkimisväärsed erinevused suhtluskeelee tasandil. Esmalt tuleb mainida, et mitte-eesti grupis on selgelt enam levinud üldine tõrjuv hoiak operatsioonidel osalemisse. Sellisel seisukohal on tervelt 38% mitte-eesti ning 18% eesti keeletaustaga elanikest.

Paljude vähemolulistest põhjendustest osas on hoiakud keeletaustast sõltumata võrdlemisi sarnased. Märkimisväärne erinevus on eelkõige võimaliku NATO abi ootuse osas. Kui eesti keeletaustaga elanikest leiab tervelt 52%, et rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemine on põhjendatud lootusega, et see tagab Eestile vastustasuks NATO abi võimalike ohtude puhul Eestis, siis mitte-eesti keeletaustaga elanikest on seda kolme olulisema põhjenduse seas märkinud vaid 21% juhtudest.

Kaitseväelastele vajalike kogemuste saamist on mitte-eesti taustaga inimesed nimetanud samuti vähem (41% vs 56%), samas on nimetatud faktor ka mitte-eestlaste puhul järjestuses siiski esimesel kohal. Mitte-eestlased on selgelt vähem esile toonud ka Eesti julgeolekuohtude ennetamist (19% vs 30%).

Joonis 18 Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes missioonides, eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (%), n=kõik vastajad)

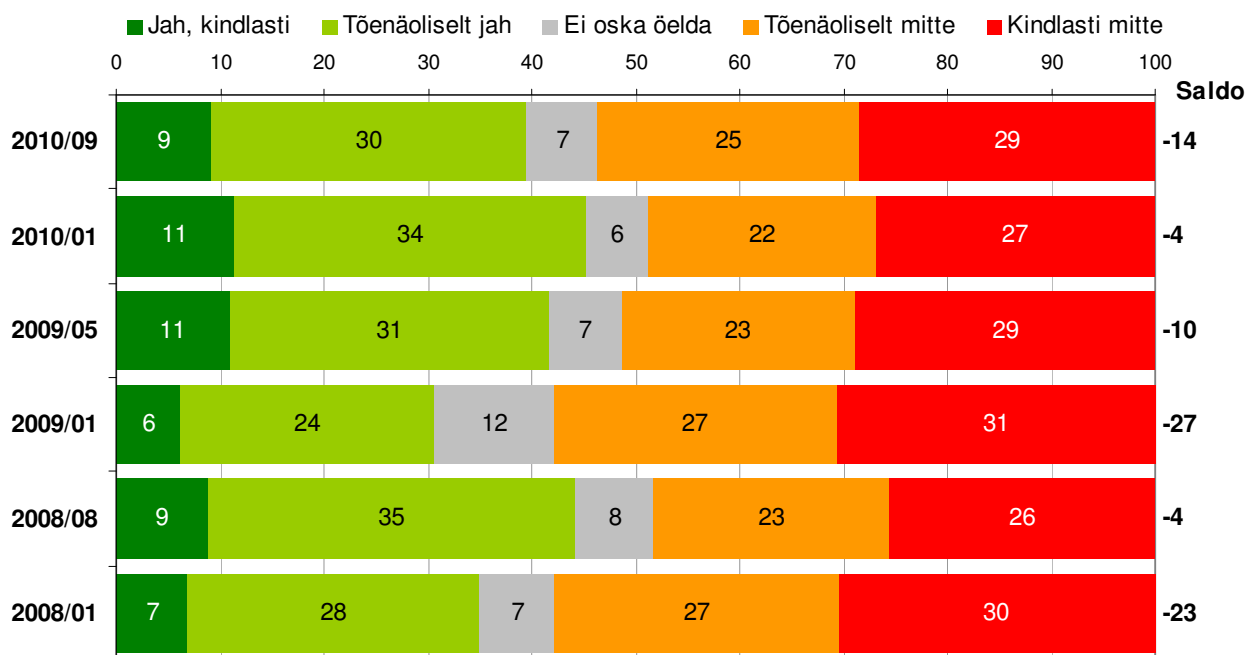
3.3 Osalemine Afganistani operatsioonis

Lisaks üldisele hoiakule palusime vastajatel anda oma seisukoht ka Eesti osalemisele hetkel käimasolevale operatsioonidele Afganistanis.

39% Eesti elanikest on seisukohal, et Eesti peaks jätkama tegutsemist NATO rahvusvaheliste jõudude koosseisus Afganistanis (Joonis 19). Sealhulgas 9% on kindlasti jätkamise poolt, 30% pigem toetavad seda. Pisut üle poole vastanutest (54%) on avaldanud vastumeelsust Afganistani operatsioonil osalemise jätkamise osas (sh 29% on kindlad vastased).

Võrreldes jaanuariga on elanikkonna toetus Afganistani operatsioonil osalemisele kukkunud kuue protsendipunti võrra, mida võib seostada vahetule küsitlusele eelnenud Eesti kaitsevälase hukkamisega Afganistanis.

Joonis 19 Suhtumine käimasolevate missioonide jätkamise, tulemuste ajaline võrdlus (% ja saldo, n=kõik vastajad)

Peamiselt eesti keelt kõnelevate elanike seas on toetus Afganistani operatsiooni jätkamisele selgelt kõrgem (46%), kui mitte-eestikeelsete elanike hulgas (21%). Samuti on toetus suurem meeste seas võrreldes naistega (45% vs 35%).

3.4 Afganistani operatsiooni kuvand

Seekordses uuringus käsitlesime täpsemalt ka Eesti elanikkonna hoiakuid seoses suurima käimasoleva operatsiooniga Afganistanis. Selleks esitasime vastajatele terve rea nii positiivse kui negatiivse tooniga väiteid Afganistani operatsiooni ning sellega seonduva kohta ning palusime hinnata, kui võrd nendega nõustutakse.

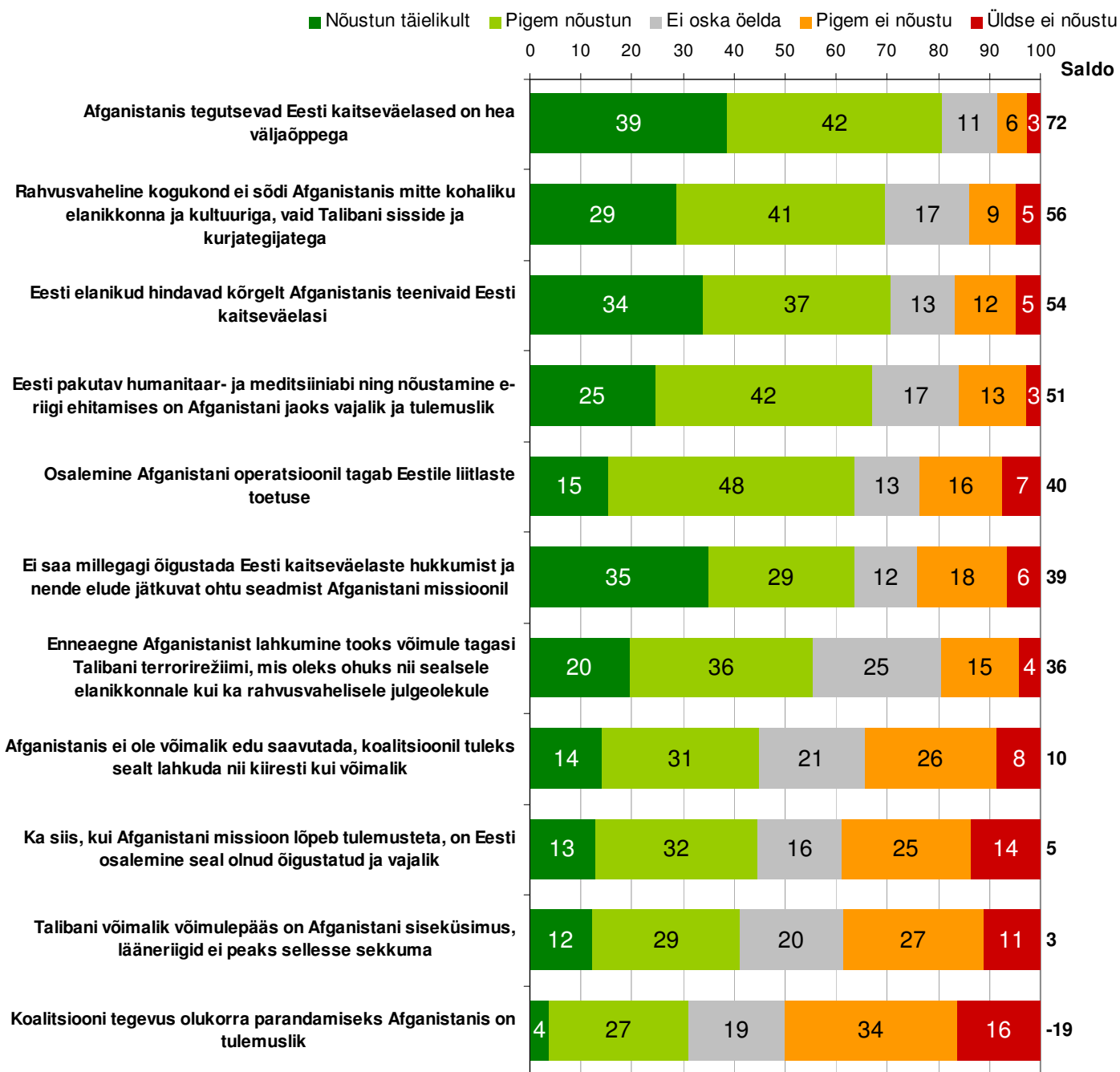
Kõige esmalt jääb tulemustest silma elanike selgelt positiivne hoiak seoses Eesti kaitseväelaste ja nende professionaalsusega (Joonis 20). Nii on kõige sagedamini nõustunud väitega, et Afganistanis teenivad Eesti kaitsevälased on hea väljaõppega, millega nõustub täiel määral või pigem 81% elanikest. Samale tendentsile viitab selgelt ka tugev nõustumine (71%) väitega, et Eesti elanikud hindavad kõrgelt Afganistanis teenivaid kaitsevälasi.

Lisaks selgelt positiivsele hinnangule kaitseväelaste kui professionaalide kohta, on elanikud valdavalt nõus ka väidetega, mis selgitavad Afganistani operatsiooni tagamaid ja põhjuseid nii laiemas kontekstis (sõditakse Talibani sissidega, mitte kohaliku kultuuriga – saldo +56p; enneaegne lahkumine tooks Talibani taas võimule: +39p), kui kitsamalt Eesti huvide kontekstis (Eestile liitlaste toetuse tagamine: +40p). Samas on tulemused mõnevõrra vastandlikud, kuna ollakse nõus ka, et mitte miski ei õigusta Eesti sõdurite hukkamist ja nende jätkuvat elude ohtu seadmist Afganistanis (+39p) ning nõusolijad jäävad ülekaalu (+10p) ka arvamuses, et edu saavutamine ei ole võimalik ning koalitsioonil tuleks kiiremas

korras lahkuda. Lisaks ollakse pigem skeptilised hinnates koalitsiooni tegevuse tulemuslikkust Afganistanis (-19p).

Seega, ühelt poolt tugev õlalepatsutus sõduritele kui professionaalidele, mõistev noogutus operatsiooni ohtlikkuse osas enneaegse lõpetamise puhul, ent teiselt poolt soov hoiduda turvalisse kaugusse ning pigem negatiivne hinnang senitehtule. Elanike hinnangutes paistavad kõrvuti jaatav ratsionaalsus ning eitav humaansus ja emotsioonid.

Joonis 20 Elanike kuvand seoses Afganistani operatsiooniga: nõustumine erinevate Afganistani operatsiooni puudutavate väidetega, % kõik vastajad, n=1000

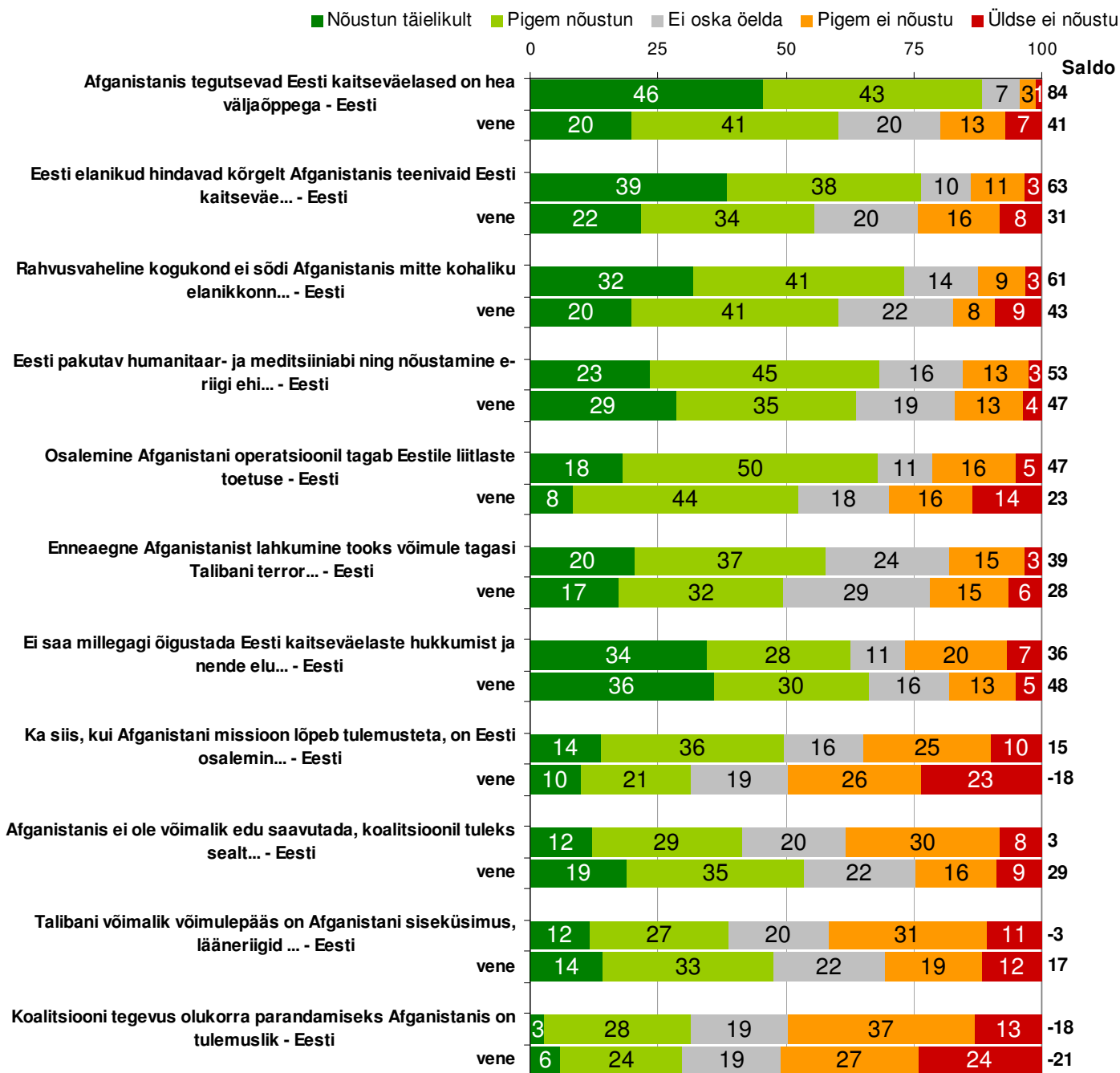

Joonisel 21 oleme toonud välja kuvandi Afganistani operatsiooni osas sõltuvalt vastajate keelelisest taustast. Nii näeme, et mitte-eesti keeletaustaga inimesed on selgelt

tagasihoidlikumalt nõus Eesti kaitseväelaste hea väljaõppe väitega (saldo +41pt vs +84p), samuti sarnase väitega, et Eesti elanikud hindavad kõrgelt Afganistanis teenivaid Eesti kaitsevälasi (+31p vs +63p), samuti väitega, et sõditakse Talibani, mitte aga kohaliku kogukonna ja kultuuri vastu (+43p vs +61p).

Enam on mitte-eesti keeletaustaga elanikud nõus aga väitega, et Afganistanis ei ole võimalik edu saavutada (+29p vs +3p) ning et Talibani võimalik võimule pääsemine on Afganistani siseküsimus, millesse lääneriigid ei peaks sekkuma (+17p vs -3p).

Joonis 21 Elanike kuvand Afganistani operatsioonist – võrdlus keeletausta alusel, %, nõustumine erinevate väidetega

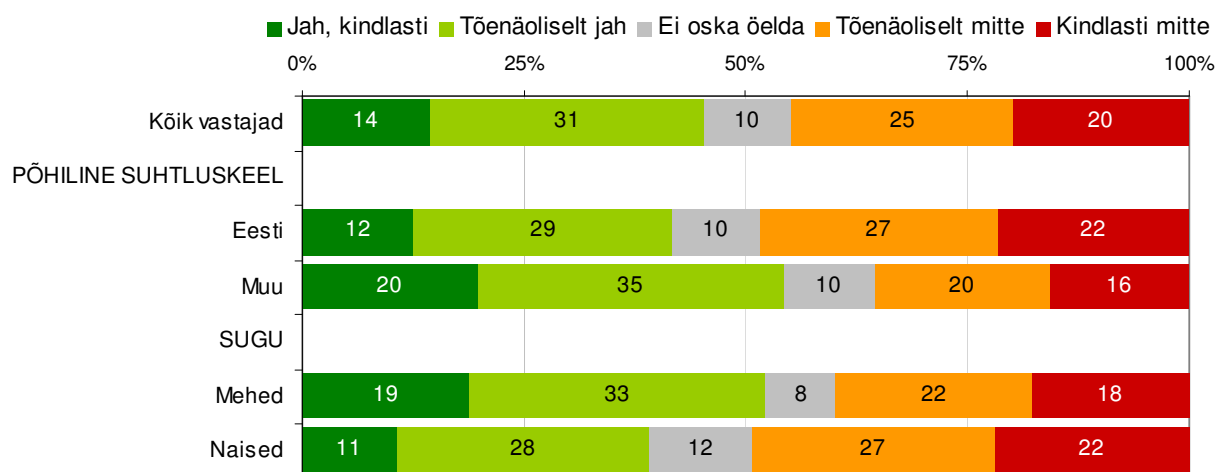
3.5 Piraatlusevastane operatsioon Somaalias

Seekordses uuringus oli esmakordselt küsimus seoses Somaalia vetes tegutsevate piraatidega. Nimelt palusime elanikelt hinnangut, kas nende arust peaks Eesti osalema Euroopa Liidu piraatlusvastases operatsioonis Somaalia vetes oma laevakaitsemeeskonnaga?

Avalikkusele on antud teada, et alates novembrist on eesti vastav üksus valmis missioonile asuma ning lähiajal on oodata üritusele riigikogu otsust. Vahetult peale küsitlustöö lõppu kajastas teemat vaadatumate saadete hulka kuuluv „Pealtnägija“.

Elanike hinnangud piraatlusevastases operatsioonis osalemise kohta jagunevad üsna tasavägiselt pooleks (Joonis 22). Nii on osalemise poolt ning vastu võrdselt 45% vastajatest. Siiski on oma seisukohta kindlalt väljendanuid vastaste seas enam (20%) kui pooldajate seas (14%).

Joonis 22 Kas Eesti peaks osalema Euroopa Liidu piraatlusevastases operatsioonis Somaalia vetes oma laevakaitsemeeskonnaga? %

Ootuspäraselt on Somaalia piraatlusvastase operatsiooni toetus suurem meeste seas võrreldes naistega (52% vs 39%). Samuti on selgelt pooldavama hoiakuga mitte-eestikeelne kogukond võrreldes eestikeelsetega (54% vs 42%).

4 Eesti elanikkonna kaitsetahe

4.1 Elanike huvi riigikaitse vastu

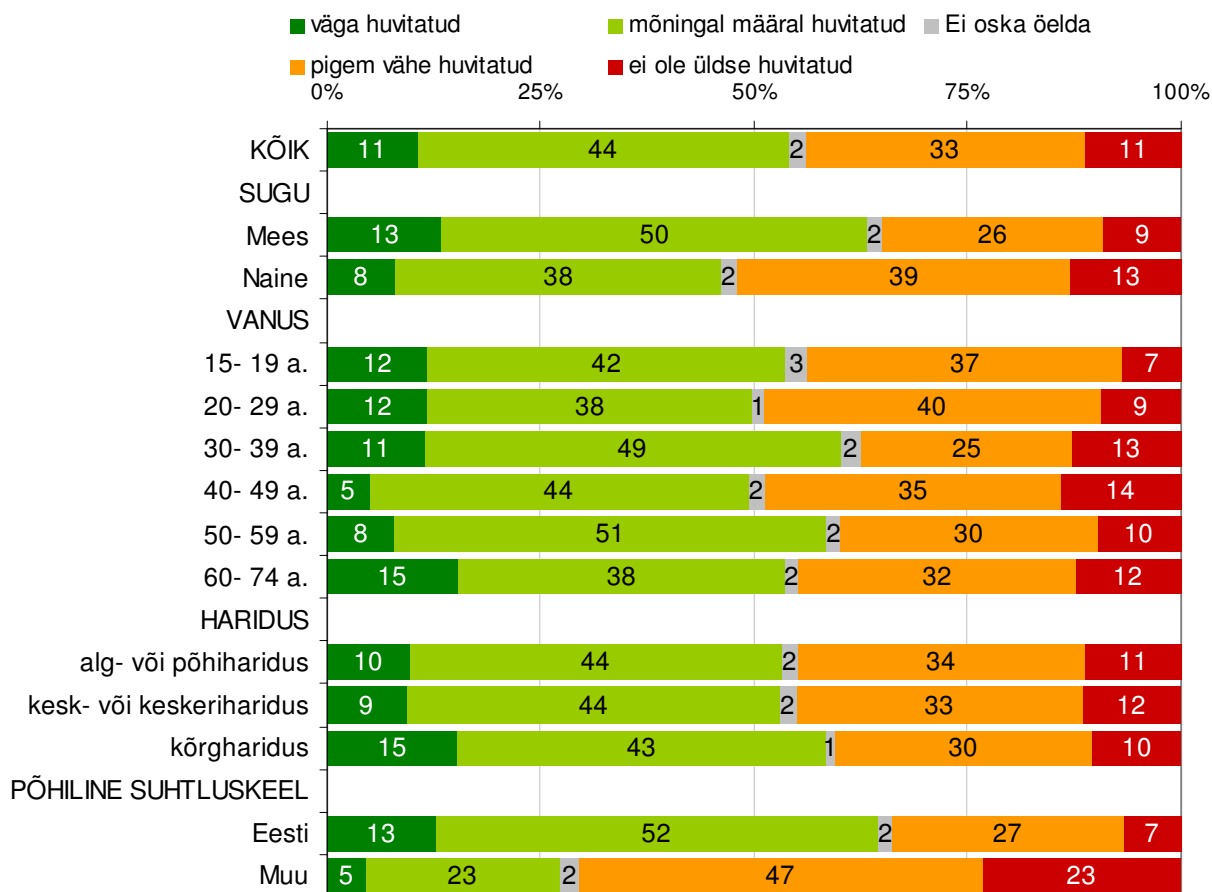
Elanike kaitsetahte teemat alustame seekord esmakordselt mõõdetud üldise huviga Eesti riigikaitse vastu.

Napilt enam kui pooled vastajatest tunnistavad, et tunnevad huvi Eesti riigikaitse vastu (Joonis 23), sealhulgas väga huvitatuid on 11% ning mõningal määral tunneb huvi 44%

vastajatest. Oluline erinevus jookseb siin taas vastajate keeletaustast lähtuvalt. Kui peamiselt eesti keeles suhtlevate elanike seas tunneb riigikaitse vastu huvi ligi 2/3, siis mitte-eesti kogukonna seas on riigikaitsest huvitatuid vaid 27%. Üpris ootuspäraseks võib pidada ka meeste suuremat huvi (63%) võrreldes naistega (46%).

Joonis 23 Elanike huvi Eesti riigikaitse vastu, %

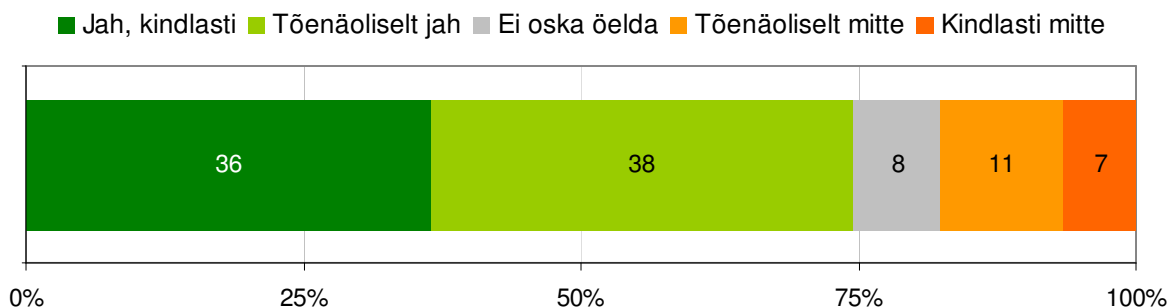

4.2 Suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse

Elanikkonna suhtumist aktiivsesse kaitsetegevusse oleme läbi aja uurinud kahe erineva küsimuse abil. Esimene neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: "Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu?" Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: "Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?"

Sõjalise vastupanu osutamist rünnaku korral pidas kindlasti vajalikuks 36% ning pigem vajalikuks 38% vastajaist (Joonis 24). **Kokku pooldab sõjalise vastupanu osutamist 74% vastanutest, sõjalise vastupanu osutamist ei pidanud õigustatuks 18% vastajaist.**

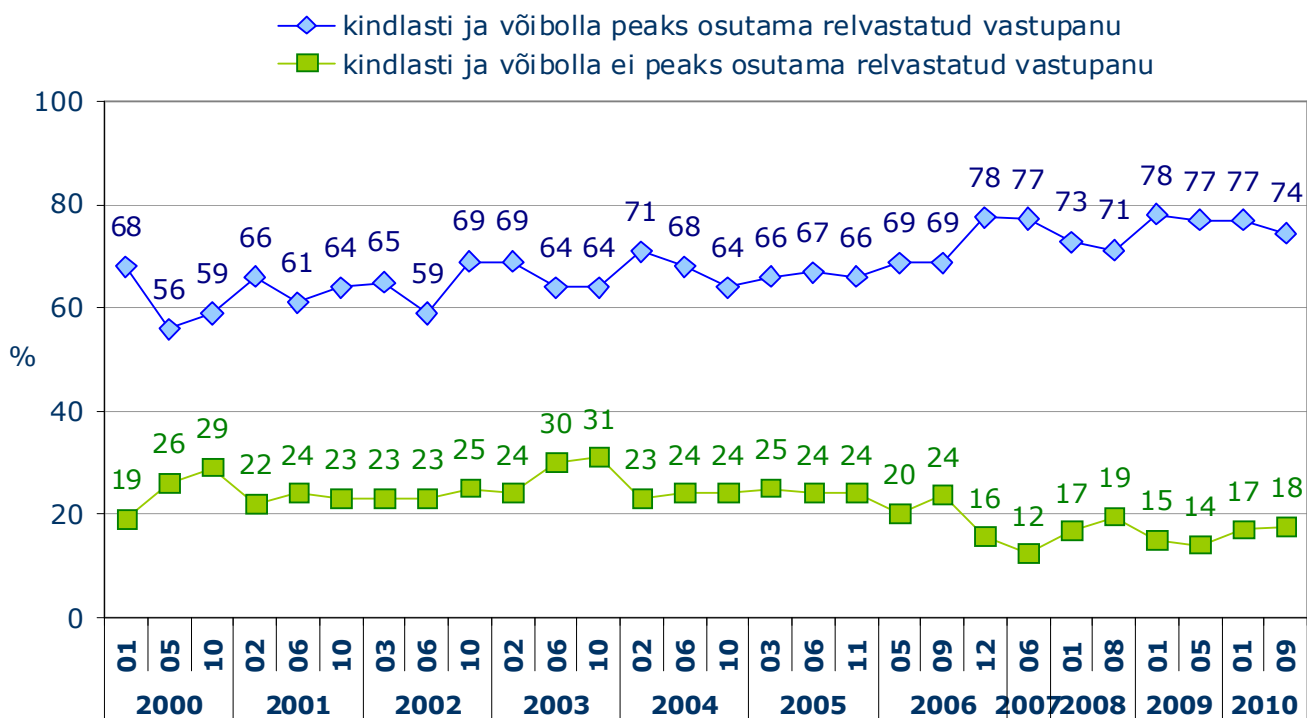
Joonis 24 Relvastatud vastupanu osutamise vajadus rünnaku korral (% , n=kõik vastajad)

Võrreldes tulemusi ajaliselt, näeme, et tänane tulemus on vaatamata väikesele langusele võrreldes eelmise aastaga sarnane 2008. aastal mõõdetud tasemetega ning selgelt kõrgem kümnenndi esimesel poolel mõõdetud hoiakutega. 2008. aastal mõningast langust võib seostada Venemaa-Gruusia sündmuste taustaga (Joonis 25).

Vaadates pikemat perspektiivi näeme, et alates 2000. aastate algusest on vastupanu osutamise pooldajate osakaal elanike hulgas olnud aeglaselt tõusutrendis.

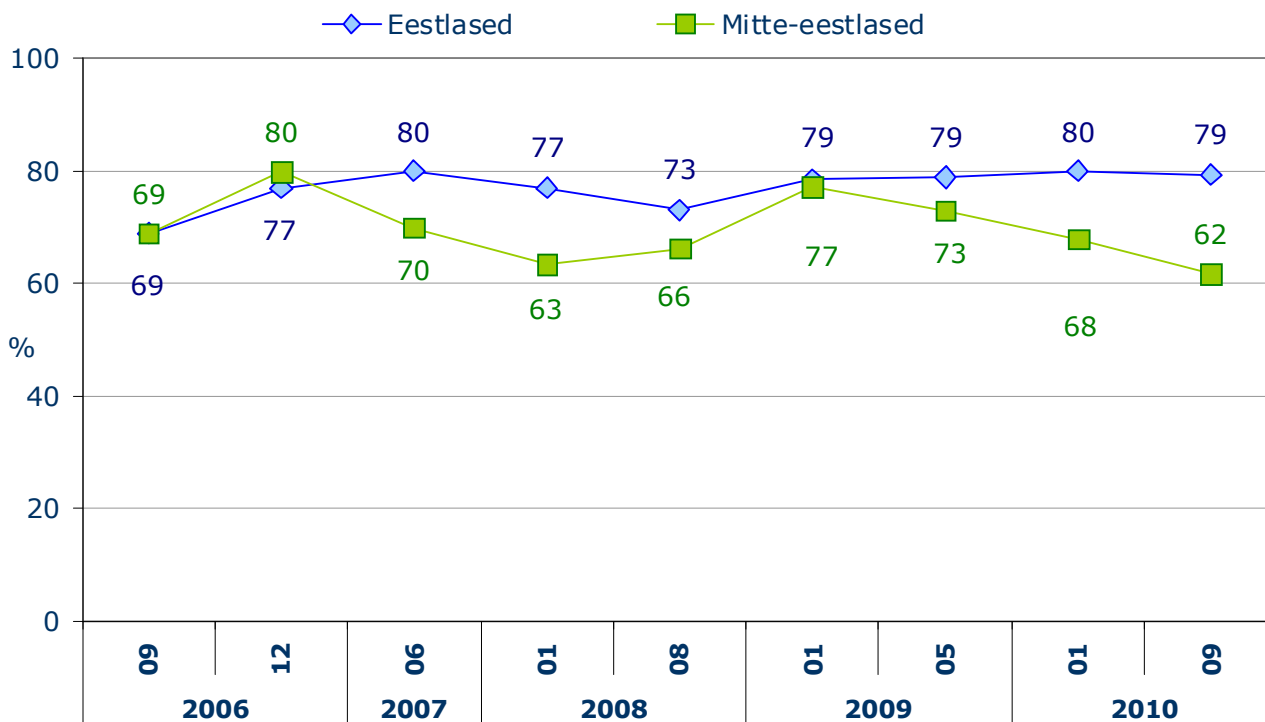
Joonis 25 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise vajadus, pooldajate ja vastaste suhtarvu muutus ajas (% , n=kõik vastajad)

Joonisel 25 oleme toonud vastuste jagunemise vastaja suhtluskeele lõikes viimastel aastatel. Näeme, et nii 2007-2008. aastal kui 2010. aastal on toimunud langus mitte-eesti keeletaustaga elanike arvamusel relvastatud vastupanu osutamise osas. 2007. aasta uuring ja sellele järgnenud mitte-eesti kogukonna hoiakute lahkumine on seostatav nn pronksiöö

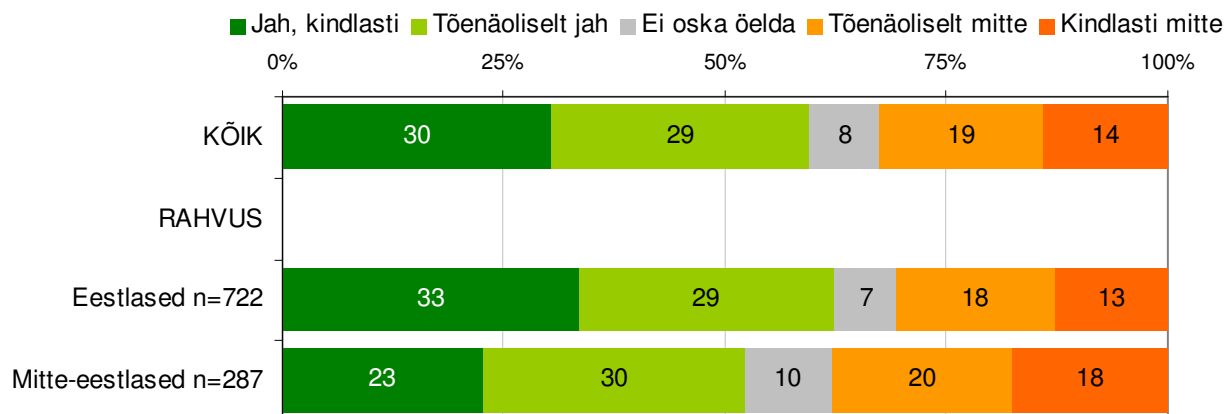
sündmustega Tallinnas 2007. aasta aprillis. Kogu elanikkonna pilti rohkem mõjutava eestikeelse kogukonna vastupanu osutamist toetava hoiaku langus jääb eelkõige 2008 aasta augustisse ning Venemaa-Gruusia sõja taustale.

Joonis 26 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaalu muutus ajas, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (% toetab kindlasti või pigem vastupanu osutamist, n=kõik vastajad)

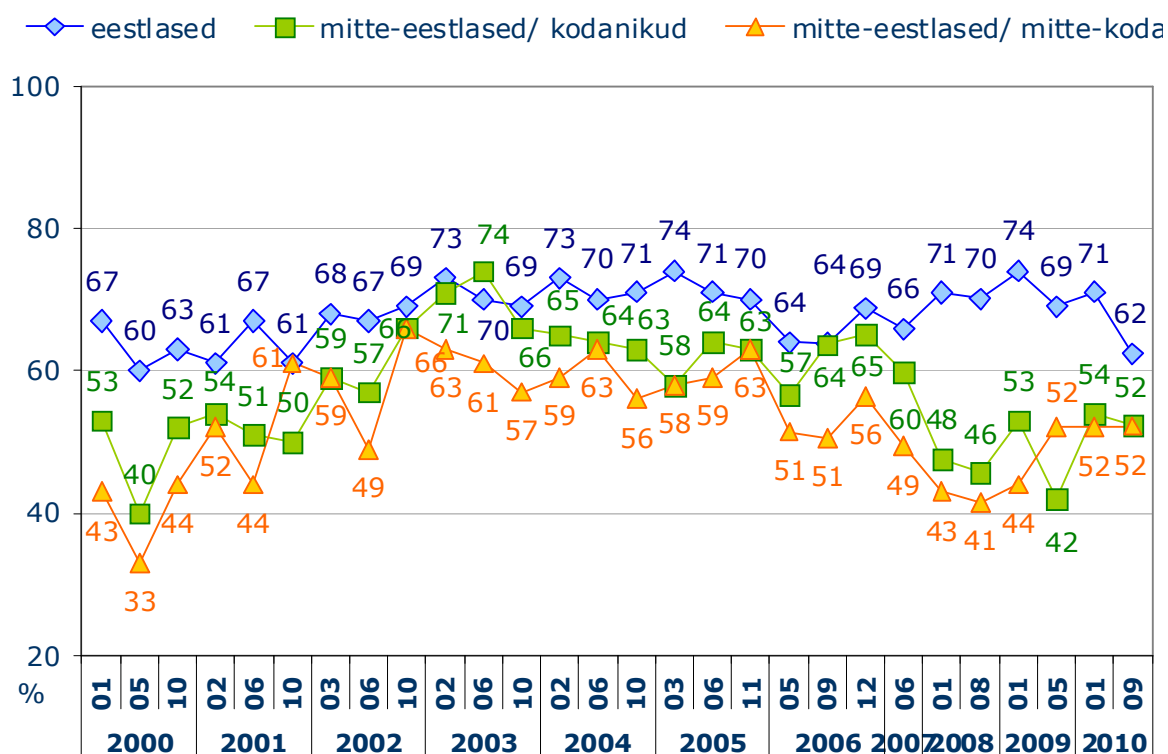
Elanike isiklik valmisolek rünnaku korral kaitsetegevuses osaleda on traditsiooniliselt madalam, kui üldine suhtumine relvastatud vastupanu osutamisse. **Kui üldist vastupanu osutamist toetab 74% elanikest, siis isiklikult oleks valmis oma võimetele vastavalt kaitsetegevuses osalema 60%** (Joonis 27). Mitte-eestlaste seas on inimesi, kes on valmis isiklikult kaitsetegevuses osalema, sarnaselt varasematele küsitlustele vähem kui eestlaste seas (mitte-eestlastest 52%, eestlastest 62%).

Joonis 27 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses kui Eestile tungitakse kallale, %

Vaadates tulemuste muutumist ajalises perspektiivis näeme, et peale 2007. aastat (pronksiöö sündmused) kahanes mitte-eestlaste isiklik valmisolek kaitsetegevuses osalemiseks märkimisväärselt (Joonis 28). Tänapäevaks ei ole jõutud tagasi eelnenud aegadel tavaliste 60+ protsendiste numbrite juurde. Käesolevas uuringus on võrreldes eelnevate uuringutega selgelt langenud ka eestlaste valmisolek isiklikult kaitsetegevuses kaasa lüüa. Täpsem analüüs näitab, et pea kümneprotsendine kukkumine on tingitud eelkõige eesti keeletaustaga naiste suhtumise muutusest (60% -> 48%) samas kui meeste puhul jääb kõikumine võimaliku statistilise vea piiridesse (82 -> 79%).

Joonis 28 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses kui Eestile tungitakse kallale, eestlaste ning mitte-eestlaste (kodanikud vs mitte-kodanikud) hinnangute ajaline võrdlus (% kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid, n=kõik vastajad)

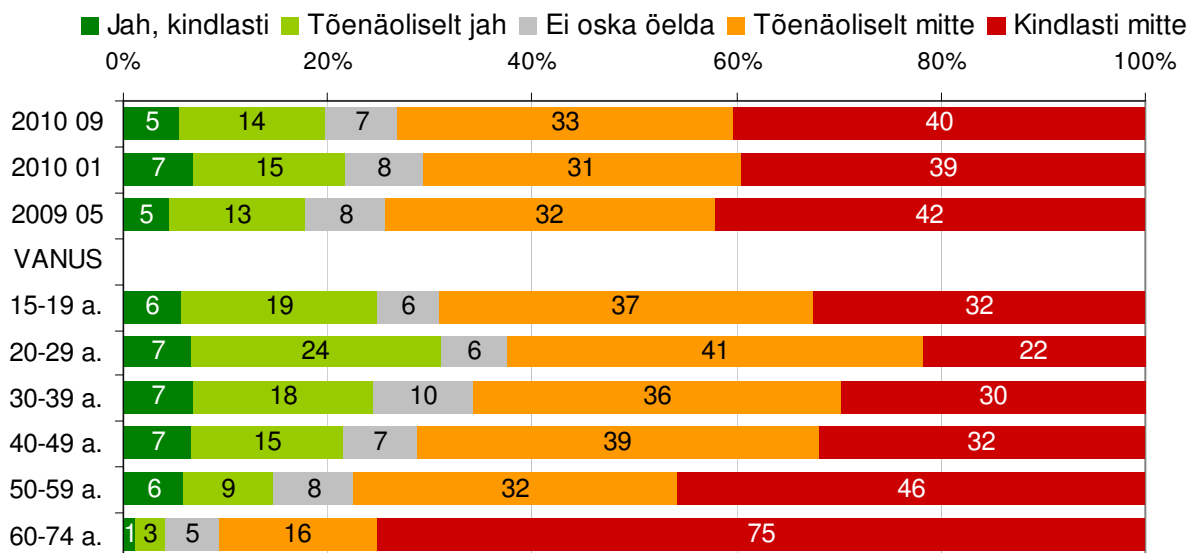

4.3 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

Olukorras, kus Eestile tungitakse kallale, püüaks Eestist lahkuda 20% elanikest, sealhulgas 5% on seda valmis kindlasti tegema ning 14% usub end seda tõenäoliselt tegevat (Joonis 29). Eestist ei sooviks kindlasti lahkuda 40% ning tõenäoliselt ei sooviks lahkuda 33% eestimaalastest.

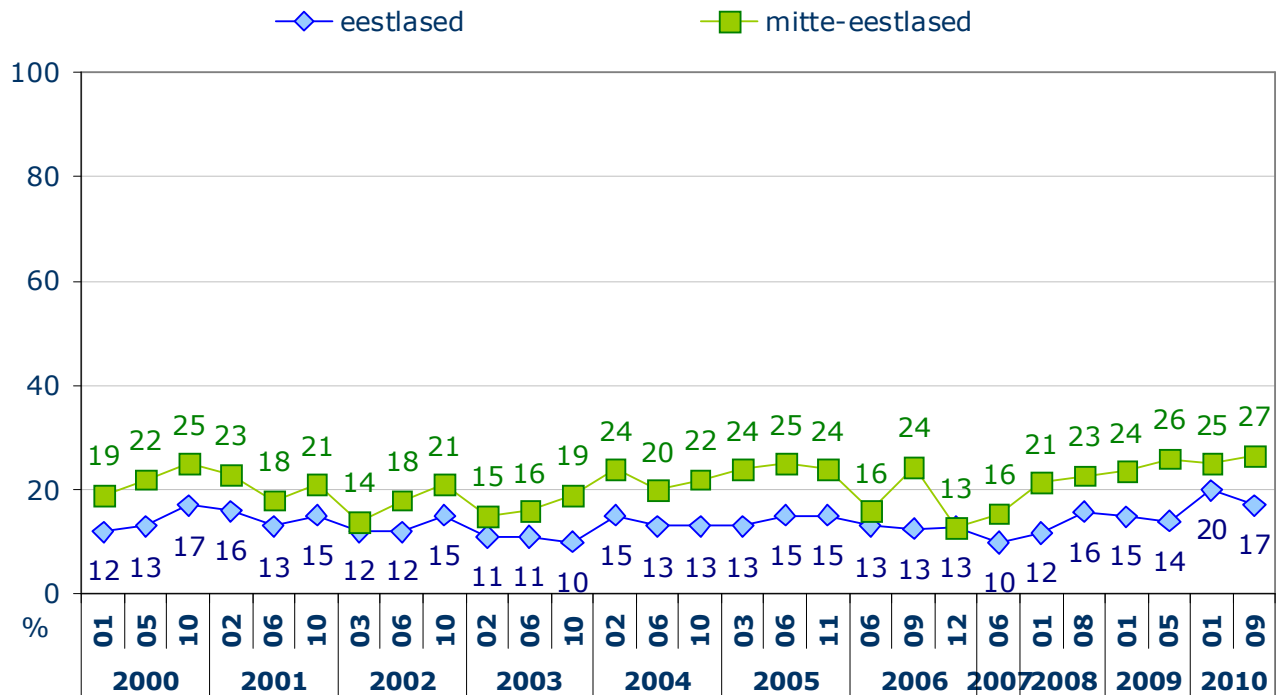
Soov Eestist võimaliku sõjaohu korral lahkuda on selgelt suurem nooremas eas elanikkonna seas. Vanusegrupis 20-29a. On potentsiaalselt lahkuda soovijate osakaal kõige suurem: 31%. Samas tasub märkida, et eelkõige on kõikuv ebakindlam osa (tõenäoliselt lahkuks) ning kindlalt lahkuda soovijate hulk on vanusegrupiti võrdlemisi stabiilselt 6-7% (va vanurid).

Joonis 29 Eestist lahkumise tõenäosus juhul kui Eestile tungitakse kallale, tulemuste ajaline võrdlus ning vanuserühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Pea kõigi uuringute puhul on mitte-eesti taustaga elanike valmisolek sõjaohu korral Eestist lahkuda olnud pisut suurem kui eesti keeletaustaga inimestel. Nii on ka seekordses uuringus Eestlaste seas lahkumise soov 17% ning mitte-eestlaste seas 27% (Joonis 30). Ligikaudu samaväärne erinevus esineb ka elanike soost lähtuvalt. Naised on selgelt enam lahkumise poolt (25%) kui mehed (14%).

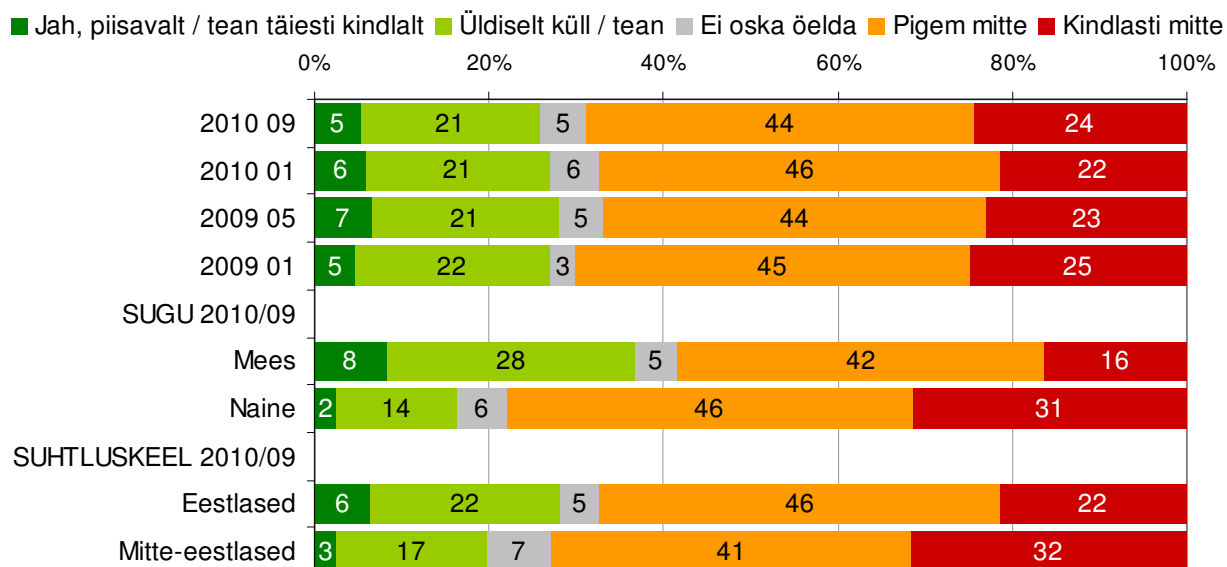
Joonis 30 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangute ajaline võrdlus (% kindlasti või tõenäoliselt lahkuks, n=kõik vastajad)

4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Palusime respondentidel vastata ka küsimusele, mil määral peavad nad ennast informeerituks sellest, mida nad saaksid isiklikult teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung. **Eestimaalastest 26% peab end antud teemast täiesti või üldiselt hästi informeerituks, 69% pigem mitte või kindlasti mitte informeerituks** (Joonis 31). Viimase aasta jooksul pole hinnangute struktuur oluliselt muutunud. Ootuspäraselt hindavad oma informeeritust kaitsealastes küsimuses võrreldes naistega kõrgemalt mehed ning võrreldes mitte-eestlastega kõrgemalt eestlased.

Joonis 31 Informeeritus sellest, mida teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung, tulemuste ajaline võrdlus ning hinnangute jagunemine soo ja suhtluskeele lõikes (% , n=kõik vastajad)

5 Eesti kaitsevõime

Antud teemaplokki koondasime järgmised alateemad: suhtumine Eesti kaitsevõimesse, kaitsekulutuste suurusesse ning hinnangud riigi tegevusele riigikaitse arendamisel.

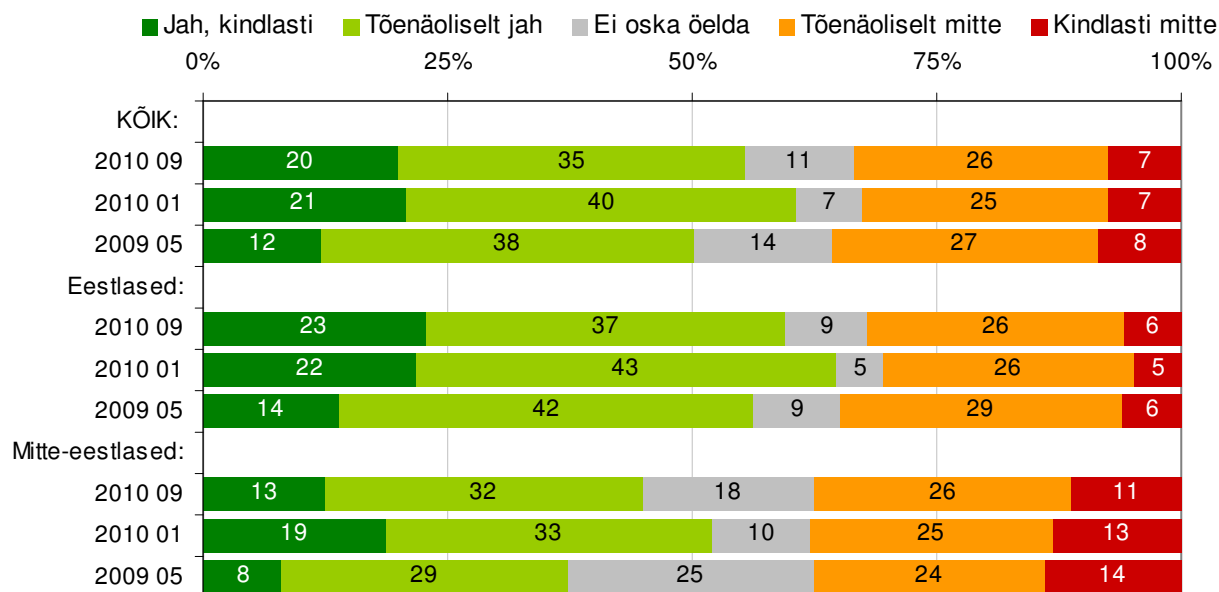
5.1 Suhtumine Eesti kaitsevõimesse

Alates 2009. aasta suvest oleme uurinud elanikelt ka seda, kuidas hinnatakse võimalusi Eestit kaitsta võõrriigi relvastatud kallaletungi korral.

Pisut enam kui pooled Eesti elanikest (55%) peab tõenäoliseks, et Eestit on võimalik võõrriigi relvastatud kallaletungi korral kaitsta (Joonis 32). Sealhulgas 20% usub seda kindlasti ning 35% usub tõenäoliselt. Kolmandik vastajatest (34%) ei usu, et Eestit oleks võimalik sellises olukorras kaitsta (sh 7% usub kindlasti).

Ehkki ajaloolisi andmeid on selles küsimuses napilt, näeme, et 2010. aastal on usk Eesti kaitsmise võimalustesse tugevam kui 2009. aasta suvel. Võrreldes tulemusi vastaja keelelise tausta alusel, näeme, et mitte-eestlases on selles küsimuses sagedamini eelkõige teadmatuses. Mitte-eesti keeletaustaga vastajatest ei ole osanud oma hinnangut anda 18% juhtudest võrreldes eestlaste 9%-ga. Siiski on mitte-eesti taustaga elanike seas sagedasem ka pessimistlik hoiak selles küsimuses.

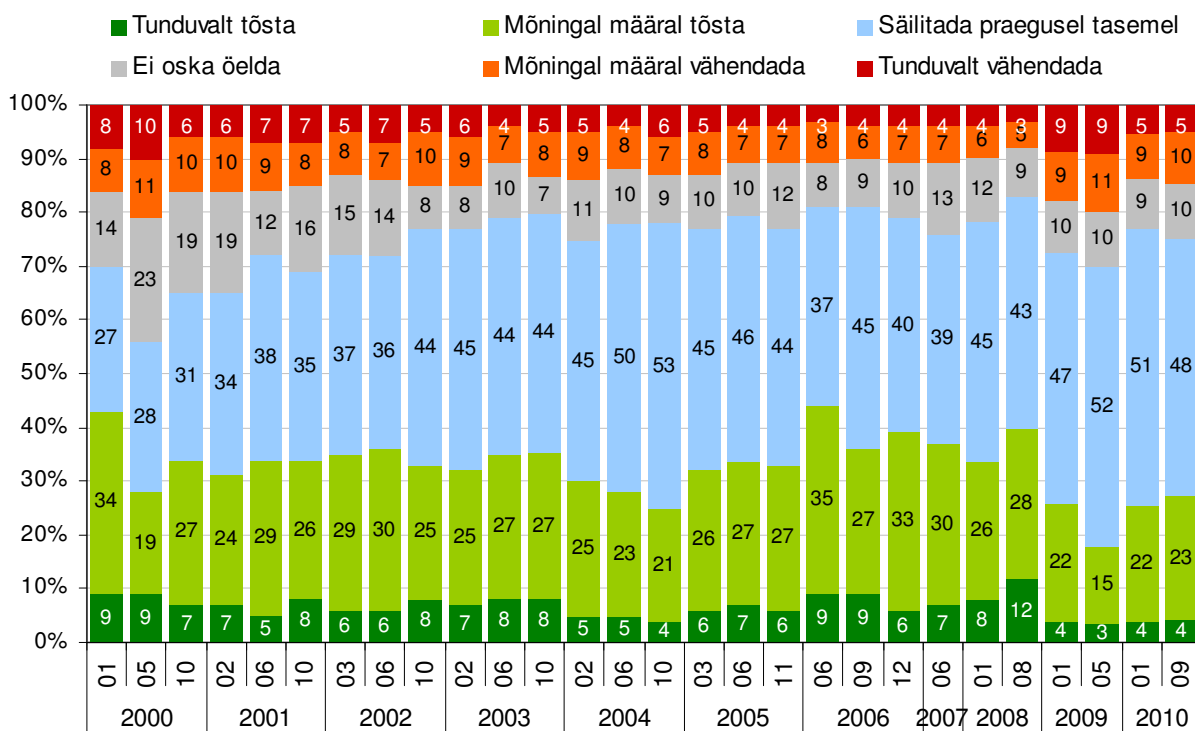
Joonis 32 Suhtumine Eesti kaitsevõimesse võõrriigi relvastatud kallaletungi korral, tulemuste ajaline võrdlus vastaja suhtluskeele lõikes (% , n=kõik vastajad)

5.2 Suhtumine kaitsekulutustesse

Pea pooled elanikest (48%) leiavad, et kaitsekulutused tuleks säilitada praegusel tasemel. Kulutuste tõstmist pooldab 27% elanikest. Kulutuste vähendamist toetab 15% elanikest (Joonis 33).

Joonis 33 Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste osas, muutus ajas (% , n=kõik vastajad)

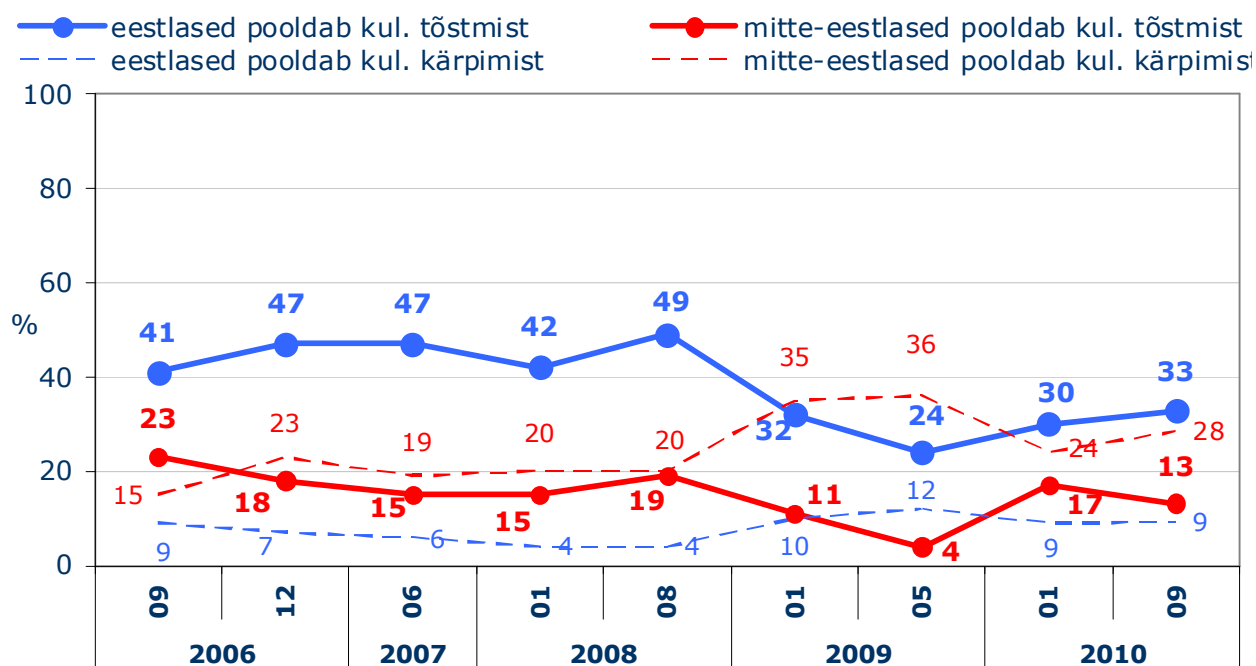

Viimase paari aasta jooksul on kulude tõstmist pooldavate elanike osakaal madalam kui eelnevatel aastatel. Ilmselt võib hiljutisi madalamaid toetusnumbreid kuluda kasvule seostada raskete majandusoludega 2010 ja 2010. aastal. Keskmisest suurem on toetus kulude kasvatamisele olnud viimati 2008. aasta augustis vahetult peale Venemaa-Gruusia konflikti.

Eestlaste seas on toetus riigikaitsekulutuste suurendamisele olnud läbi aastate suurem kui mitte-eestlaste seas (Joonis 34). Käesolevas uuringus pooldas eestlastest kaitsekulutuste suurendamist 33% ning mitte-eestlastest 13%, seevastu kulutuste kärpimist pidas õigeks 9% eestlastest ning 28% mitte-eestlastest.

Joonis 34 Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste osas, eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangute ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

5.3 Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel

Alates 2009. aasta suvest uurime, kuidas elanikud hindavad riigi viimaste aastate tegevust Eesti riigikaitse arendamisel. Kui maikuus arvas 58% elanikest, et riigikaitset on arendatud väga/küllaltki hästi, siis jaanuaris jagas sama seisukohta 68% elanikest.

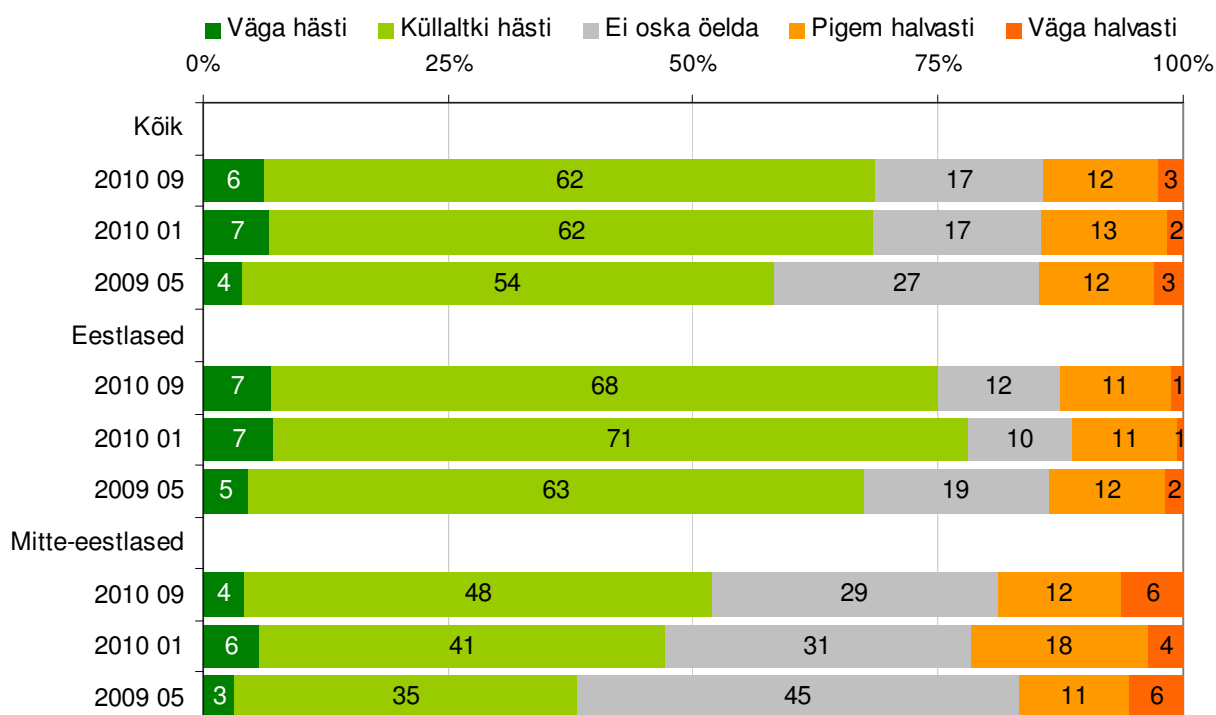
Valdav osa Eesti elanikkonnast (69%) annab positiivse hinnangu viimaste aastate tööle Eesti riigikaitse arendamisel (Joonis 35). Siiski on suurem osa vastajaid (62%) oma hinnangutes pigem pehme („küllaltki hästi“) ning vaid 6% nimetab tehtud väga heaks.

Tulemused on võrreldes eelmise uuringutega üsna sarnased. Selge vahe on küll 2009. aasta suvel tehtud uuringuga, kus oluliselt suurem hulk vastajaid ei osanud oma hinnangut anda. On võimalik, et säärane erinevus küsimusele mitte vastata osanute hulgas on tulenenud

erinevusest küsimuse erinevast asetusest ankeedi struktuuris (2009. aastal küsiti nimetatud küsimus vahetult peale küsimus, mis puudutas kaitsekulutuste tõstmist, hiljem on küsimus on bloki alguses kohe peale riiklike institutsioonide usaldusväarsuse hindamist).

Võrreldes mitte-eestlastega on eestlaste seas riigikaitse arendamisega rahulolu selgelt suurem (75% vs 52%). Seejuures tuleb suur osa erinevusest mitteteadlike ja vastata mitteoskavate inimeste arvelt mitte niivõrd just negatiivse hoiaku ülekaalust. Seega tuleneb erinevus mitte-eestlaste puhul eelkõige vähesest teadlikkusest ning vähem negatiivsematest hoiakutest (küsimuseks jääb siiski, kummale poole jäaksid mitte-eestlaste hoiakud parema informeerituse järel).

Joonis 35 Hinnangud riigi viimaste aastate tegevusele riigikaitse arendamisel, tulemuste ajaline võrdlus vastaja suhtluskeele lõikes (% , n=kõik vastajad)

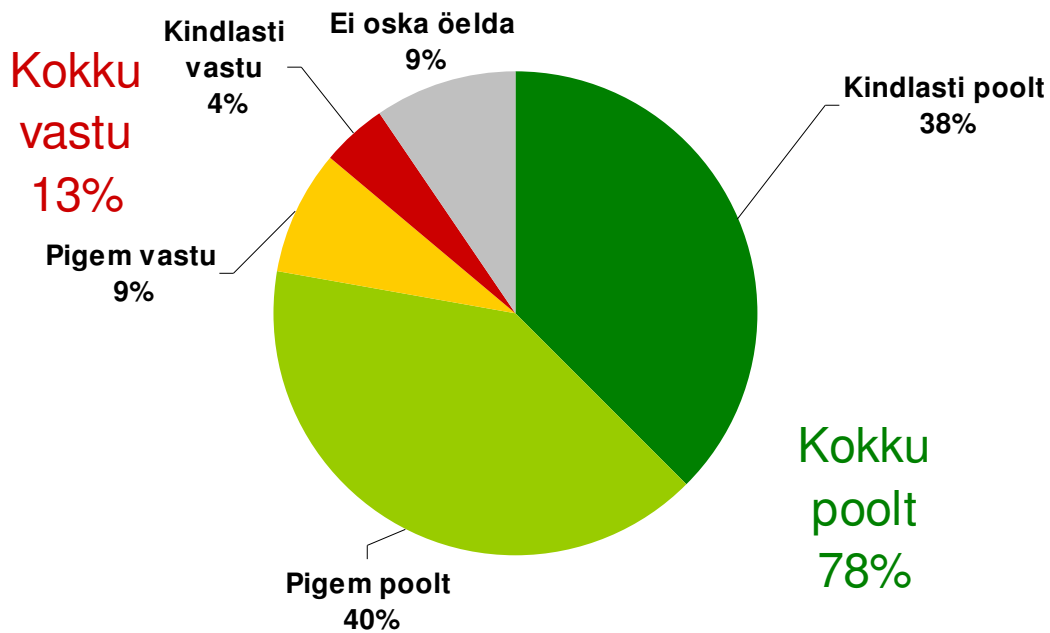

6 NATO

6.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

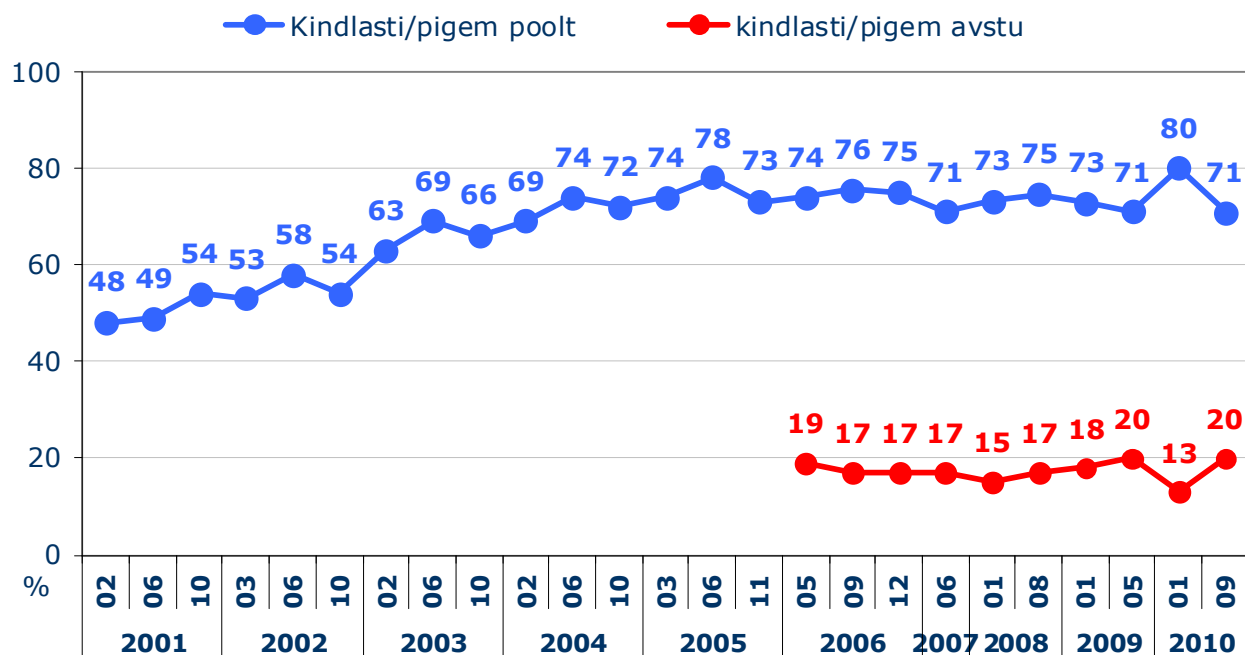
Eesti kuulumist NATO-sse pooldab 78% Eesti elanikkonnast, sealhulgas 38% pooldab seda kindlasti ning 34% on pigem pooldaval seisukohal (Joonis 36). Eesti NATO-sse kuulumise vastu on kokku 13% elanikkonnast.

Joonis 36 Suhtumine NATO-sse kuulumisse (% , n=kõik vastajad)

Kui vaatame toetust NATO-sse kuulumisele ajas (Joonis 37), siis võib näha, et viimase viie aasta jooksul (peale Eesti saamist NATO täisliikmeks) on toetus NATO liikmeks olemisele püsinud stabiilselt kõrgena, kõikides 71-78% vahel. Jaanuaris 2010 näeme ühekordset tõusu rekordilisele tasemele ehk 80%-ni, mida võib ehk seostada Balti riikide kaitseplaani koostamise heakskiitmisest NATO poolt.

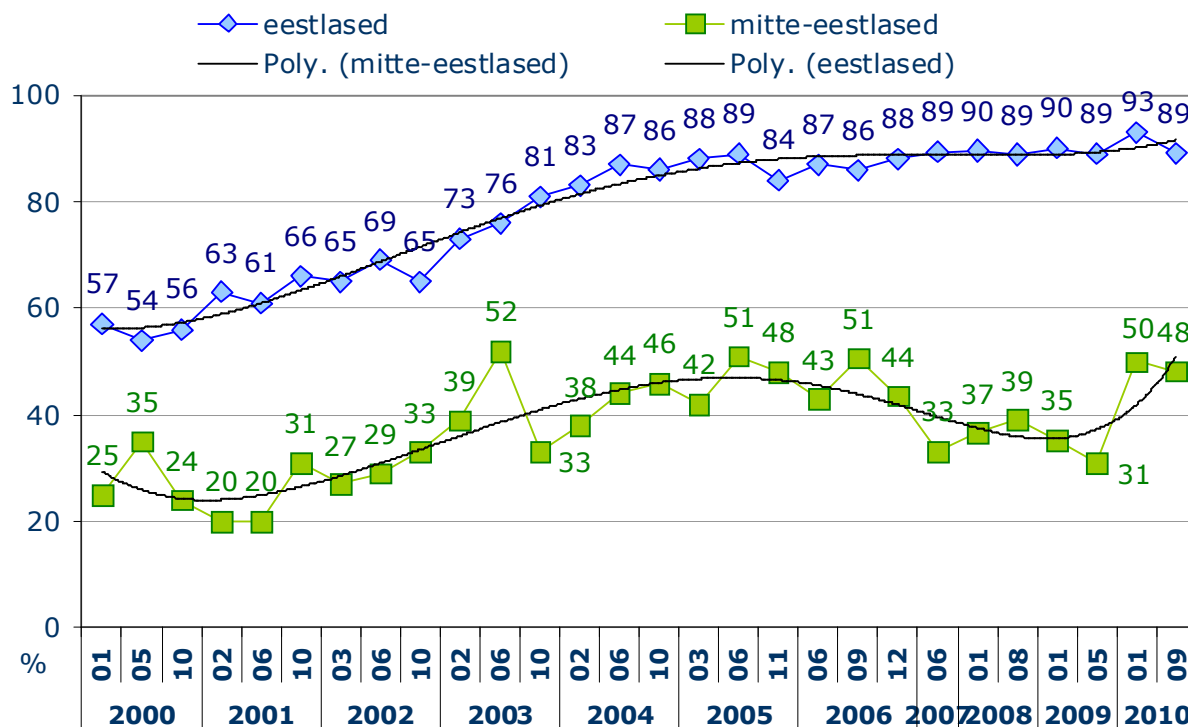
Joonis 37 NATO-ga liitumise/NATO-sse kuulumise pooldajate osakaal ajas (% kindlasti ja pigem poolt, n=kõik vastajad)

Joonisel 38 on võrreldud eestlaste ning mitte-eestlaste toetust Eesti NATO-sse kuulumisele. Jooniselt on näha, et eestlaste seas on toetus Eesti NATO-sse kuulumisele üsna viimastel aastatel üsna stabiilselt väga kõrgel tasemel.

Mitte-eestlaste seas on toetus NATO-sse kuulumisele olnud aastatel 2007-2009 madalseisus. 2010. aasta alguses toimus aga taas toetuse kasv, mis on säilinud ka seekordses uuringus. Seega võib järeldada, et viimase aasta jooksul on mitte-eestlaste hoiakud NATO suunal paranenud ning eelmise uuringu hüpe ei olnud juhuslik statistiline kõikumine mida sotsioloogilistes uuringutes ikka ette tuleb.

Joonis 38 NATO-ga liitumise/NATO-sse kuulumise pooldajate osakaal ajas, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (% kindlasti ja pigem poolt, n=kõik vastajad)

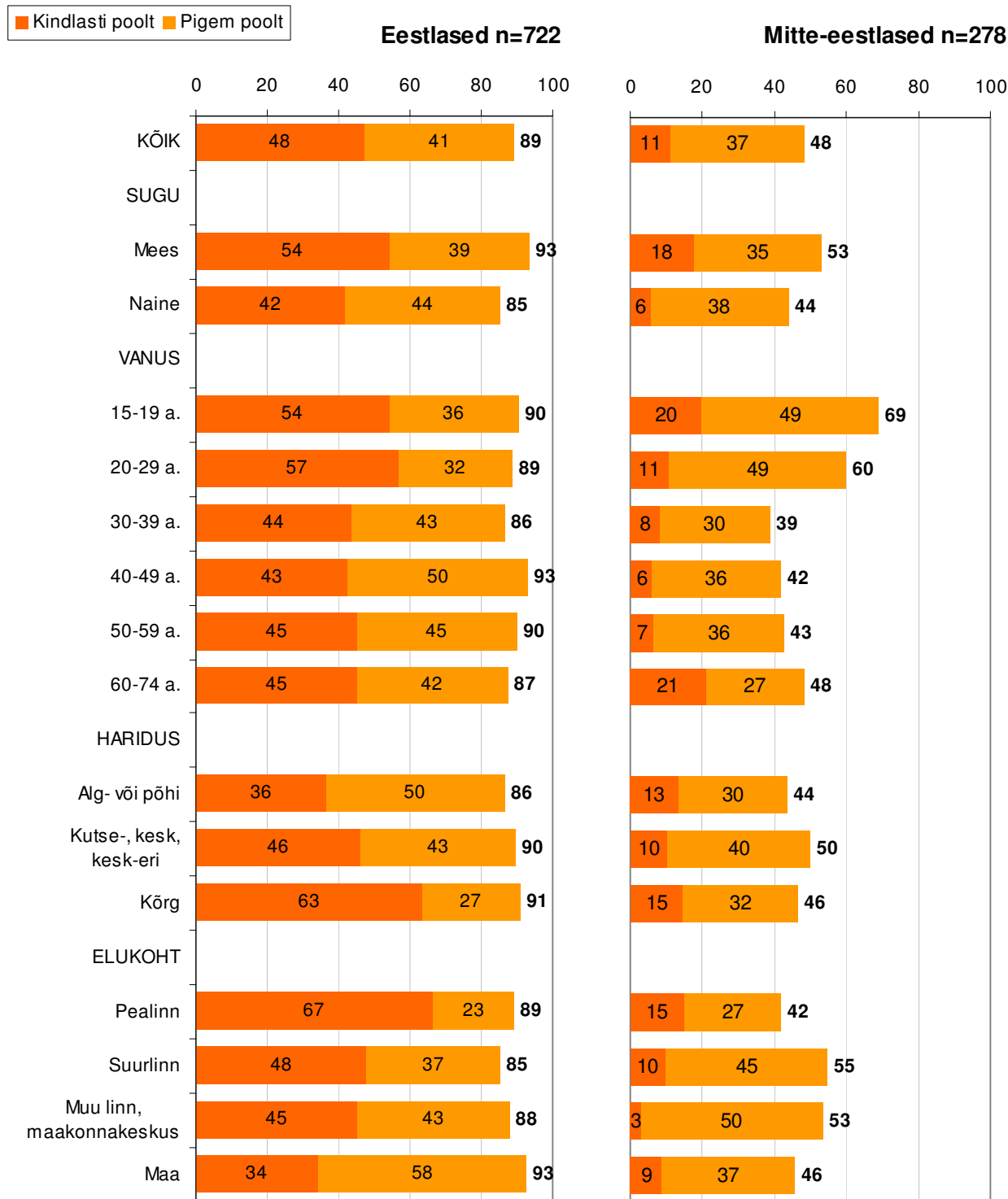

Eesti keeletaustaga elanike seas on NATO-sse kuulumise toetus tugevam (eelkõige kindlate pooldajate osas) kõrgema haridusega vastajate seas. Samuti on toetus kõrgem meeste seas võrreldes naistega (Joonis 39).

Mitte-eesti taustaga vastajate seas on toetavama hoiakuga eelkõige nooremad vastajad ja sarnaselt eesti kogukonnaga samuti mehed võrreldes naistega.

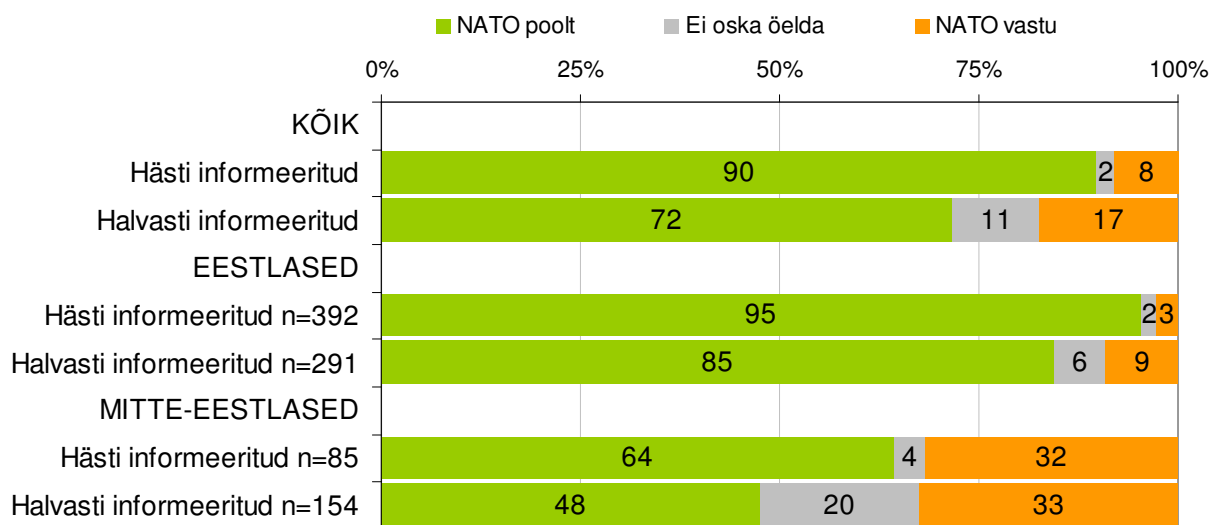
Eesti taustaga elanike puhul on toetus sagedamini kindel (48%) kui pigem toetav (40%). Mitte-eesti kogukonna puhul on valdav osa toetajatest pigem toetaval seisukohal (37%) ning selgelt vähem on kindlaid toetajaid (11%).

Joonis 39 Suhtumine NATO-sse kuulumisse, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus sotsiaal-demograafiliste rühmade lõikes (% , n=kõik vastajad)

NATO-sse kuulumise toetus on mõnevõrra seotud ka vastajate informeeritusest NATO-sse kuulumise tähendusest. Nii on vastajad, kes peavad end NATO osas informeerituks sagedamini NATO-sse kuulumise poolt ning vastupidi (Joonis 40).

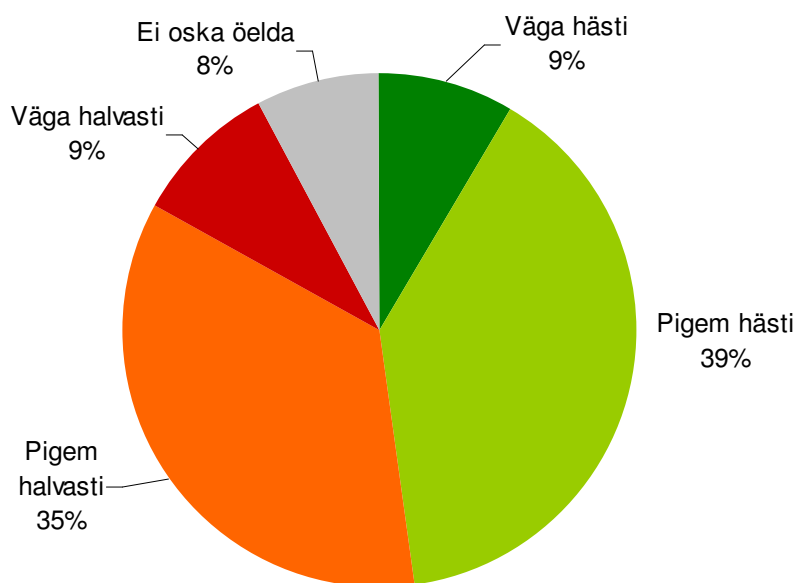
Joonis 40 Suhtumine NATO-sse kuulumisse sõltuvalt hinnangust oma informeeritusele NATO olemusest, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (%)

6.2 Informeeritus NATO-st

Sellest, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olemine, peab end väga hästi informeerituks 9%, pigem hästi informeerituks aga 39% elanikest. Kokku peab end antud küsimuses informeerituks 48% vastanutest. Negatiivse hinnangu andis oma informeeritusele 45% elanikest (Joonis 41).

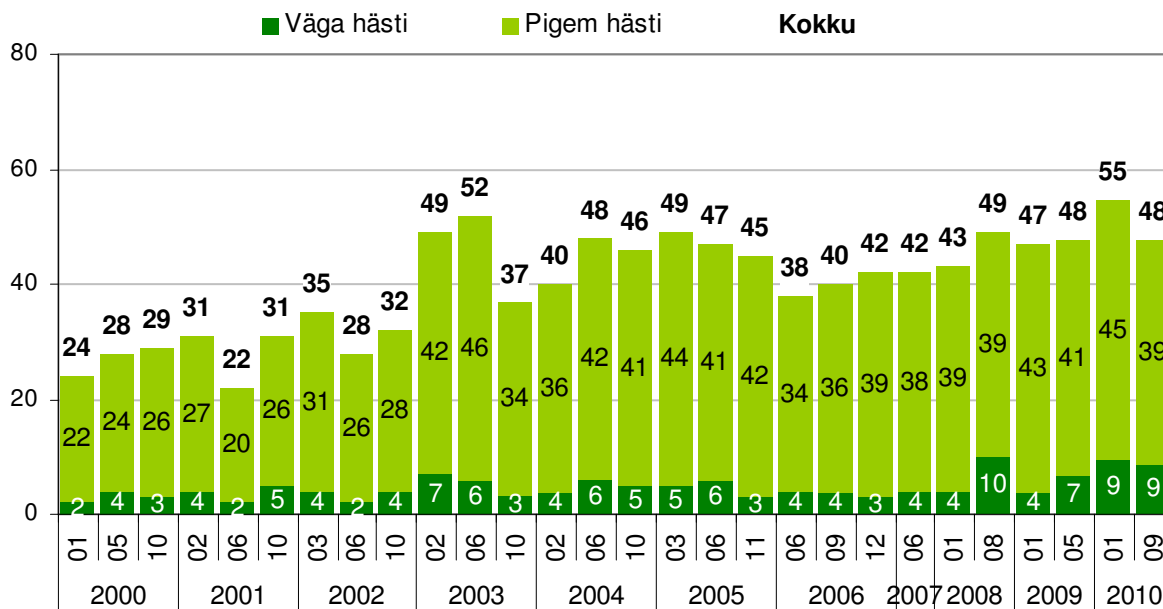
Joonis 41 Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek (%) , n=kõik vastajad)

Vaadates hoiakute trendi viimaste aastate jooksul (Joonis 42), näeme, et Jaanuaris oli end informeerituks peetud elanike osakaal pisut suurem. Praeguseks on selliste elanike osakaal

sarnane 2009. aastal mõõdetuga. 2006-2010 aastatel näeme end informeeritaks pidavate elanike osakaalu väikest tõusutrendi. Viimasel ajal on informeeritute osakaal sarnastel tasemetel kui see oli 2004-2005 ehk vahetult peale Eetsi ametlikku NATO-ga liitumist (2004 kevadel).

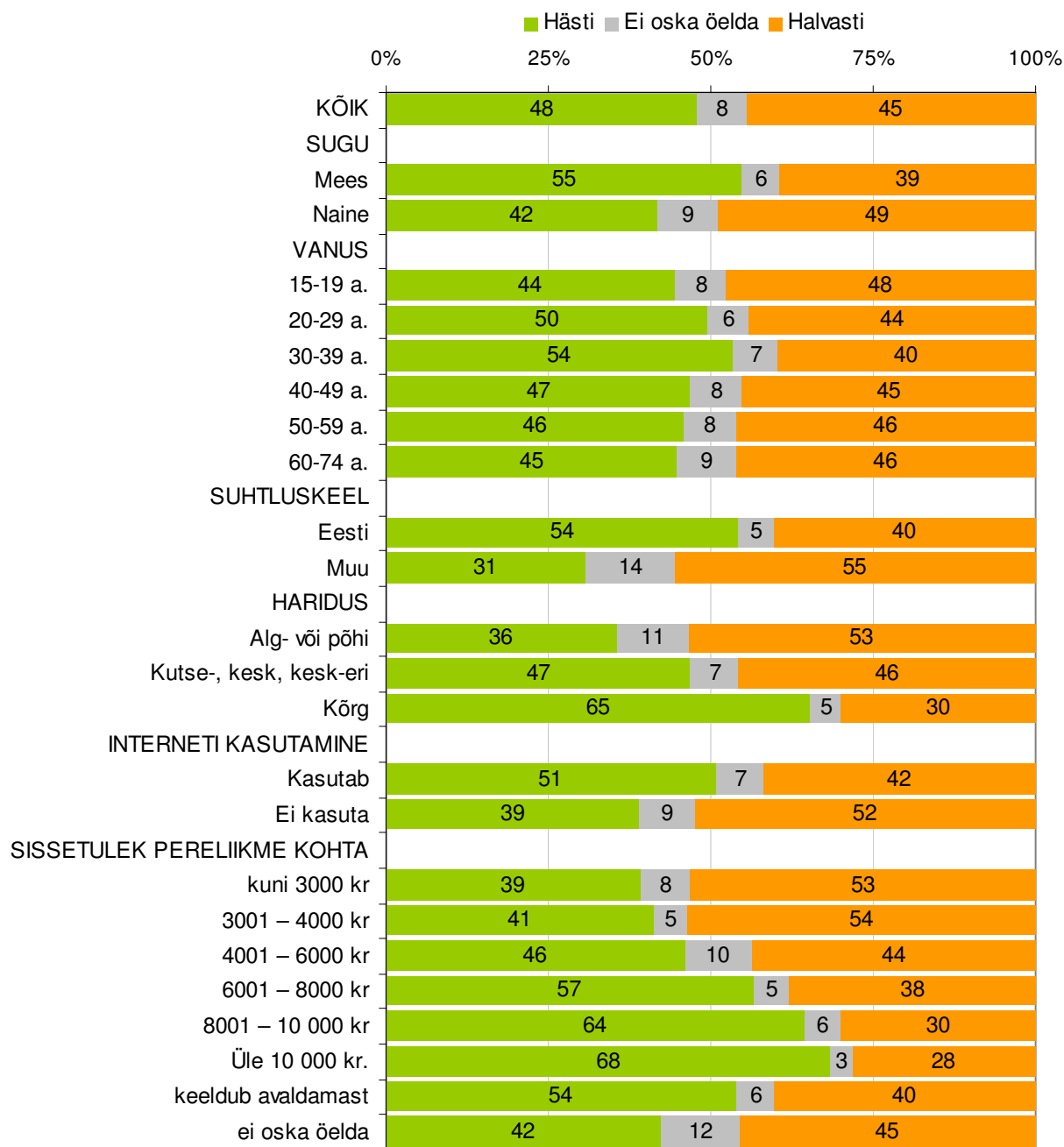
Joonis 42 NATO-ga liitumise protsessist hästi informeeritute osakaal ajas, (% , n=kõik vastajad)

Sagedamini peavad end NATO liikmeks oleku tähendusest haritumad ning kõrgema sissetulekuga elanike grupid. Samuti mehed võrreldes naistega ning eesti keeletaustaga elanikud võrreldes ülejäänutega. Lisaks on informeeritaks pidavaid elanike enam internetikasutajate seas võrreldes mittekasutajatega (Joonis 43).

Joonis 43 Hinnangud informeeritusele NATO olemusest erinevates elanikkonna rühmades (% , n=kõik vastajad)

6.3 NATO abi võimaliku ohu korral

Järgnevalt palusime vastajatel öelda, millist laadi abile võib nende arvates Eesti NATO poolt loota võimaliku sõjalise konflikt korral – kas NATO osutaks Eestile sõjalist abi või piirduks poliitilise ja diplomaatilise toetusega.

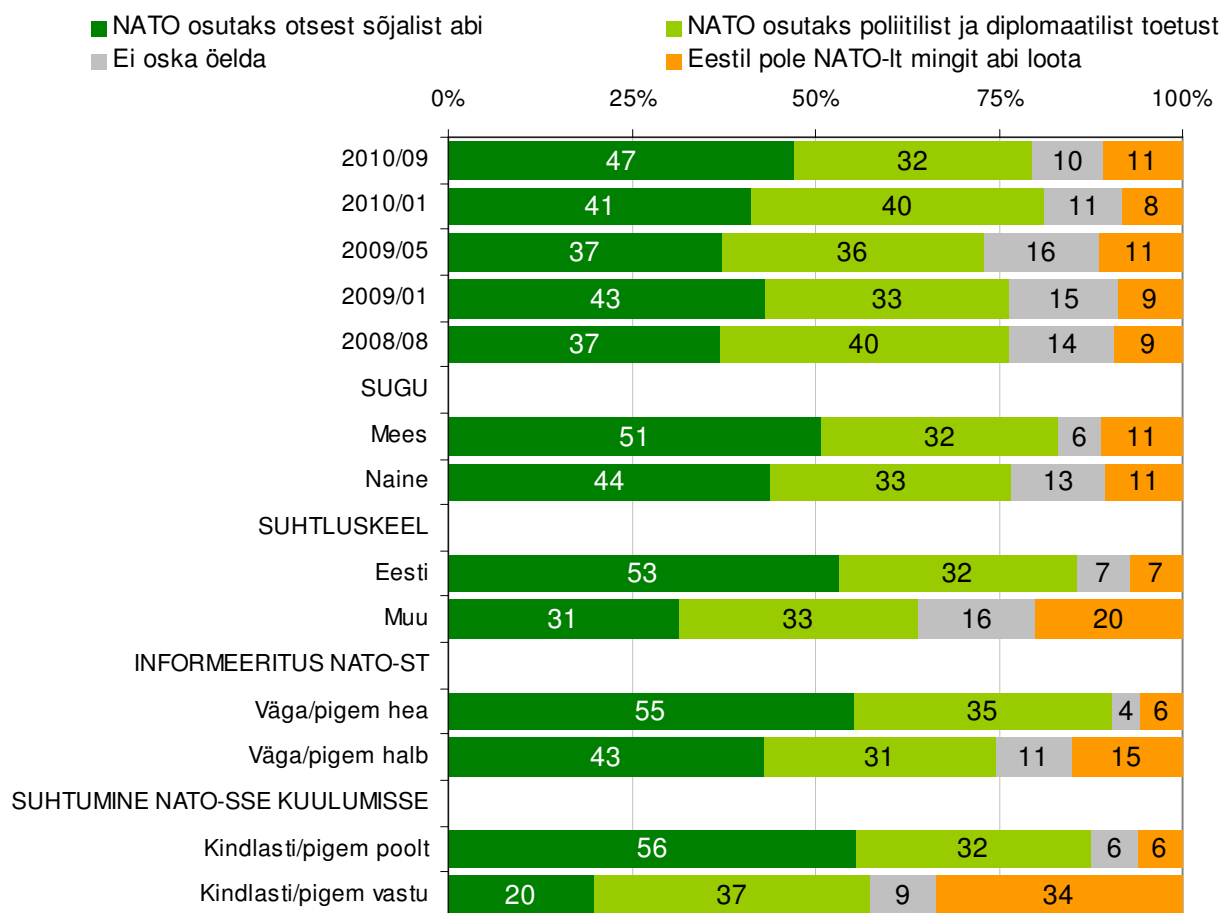
Elanikest 47% usub, et NATO osutaks Eestile sõjalise konflikt puhkemisel otsest sõjalist abi, täiendavalt usub kolmandik (32%), et NATO osutaks vaid poliitilist ja diplomaatilist toetust (Joonis 44). Seega kokku usub mingil kujul toetust NATO-lt võimaliku sõjalise konflikt puhkemisel 79% elanikest. Viimase paari uuringu lõikes näeme

kasvu selliste elanike hulgas, kes usuvad NATO sõjalist abi (37->47%). Eelkõige on kasv tulnud seni diplomaatilist abi uskunud vastajate arvelt.

Elanikke, kes ei usu NATO'lt võimaliku sõjalise konflikti korral mitte mingisugust abi, on viimaste aastate jooksul mõõdetud vahemikus 8-11%.

NATO poolt pakutavasse sõjalisse abisse usuvad sagedamini Eesti keeletaustaga inimesed võrreldes mitte-eestlastega, mehed võrreldes naistega. Samuti korreleeruvad siin selgelt ka muud hoiakud seoses üldise NATO liikmelisuse toetuse ning informeerituse tasemel.

Joonis 44 Võimaliku abi osutamine Eestile NATO poolt sõjalise konflikti puhkemisel, tulemuste ajaline võrdlus ning sotsiaal-demograafiliste rühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

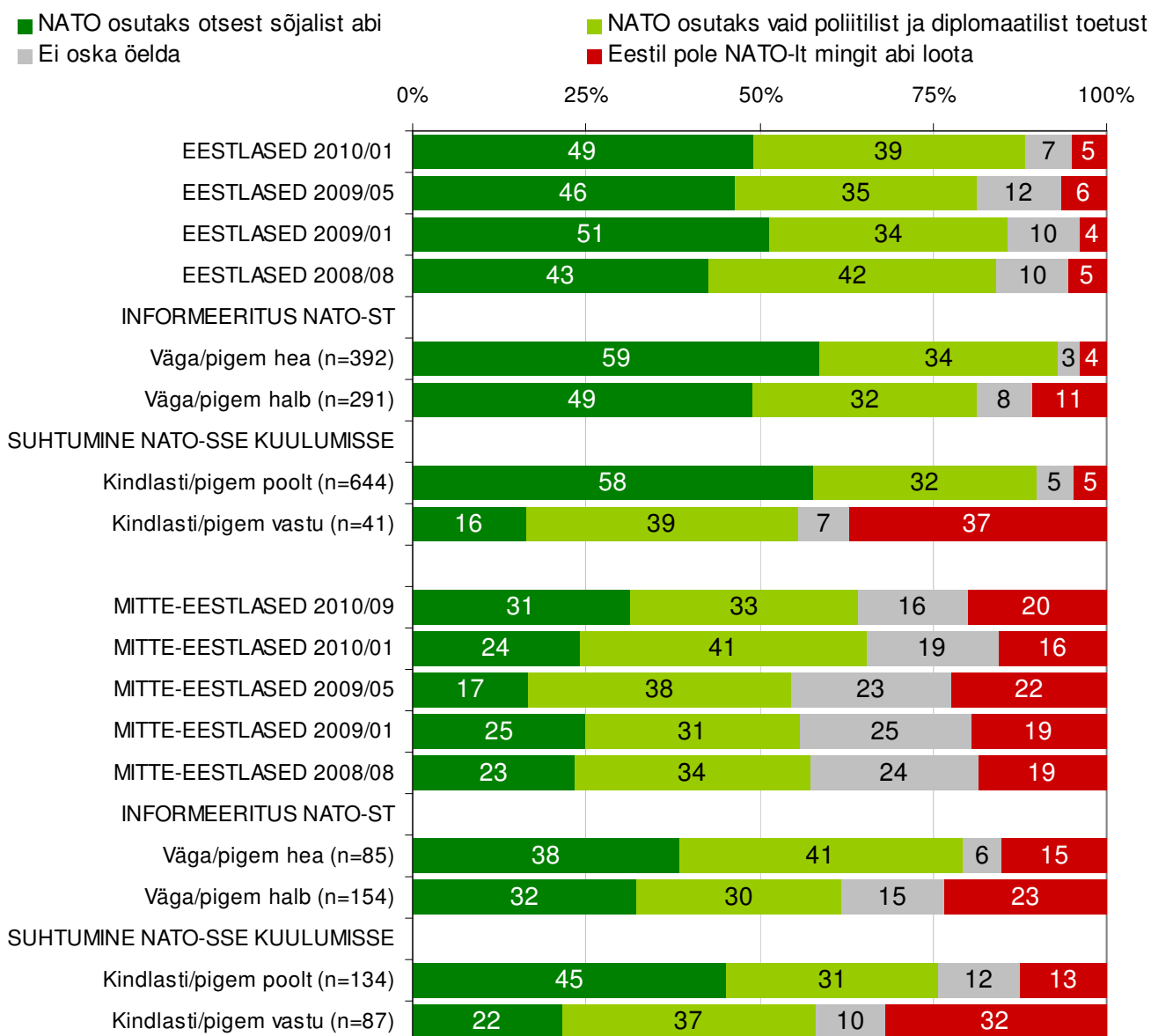

Joonisel 45 oleme toonud tulemused välja detailsemalt eestlaste ning mitte-eestlaste võrdlusena, kõrvutades mõlemas grupis vastajate hinnanguid sõltuvalt nende informeeritusest NATO-st ning üldisest suhtumisest NATO-sse kuulumisse.

Mitte-eestlaste seas oli usk NATO sõjalisse abisse mais 2009 tavapärasest madalam, kuid 2010 aasta mõlemas uuringus on hinnangud selles rühmas selgelt paranenud. Mitte-eestlaste näeme selget kasvu nende vastajate suhtarv, kes usuvad, et NATO osutaks Eestile sõjalist abi.

Nii eesti- kui muukeelse kogukonna puhul on erinevad NATO-ga seotud indikaatorid omavahel selgelt seotud. Nii usuvad mõlemas grupis abi osutamisse sagedamini elanikud, kes on NATO osas paremini informeeritud ning omavad toetavat üldist hoiakut NATO-sse kuulumise osas.

Joonis 45 Võimaliku abi osutamine Eestile NATO poolt sõjalise konflikt puhkemisel, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (% , n=kõik vastajad)

6.4 NATO ja Venemaa koostöö

Esmakordselt palusime seekordses uuringus elanikel vastata küsimusele „*Millises vormis võiks toimuda koostöö NATO ja Venemaa vahel?*” Tulemused on esitatud Joonisel 46.

Selgub, et valdav osa elanikkonnast peab mõistlikuks vähemalt mingis vormis koostööd NATO ja Venemaa vahel (72%). Kõige tihedamat võimalikku koostöö liiki – NATO liikmeks astumist – toetab oodatult pigem väike osa elanikkonnast (10%). Valdavalt pooldatakse kas

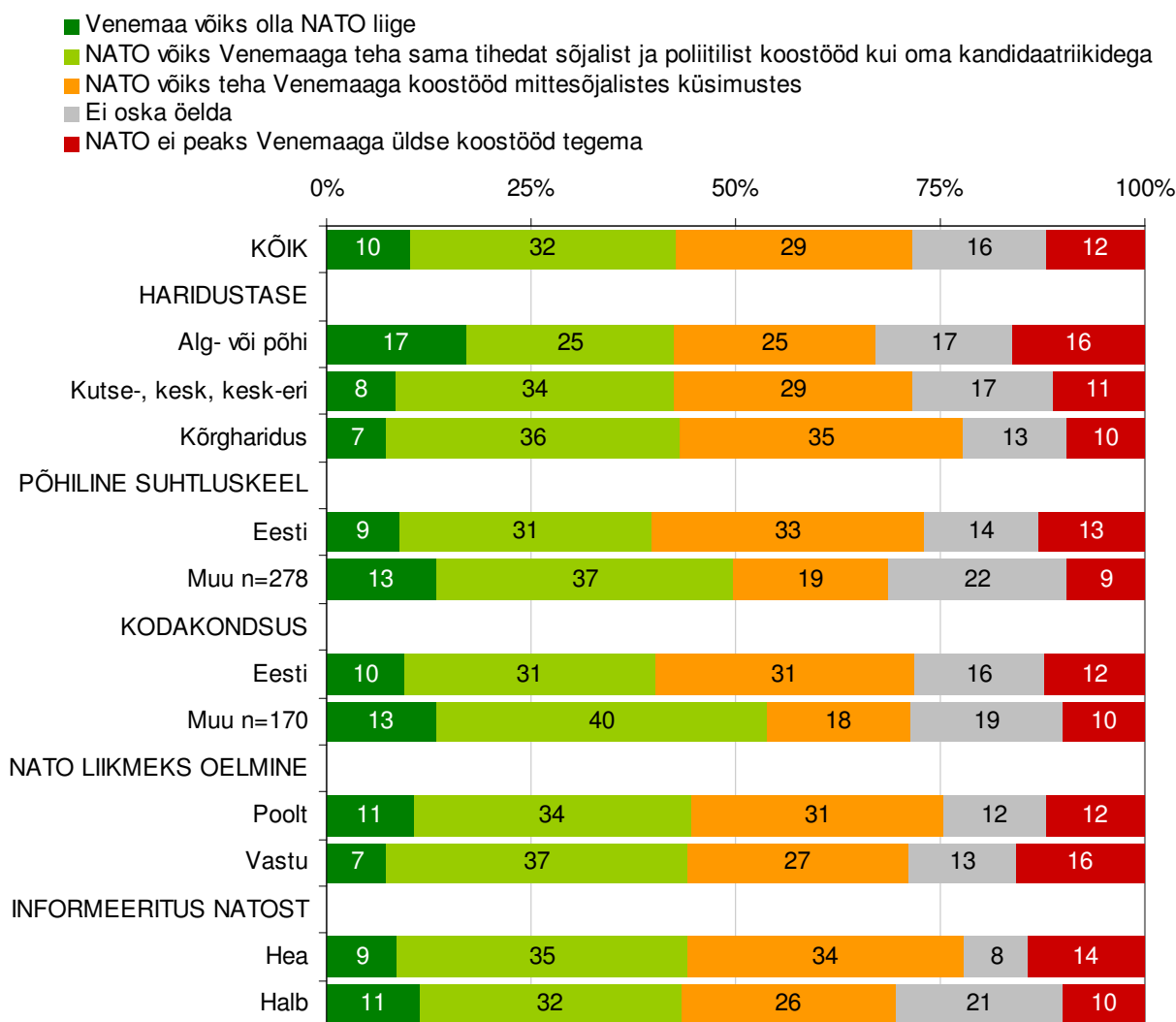
sama tihedat koostööd kui oma kandidaatriikidega (32%) või koostööd mittesõjalistes küsimustes (29%). 12% leiab aga, et NATO ei peaks Venemaaga üldse koostööd tegema.

Madalama haridustasemega elanikud toetavad keskmisest sagedamini siin äärmuslikke lahendusi: Venemaa NATO liikmeks saamist või täielikku koostöö vältimist.

Eestikeelne kogukond toetab mitte-eesti kogukonnast sagedamini koostööd mittesõjalistes küsimustes samas kui mitte-eesti kogukond eelistab enam tihedat sõjalist ja poliitilist koostööd (nagu kandidaatriikidega).

Seejuures tasub märkida, et vastajate suhtumine ning teadlikkuse NATO osas laiemalt ei paista võimaliku Venemaaga koostöö osas erilisi erinevusi tekitavat. Küll on NATO-st vähem informeeritud selgelt sagedamini jätnud küsimusele vastamata (ja vähem viidanud võimalikule mittesõjalisele koostööle), ent põhimõttelisi erinevusi sisuliste valikute osas siit ei paista.

Joonis 46 Millises vormis võiks toimuda koostöö NATO ja Venemaa vahel? %

7 Info Eesti kaitsepoliitika ja riigikaitse kohta

7.1 Infokanalid

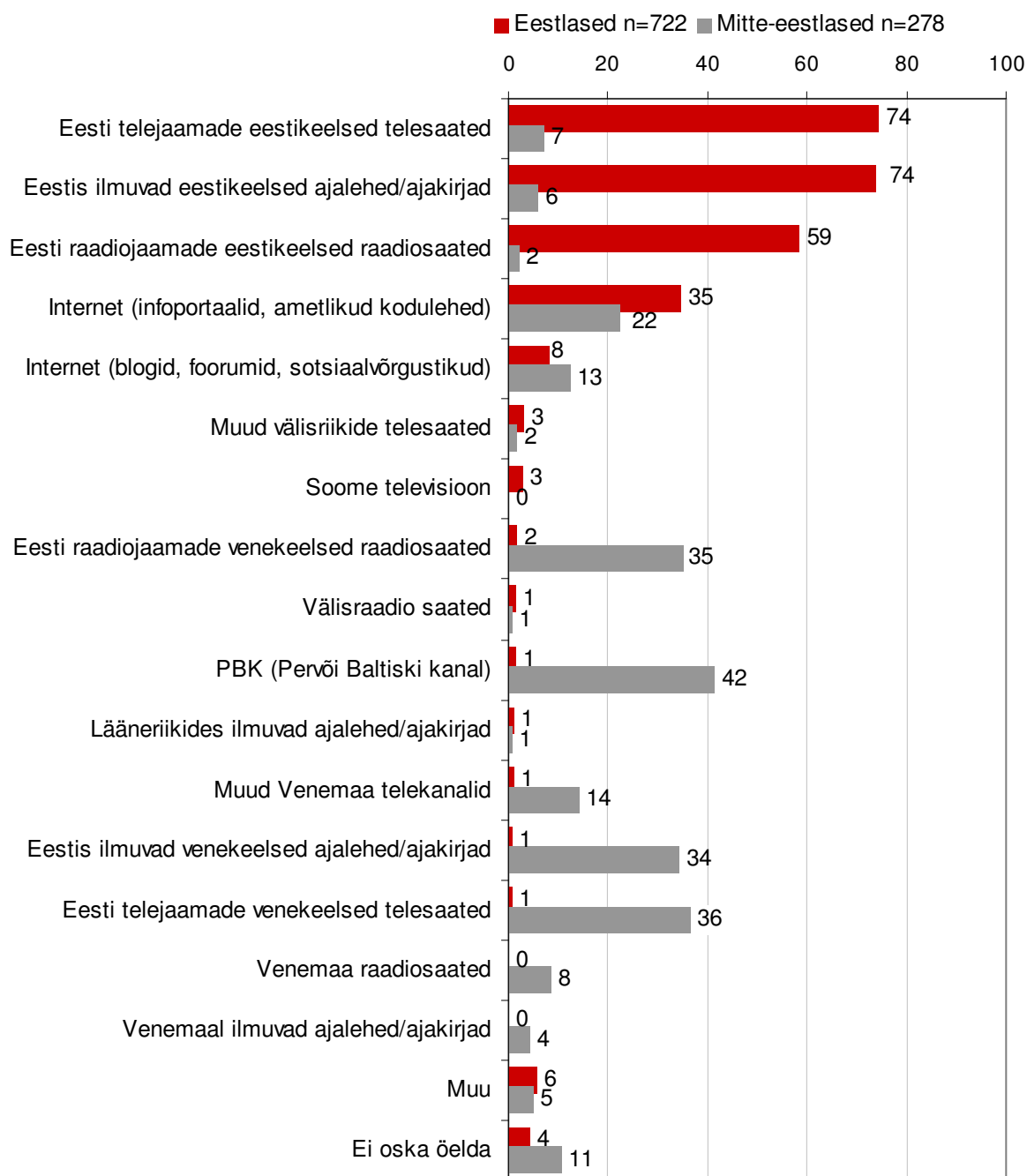
Uurimaks, millistest infoallikatest saadakse teavet Eesti riigikaitse ning NATO kohta, esitasime vastajaile nimekirja võimalike infoallikatega ning palusime sealt valida kolm peamist infokanalit.

Ootuspäraselt mõjutab vastaja eelistusi/harjumusi eelkõige tema suhtluskeel (Joonis 47). Eestikeelsed vastajad nimetasid kõige sagedamini eestikeelseid massimeediumeid: Eesti telejaamade eestikeelseid telesaateid, Eestis ilmuvaid eestikeelseid ajalehti/ajakirju ning Eesti raadiojaamade eestikeelseid raadiosaateid. Mitte-eestlased samuti küll kõige sagedamini esile kohalikke massimeediakanaleid, ent venekeelseid: PBK-d (Pervõi Baltiski Kanal), Eesti telejaamade venekeelseid telesaateid, Eestis ilmuvaid venekeelseid ajalehti/ajakirju ning Eesti raadiojaamade venekeelseid raadiosaateid.

Oluline on siin märkida, et venekeelse ja eestikeelse kogukonna kattumine meediakasutuse osas on väga väike. Eesti kogukonna poolne kohalike venekeelsete massimeediumide jälgimine on pea olematu. Mitte-eesti kogukonna seas jälgib eestikeelset massimeediat maksimaalselt 6-7%.

Selgelt kattuvad vastused on saadud interneti osas, mis oma püstituses ei sisalda aga viidet keeleruumile. Massimeediumide väga vähese kattuvuse taustal võib eeldada, et ka internetilehekülgede ja ka kasutajate endi poolt loodud sisuga veebis (nn. Web 2.0) on infoväljas osalemine reeglina esmalt keelepõhine ning võimalik kattuvus interneti kui kanali keeleruumides väga väike.

Joonis 47 Infoallikad, millest ollakse saanud informatsiooni Eesti riigikaitse ja NATO kohta, eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangute võrdlus (kolm olulisemat %, n=kõik vastajad)

Terve elanikkonna lõikes on Internet kanalina selgelt enam mainitud nooremates vanuserühmades kui samas vähem kuulatakse raadiosaateid.

8 Kaitseväeteenistus

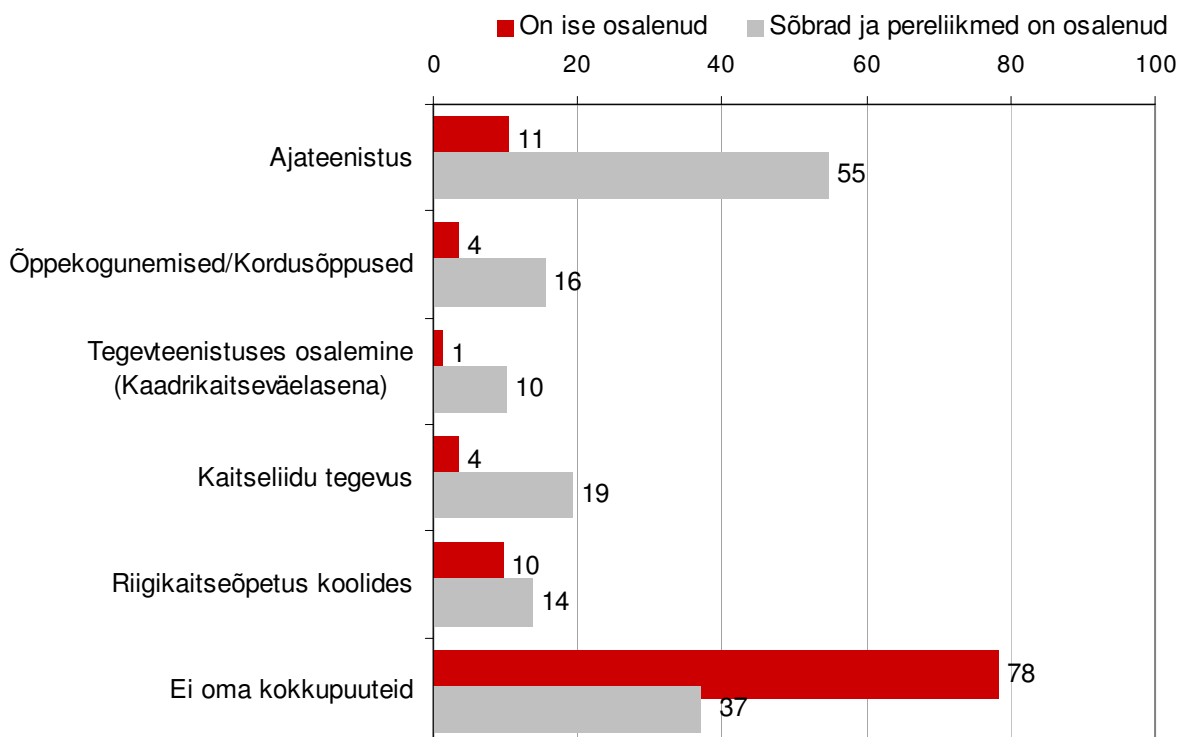
8.1 Kokkupuude kaitsestruktuuridega

Tõlgendamaks elanike hinnanguid seoses ajateenistusega, anname esmalt ülevaate Eesti elanike kokkupuutest Eesti riigi kaitsestruktuuridega.

Eesti kaitseväes on teeninud 11% vastajaist (sh. 22% kõigist meestest, 41% meestest vanuses 20-29, 37% meestest vanuses 30-39), 55% teab sõpru/pereliikmeid, kes on kaitseväes teeninud, sh. 2/3 meestest vanuses 20-39 (Joonis 48).

Ajateenistus on sõprade ja pereliikmete kaudu elanikkonnas kõige laiemat kogemust vahendav riigikaitseline „ettevõtmine“. Oma haardelt teiseks võib siin nimetada Kaitseliidu tegevust, millega on oma lähikondsete vahendusel kokku puutunud 19% elanikkonnast. Sellele järgnevad kolmandana üsna väikese vahega õppekogunemised ja kordusõppused (16%).

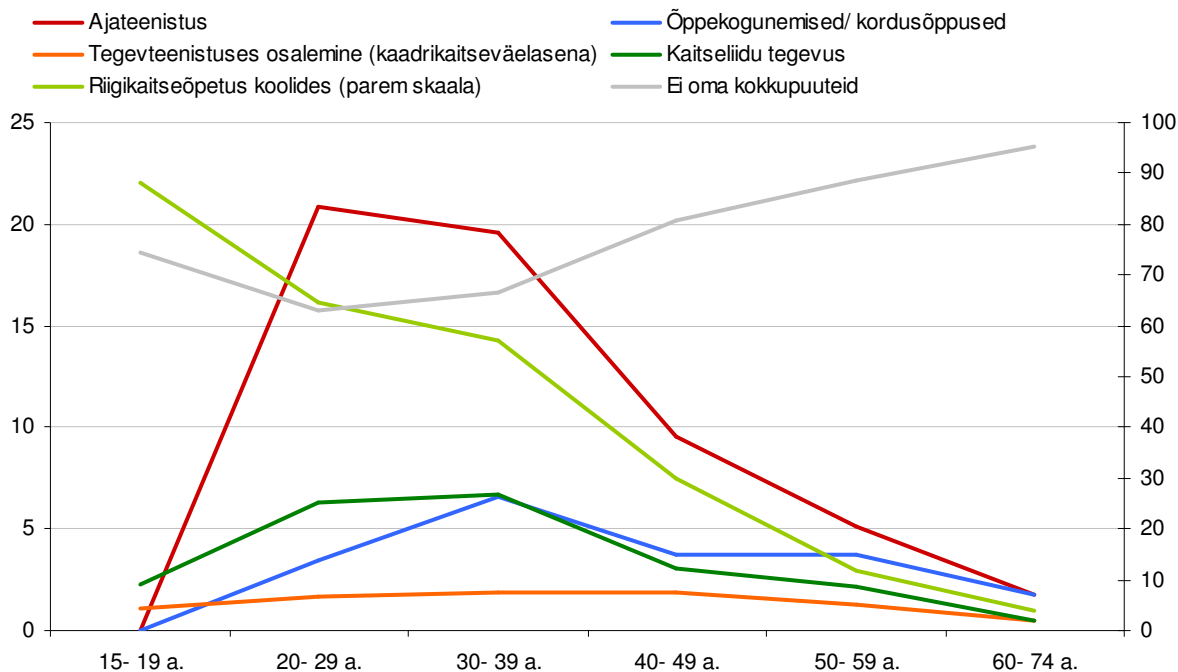
Joonis 48 Kokkupuude riiklike kaitsestruktuuridega (% , n=kõik vastajad)

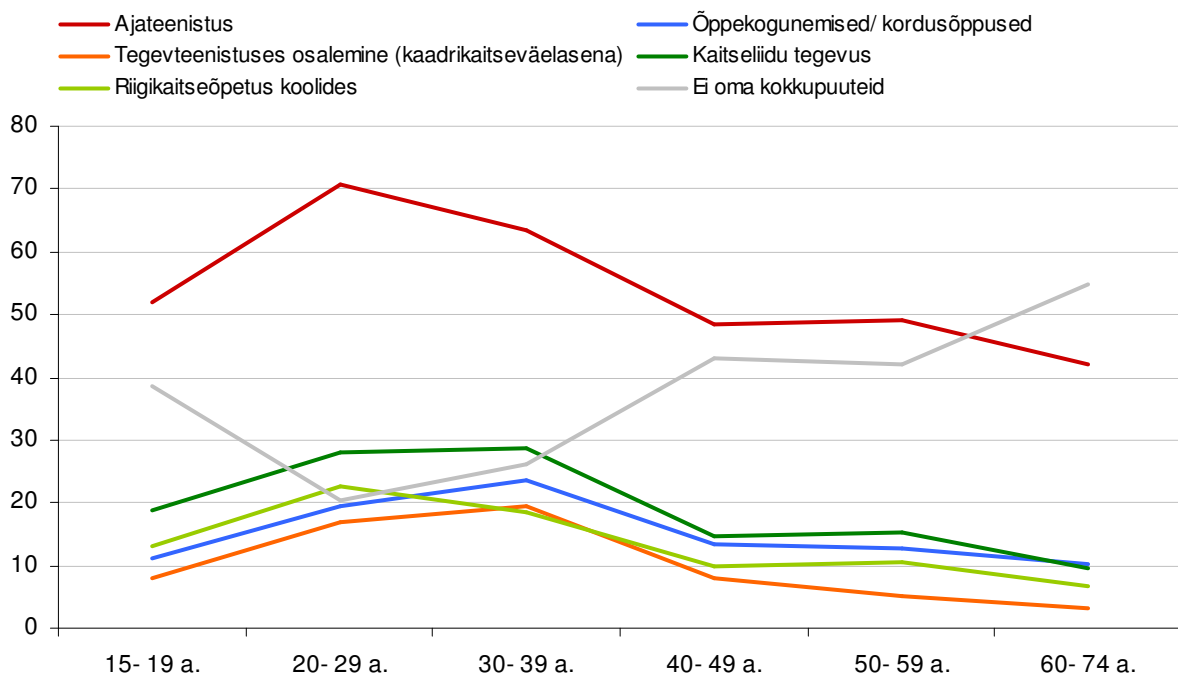
Kaitsestruktuuridega kokkupuuted sõltuvad suurel määral vastajate soost ning vanusest. Selgelt ning mõistetavalt on enam kontakte ja kogemusi meestel võrreldes naistega ning eelkõige vanusegruppides 20-39 aastat.

Alljärgnevalt oleme kokkupuudete vanuselise struktuuri iseloomustamiseks toonud neli joonist isiklike ja lähedaste vahendusel saadud kokkupuudete kohta nii kogu elanikkonna lõikes kui täpsemalt üksnes meeste seas.

Joonis 49 Isiklikud kokkupuuted riigikaitsestruktuuridega sõltuvalt vanusest, %, kõik vastajad

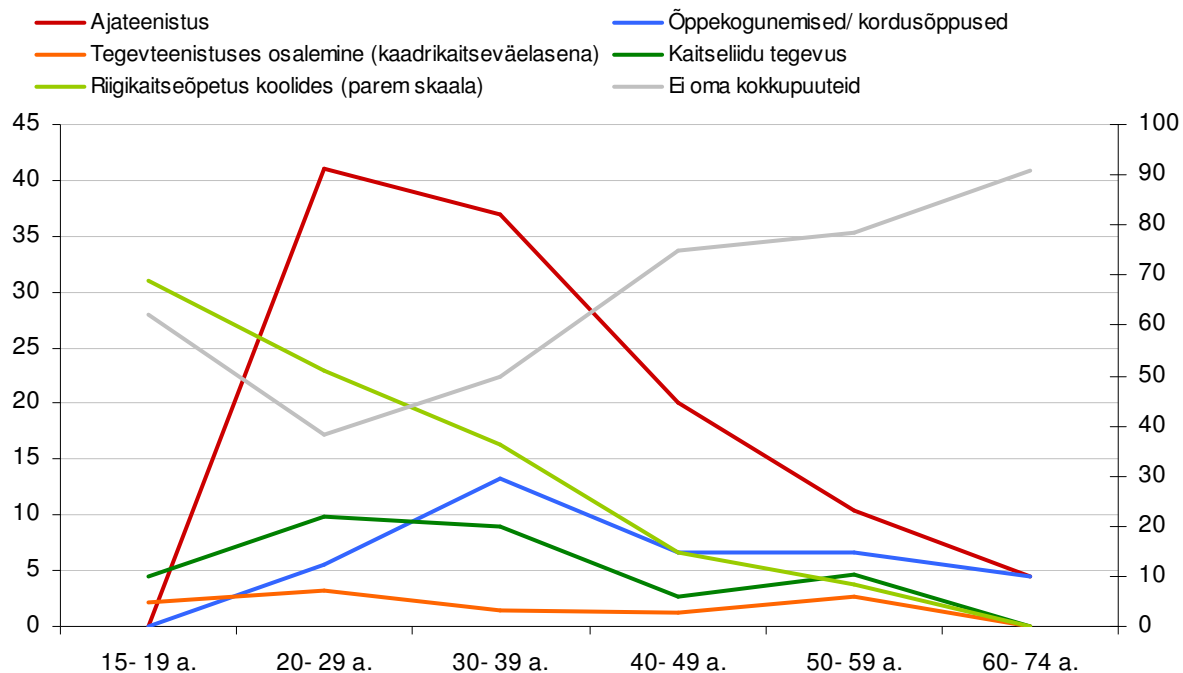

Joonis 50 Kokkupuuted kaitsestruktuuridega sõprade või pereliikmete vahendusel (sõltuvalt vanusest), % kõik vastajad

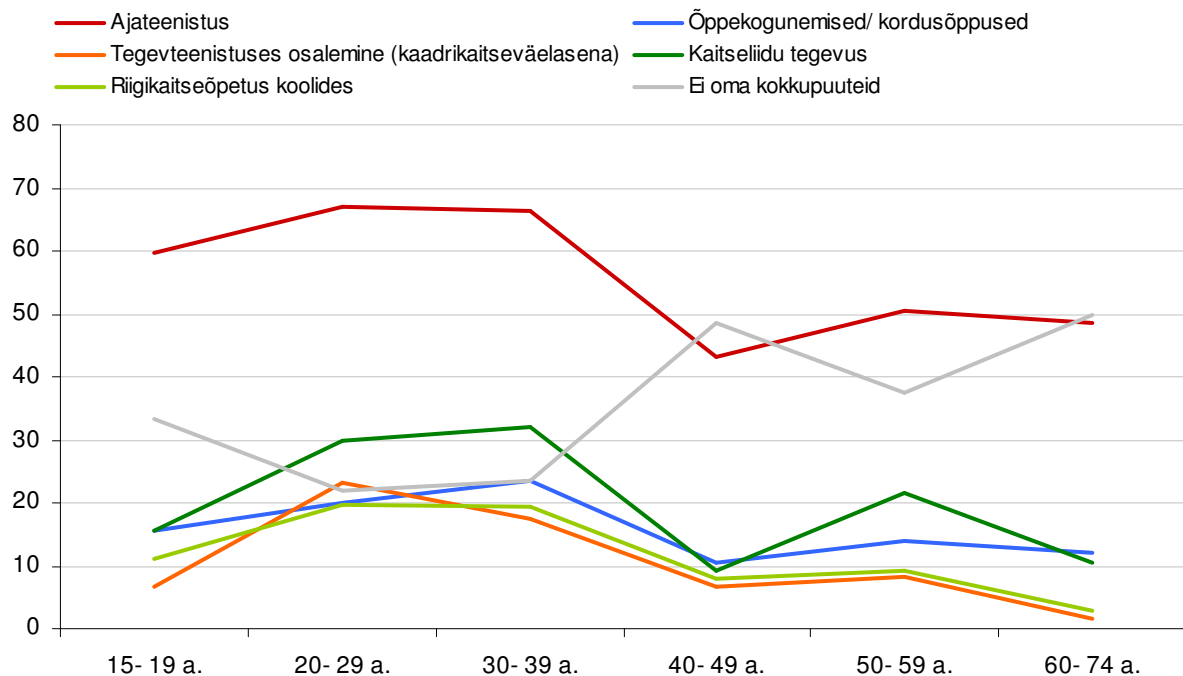

Joonis 51 Meeste isiklikud kokkupuuded riigikaitsestruktuuridega sõltuvalt vanusest, %, mehed

Joonis 52 Meeste kokkupuuded kaitsestruktuuridega sõprade või pereliikmete vahendusel (sõltuvalt vanusest), %, mehed

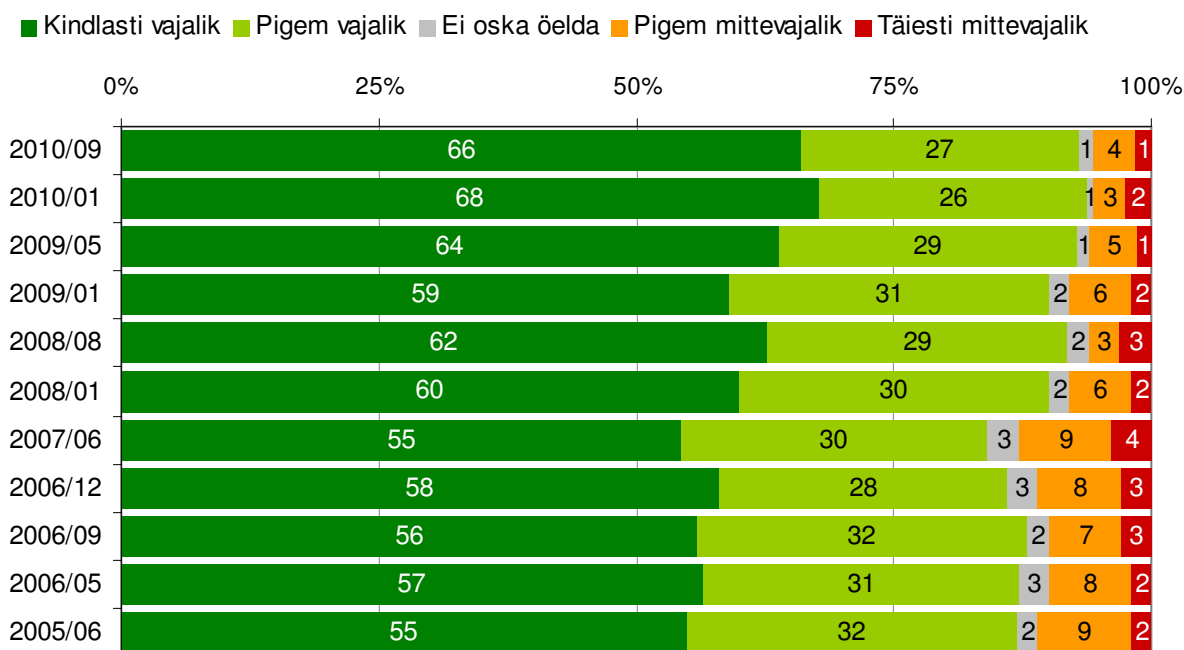

8.2 Ajateenistuse vajalikkus

Elanike hinnang noormeeste kaitseväeteenistuse läbimiseks on üsna selgelt toetav. Kaitseväeteenistuse läbimist peab noormeeste jaoks vajalikuks tervelt 93% elanikkonnast, sealhulgas 66% peab seda kindlasti vajalikuks (Joonis 53).

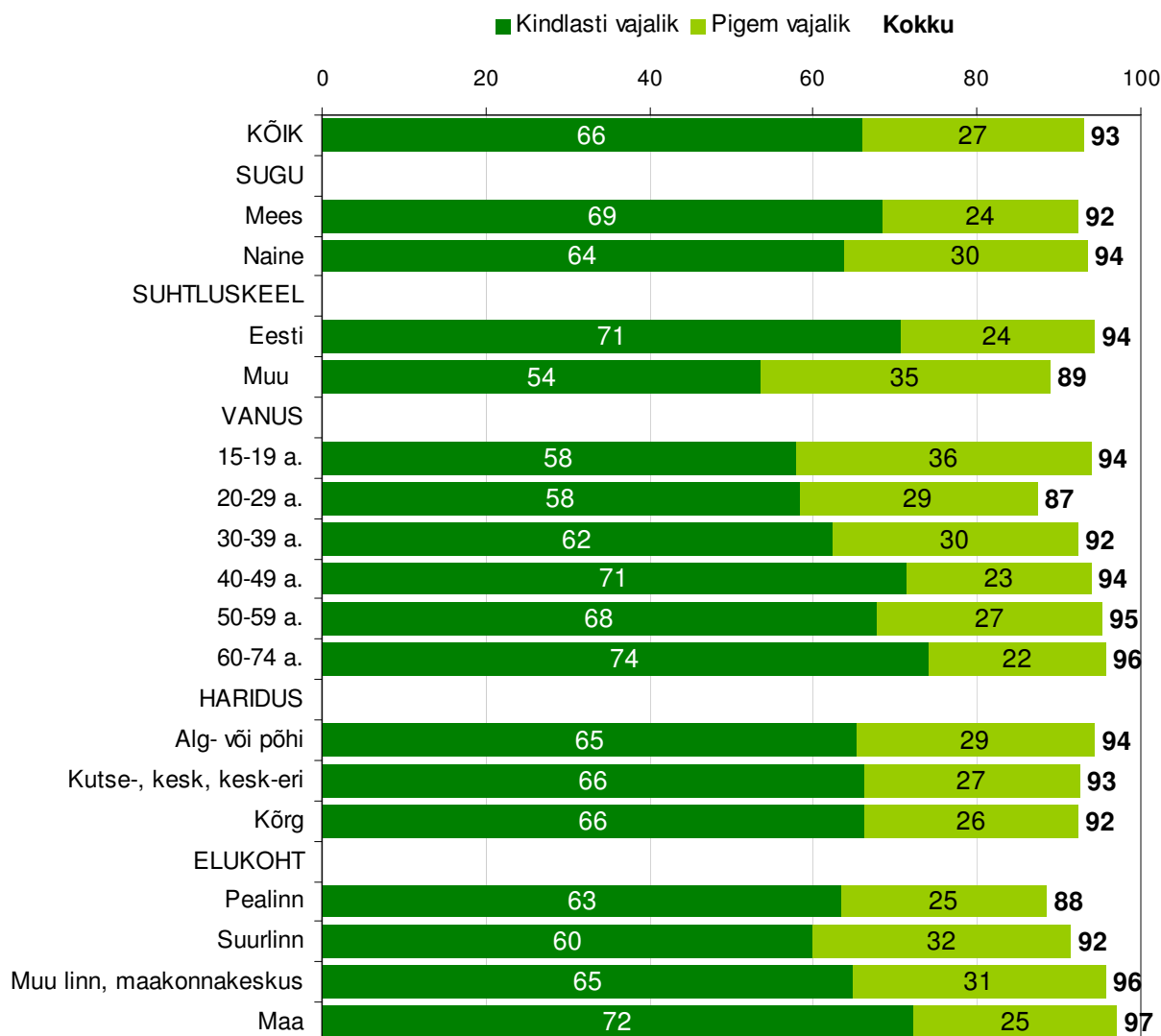
Positiivse trendina näeme, et viimaste aastate lõikes on kindlate toetajate osakaal olnud üsna selges tõusutrendis ning samuti on kasvanud kogutoetus ajateenistuse vajalikkusele.

Joonis 53 Suhtumine ajaväeteenistuse vajalikkusesse, ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Suhteliselt suurem on toetus ajateenistuse vajalikkusele eestikeelse taustaga elanike seas võrreldes mitte-eestlastega (Joonis 54). Seejuures tasub tähele panna, et eelkõige erineb mitte-eesti kogukond siin oma toetuse tugevuses kuna valdavalt jäädakse alla ajateenistust kindlasti vajalikuks pidavate vastajate osas (54% vs 71%) kuna kogutoetuses on vahe vaid viie protsendipunkti suurune (89% vs 94%).

Ajateenistust noormeestele vajalikuks pidavaid elanikke on sagedamini ka vanemate elanike seas võrreldes noorematega ning vähemurbaniseeritud piirkondades (siin on kindlasti oluline mitte-eesti kogukonna suurem osakaal pealinnas ja suuremates linnades).

Joonis 54 Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse sihtgruppides (% , n=kõik vastajad)

8.3 Suhtumine kutselisse kaitseväesse

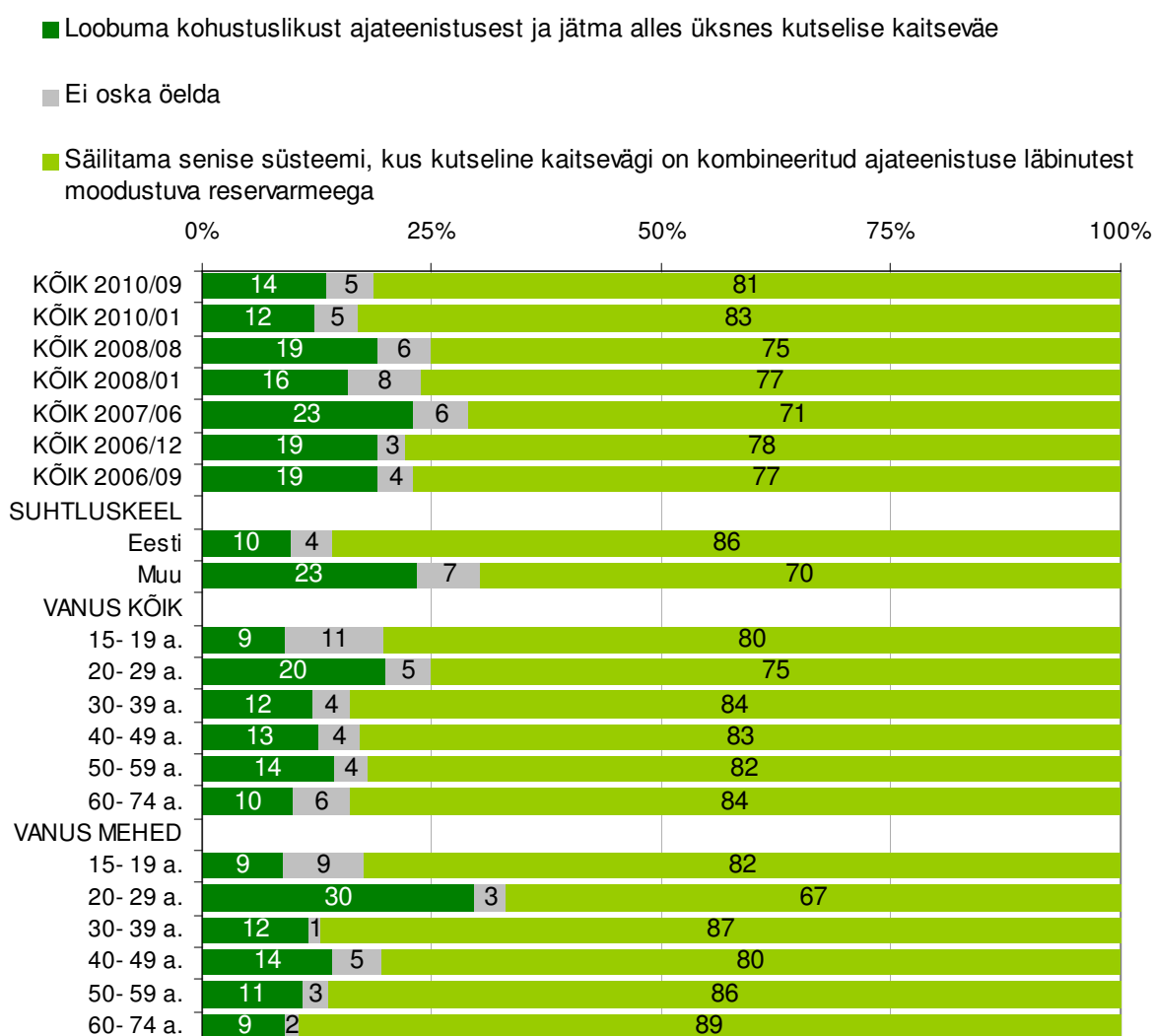
Valdav osa (81%) elanikkonnast toetab Eesti kaitsevõime arendamisel hetkel kehtivat korraldust, kus kutseline kaitsevägi on kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustuva reservarmeeaga (Joonis 55). Kohustuslikust ajateenistusest loobumist ning üksnes kutselise kaitseväge allesjätmist toetab 14% elanikkonnast. Toetus praeguse süsteemi säilimisele on viimase aasta jooksul suurenenud.

Toetus üksnes kutselise kaitseväge allesjätmisele on pisut suurem muukeelse kogukonna seas (23% vs 10%). Kõige enam toetavad kohustuslikust ajateenistusest loobumist sellised elanikud, kes on ise potentsiaalsed ajateenijad. Nii on toetab tervelt 30% meestest vanuses 20-29e. kohustusliku ajateenistuse lõpetamist. Siin on paslik siiski tuua välja kaks olulist järeldust. Esiteks: nii mitte-eestlaste kui noorte meeste seas on vaatamata suhteliselt enam palgaarmeele soosivale hoiakutele siiski ülekaalukalt valdav hoiak praeguse süsteemi säilitamise kasuks (nii leiab 2/3 noortest meestest). Teiseks: täpsem analüüs näitab, et

kohustuslikku ajateenistust tõrjuv hoiak on eelkõige seotud poistega, kes ei ole (veel) ise ajateenistuses käinud või omavad vastupidi väga värsket ja vahetut kogemust.

Üldiselt vastajate seas, kes on isiklikult läbinud ajateenistuse (kokku 106 vastajat) on hoiakud pigem sarnased keskmise Eesti elaniku omale (14% pooldab ajateenistuse kaotamist), igal juhul mitte kohustusliku ajateenistuse osas keskmisest tõrjuvamad. Värskete ajateenistuse läbijate seas (vanuses 20-29) on küll tõrjuv suhtumine ajateenistuse osas keskmisest pisut kõrgem, ent aastate möödudes kahaneb palgaarmee toetus selgelt (ajateenistuse läbinud vanuses 30-49 vaid 4%; n=52).

Joonis 55 Eelistatud variandid Eesti kaitsevõime arendamisel, tulemuste ajaline võrdlus ning sotsiaal-demograafiliste rühmade võrdlus (% , n=kõik vastajad)

8.4 Ajateenistuse eesmärgid

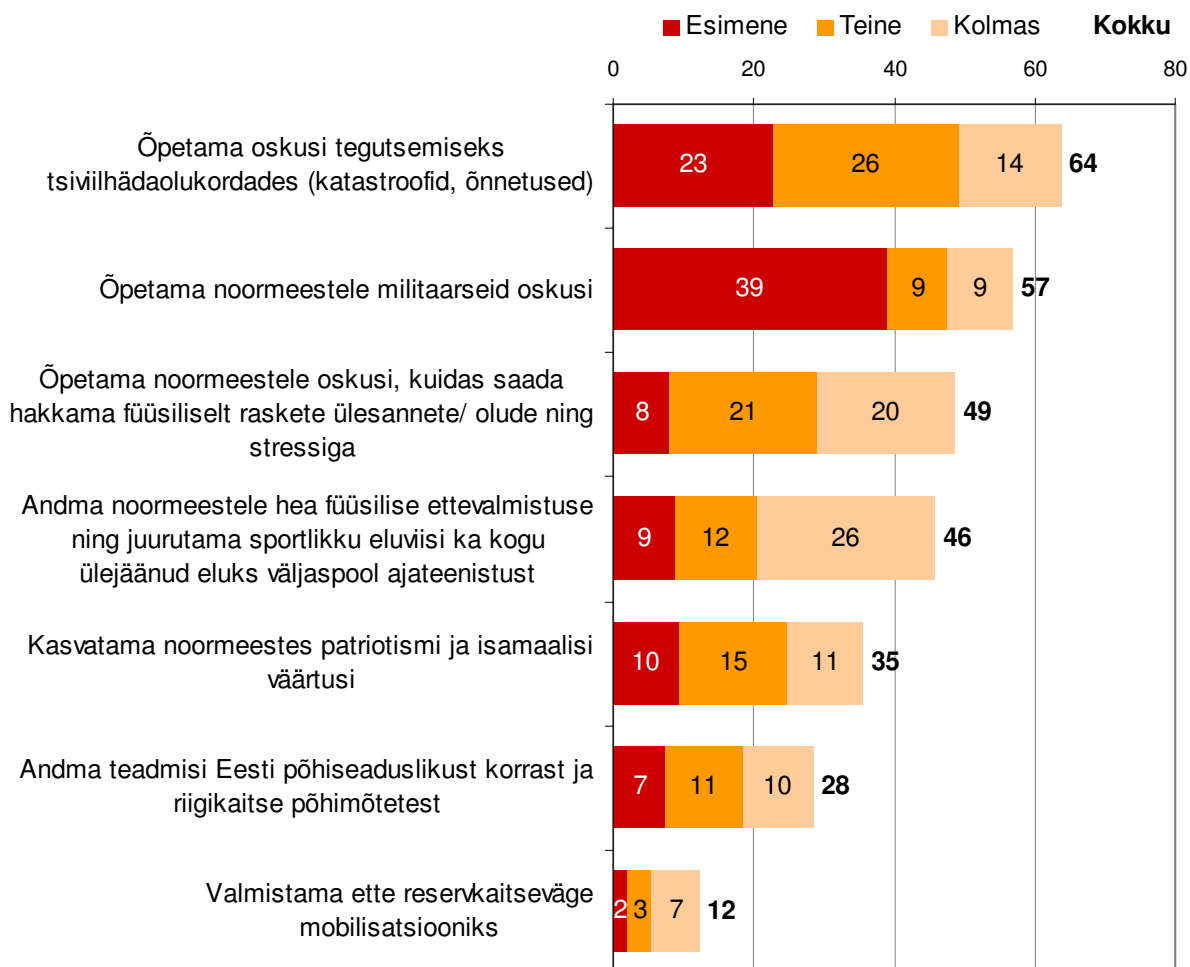
Palusime vastajatel valida etteantud nimekirjast tähtsuse järjekorras kolm olulisemat eesmärki, mida peaks täitma noormeeste kohustuslik ajateenistus ja reservarmee.

Rääkides esmastest eesmärkidest, st. eesmärkidest, mida nimetati kõige esimesena (ja seega peeti kõige olulisemaks), tõid eestimaalased kõige sagedamini välja **militaarsete oskuste õpetamise (39%) ning oskuse tegutseda tsiviilhädaolukordades (23%)** (Joonis 56). Samu eesmärke hinnati kõige sagedamini kõige olulisemaks ka varasemates uuringutes (täpsem võrdlus pole võimalik, kuna ankeedis on pisut muudetud eesmärkide nimekirja).

Võttes kokku eesmärgid, mida vastajad nimetasid kolme olulisema seas, reastusid eelpool nimetatud kaks eesmärki taas mainimissageduse alusel moodustatud pingerea tippu. Seejuures kõige enam nimetatu kolme olulisema eesmärgi seas tsiviilhädaolukordades tegutsemise õpetamist (64%).

Pea pooled elanikest pidasid üheks kolmest olulisemast eesmärgist ka füüsiliselt raskete ülesannete/olude ning stressiga toimetulekuoskuste õpetamist (49%) või hea füüsilise ettevalmistuse andmist ja sportliku eluviisi juurutamist (46%).

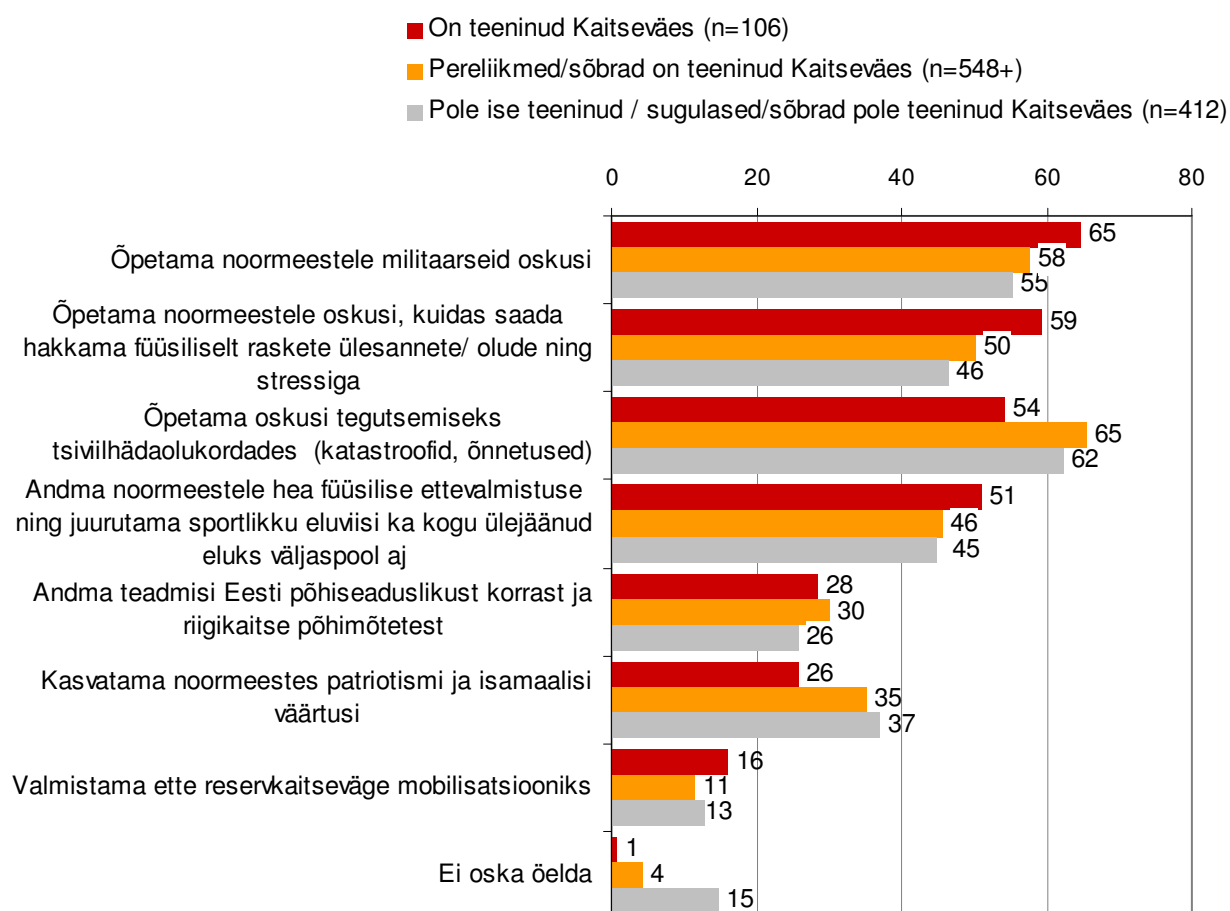
Joonis 56 Hinnangud kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee eesmärkidele, kolm prioriteetset eesmärki (%) (n=kõik vastajad)

Sõltuvalt kokkupuutest Kaitseväega erinevad ka arvamused selle kohta, mis peaks olema kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee olulisemad eesmärgid. Inimesed, kes on ise Kaitseväes teeninud, on nimetanud teistest sagedamini militaarsete oskuste õpetamist ning füüsiliselt raskete olude ning stressiga hakkama saamise õppimist (Joonis 57).

Ülejäänute puhul on selgelt sagedamini nimetatud tsiviilhädaolukordades tegutsemise õpetamist ning viidatud patriotismi kasvatamisele.

Joonis 57 Hinnangud kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee eesmärkidele sõltuvalt kokkupuutest Kaitseväega, kolm prioriteetset eesmärki (%) (n=kõik vastajad)

8.5 Ajateenistus naistele

Seekordses uuringus palusime vastajatel anda oma hinnang seose naiste ajateenistusega. Seda teemat on uuritud ka varem käesoleva uuringuseeria raames viimati 2009 aasta jaanuaris ning enne seda 2007. aastal. Varasematel aegadel on küsimust uuritud lihtsalt toetan-ei toeta skaalal ning rõhuga võimalikule kohustuslikule (sarnaselt meestega) ajateenistusele. Need eelnevad uuringud on näidanud selgelt valdavat tõrjuvat suhtumist seoses naiste võimaliku kohustusliku ajateenistusega (2009 oli vastu 85% elanikest, 2007. aastal 89%). Käesolevas uuringus on küsimuse püstitus olnud pehmem ning see ei sisalda

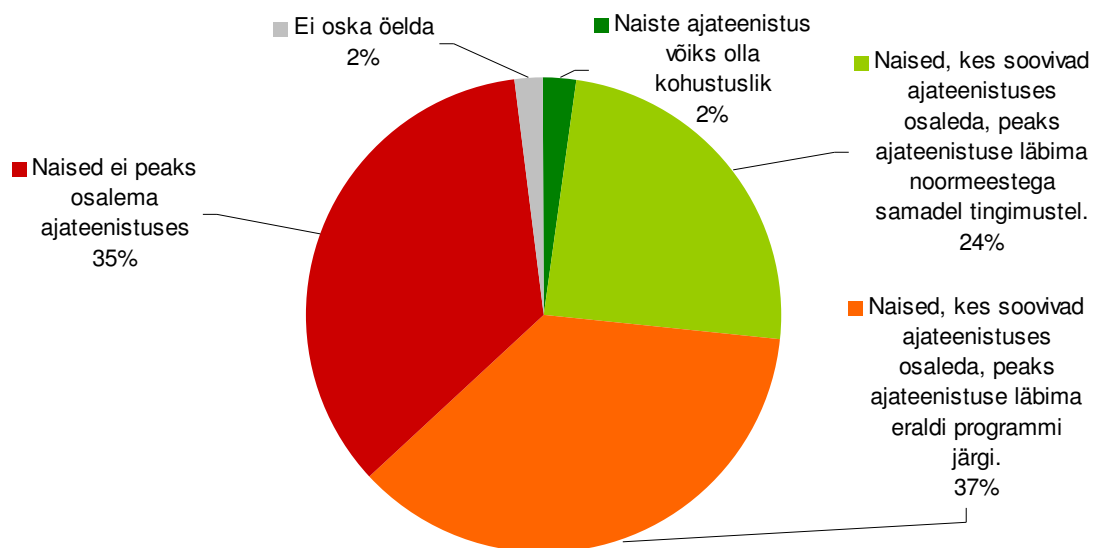
viidet kohustuslikule ajateenistusele: „*Milline on Teie suhtumine naiste ajateenistusse*”. Samuti on vastusevariandid pisut liigendatud.

Ligikaudu kolmandik elanikkonnast leiab, et naised ei peaks osalema ajateenistuses (Joonis 58). Seega kui võimaliku kohustusliku ajateenistuse puhul oli suhtumine üsna ühemõtteliselt tõrjuv, siis jättes võimaliku kohustuse küsimusest välja, on elanike suhtumine märksa kirjum ning mitte nõnda ühemõtteliselt tõrjuv.

Kõige enam, 37% elanikest leiab, et naised, kes soovivad ajateenistuses osaleda peaks selle läbima eraldi programmi alusel. Soovijate osalemist noormeestega samadel tingimustel (va kohustuslikkus ajateenistusse võtmisel) toetab 24%.

Eelnenud uuringute taustal üsna oodatavalt leiab vaid 2% elanikest, et naiste ajateenistus võiks olla kohustuslik.

Joonis 58 Suhtumine naiste ajateenistuse kohustusse, % Kõik vastajad

Kui vaatame hoiakuid erinevates elanike gruppides siis jäävad silma nii mõnedki erisused. Nii on naised võrreldes meestega enam toetanud seisukohta, et soovijad (naised) peaks läbima teenistuse eriprogrammi alusel (41% vs 32% meestest). Eriprogrammi alusel osalemist toetavad keskmisest enam ka kõrgemalt haritud vastajad (44%) võrreldes alg- või põhiharidusega vastajatega (28%).

Mitte-eesti kogukond on aga võrreldes eestikeelse taustaga vastajatega selgelt sagedamini seisukohal, et naised ei peaks üldse ajateenistuses osalema (47% vs 30% eestlastest).

9 Kaitseliit

Viimasel ajal oleme igas selle uuringuseeria etapis esitanud vastajatele küsimusi ka seoses Kaitseliiduga. Seekordses uuringus oleme esmakordselt esitanud küsimused seoses Kaitseliitu astunud inimeste võimaliku motivatsiooniga.

Küsimus kõlas järgnevalt: „Viimasel ajal on kasvanud Kaitseliiduga liitujate arv. Mis Te arvate, mis motiveerib inimesi astuma Kaitseliidu liikmeks?“

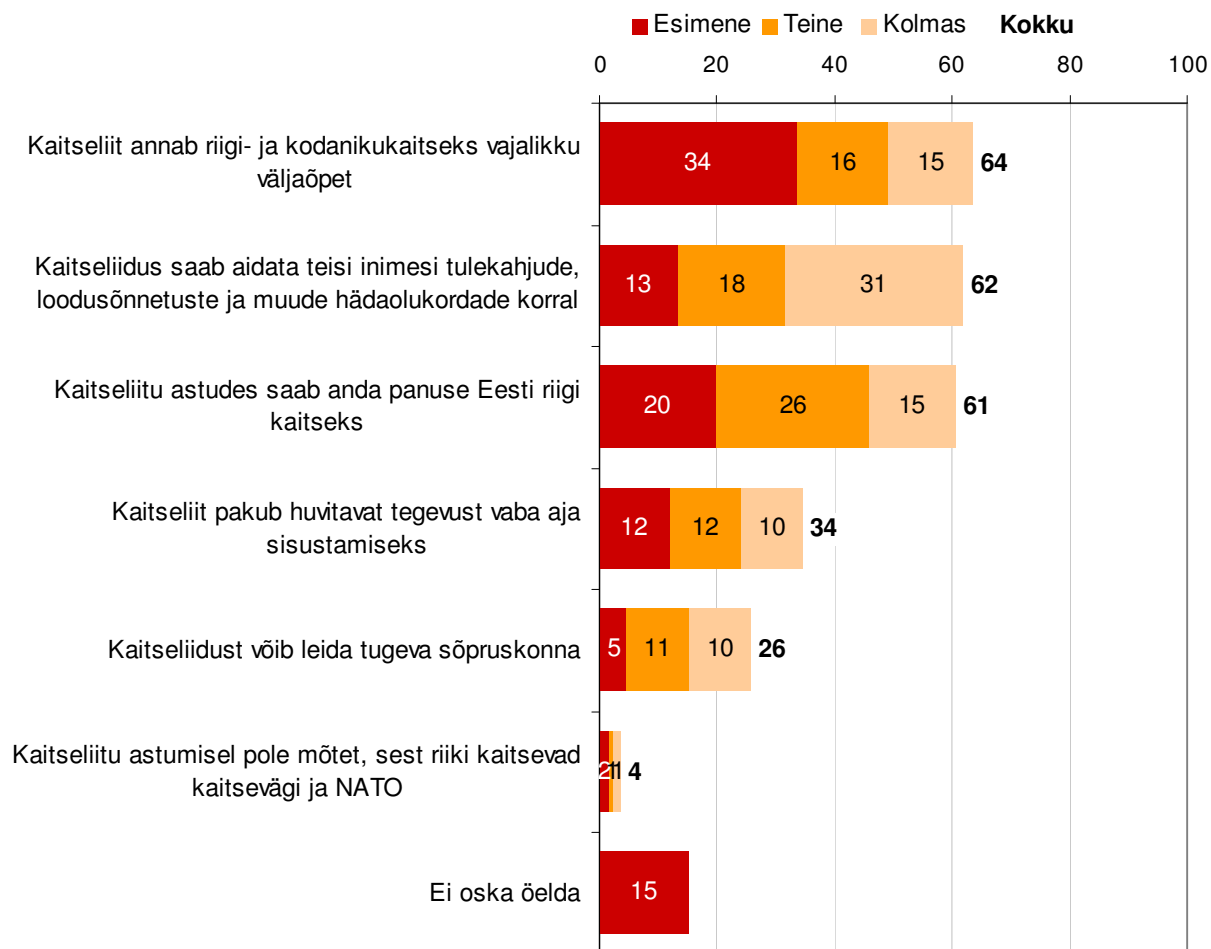
Esitasime vastajatele nimekirja võimalikest variantidest ning palusime tähtsuse järjekorras nimetada kolm nende hinnangul olulisemat põhjust.

Selgub, et Eesti elanikud peavad Kaitseliitu astumise põhjuseks eelkõige seda, et Kaitseliit annab riigikaitsealast väljaõpet ning et sinna astudes saab anda oma panuse Eesti riigi kaitseks (Joonis 59). Kõige esimese võimaliku motivaatorina on esimest nimetanud 34% ning viimast 20% elanikest. Samuti peetakse oluliseks (ehkki valdavalt kolmanda eelistusena) abiandmise võimalust hädaolukordade korral.

Selgelt vähem on nimetatud aga isiklikku laadi motivatsioone nagu vaba aja sisustamist ning tugeva sõpruskonna leidmist.

Mitte-eesti kogukond on selles küsimuses oluliselt sagedamini jätnud vastamata (30% vs 10% eestlastest), mille põhjusena võib eeldatavasti pidada eelkõige vähest teadlikkust Kaitseliidust tervikuna.

Joonis 59 Kaitseleiiduga liitumise motivatsioon, % Kõik vastajad

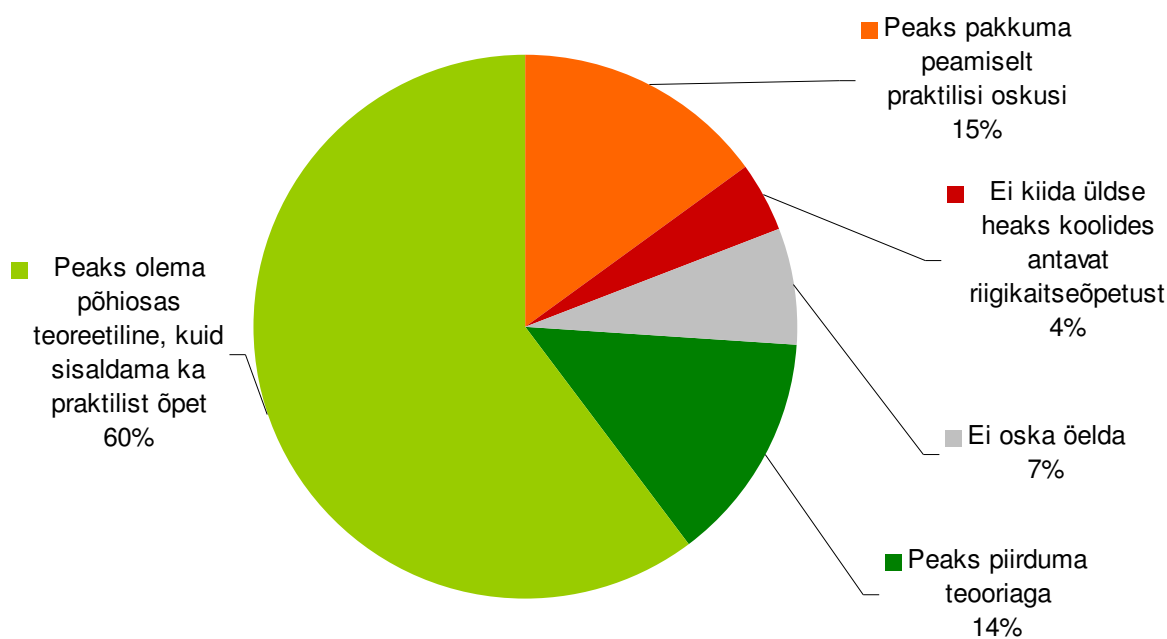
10 Riigikaitseõpetus

Eelnevates uuringutes oleme korduvalt mõõtnud elanike arvamusi seoses koolides antava riigikaitseõpetuse vajalikkusega ning järeldanud, et valdavalt peavad elanikud selle kuulumist kooli õppeprogrammidesse vajalikuks (viimati 2009 aasta suvel 82% elanikest).

Seekordses uuringus palusime vastajatel anda oma hinnang selle kohta, kas koolides antav riigikaitseõpetus peaks eelkõige olema teoreetiline või pakkuma ka praktilisi oskusi.

Selgub, et kõige sagedamini toetavad elanikud kombineeritud versiooni, kus rõhk on küll teoreetilisel õppel, ent õpe sisaldab ka praktiliste oskuste edasi andmist (60%). Peamiselt praktilistele oskustele fokuseerivat riigikaitseõpet eelistab 15% elanikest ning umbes sama paljud (14%) leiavad, et peaks piirduma üksnes teooriaga (Joonis 60).

Joonis 60 Arvamused riigikaitseõpetuse sobiliku ülesehituse kohta (% , n=kõik vastajad)

LISAD

1 Lisa 1 – Ankeet

2 Lisa 2 – Vastuste tabeljaotused